

Organizacijska vprašanja ljudskih odborov komunalnih skupnosti

DR. LEON GERŠKOVIC

ker morajo občine kot osnovne komunalne skupnosti v novi komunalni ureditvi prevzeti več funkcij, ki so jih imeli doslej okraj, tudi organizacijska sestava ljudskih odborov novih občin se zdaleč ne more biti podobna sestavi dosedanjih občinskih ljudskih odborov. V glavnem morajo imeti organizacijsko sestavo mestnih občin s posebnimi pravicami, ki po svojem mehanizmu in temeljnih načelih ustreza bodočim ljudskim odborom občin. Vendar pa imamo nekatera vprašanja, ki je nanje treba že zdaj opozoriti, da jih bomo v razpravah upoštevali.

Prvo je vprašanje: ali naj imajo občine v tem novem sistemu zborov proizvajalcev? Zagovorniki zborov proizvajalcev v občinah, ki so zahtevali to tudi za mestne občine s posebnimi pravicami, poudarjajo, da so zbori proizvajalcev v občinah glede na gospodarsko funkcijo občin nujno potrebni. Brez zborov proizvajalcev bi po njihovem mnenju gospodarske organizacije ne mogle biti pravilno zastopane v znanstvenem ljudskega odbora. Zagovorniki zborov proizvajalcev v občinah zlasti poudarjajo, da v novih občinah ne bo samo mestno prebivalstvo v večino delavcev in uslužbencev, marveč bodo imeli kmetje večino tudi v industrijsko bolj razvitih občinah. Zato delavci v ljudskem odboru ne bodo imeli tistega političnega vpliva, ki bi ga morali imeti po svoji gospodarski moči. Razen tega bodo pri kandidiranju odbornikov za enodomen ljudski odbor zmeraj znagnali določeni politični momenti, tako da gospodarstvo ne bo moglo biti zastopano tako, kakor je potrebno prav zaradi družbeno-gospodarske funkcije občin. Zagovorniki zborov proizvajalcev v občini nadalje poudarjajo, da mora biti načelo vsakega takšnega, da bodo gospodarske organizacije dejansko zastopane: po proizvodno-organizacijskem, ne pa po teritorialnem načelu.

Nasprotniki zborov proizvajalcev v občinah pa poudarjajo, da zbori proizvajalcev glede na njihov razredni značaj v občinah niso potrebni, marveč samo v okrajih, da dobi delavski razred vodilno vlogo prav v družbenih in političnih vprašanjih. Nadalje poudarjajo, da upravičitev zborov proizvajalcev načelno nasprotuje ideji komunizma, ker naj komunizem postane enotna asociacija proizvajalcev, v kateri ni mesta razlikovanju proizvajalcev od neproizvajalcev. Razca tega bi zbor proizvajalcev delavski razred preveč usmerjal samo na gospodarska vprašanja, ne pa na ostale družbene probleme komunizma. Nasprotniki zborov proizvajalcev tudi poudarjajo, da bi zbor proizvajalcev samo komplementiral in zaviral mehanizem občinskih ljudskih odborov. Da bi pa vendarle prišlo koristno gospodarstvo do veljave, predlagajo, naj bi

upostavili nekakšen svet, v katerem bi bili predstavniki gospodarskih organizacij in ki bi imel pravico dati nasvete v nekaterih osnovnih gospodarskih vprašanjih in ukrepih.

Kakor vidimo, ima prvo in drugo stališče dovolj argumentov zase, in to vprašanje bo treba temeljito obravnavati ne samo v zvezi s funkcijo zbora proizvajalcev v občinah in okrajih, marveč tudi na splošno v zvezi z nalogo zborov proizvajalcev v našem družbenem redu.

Sistem svetov kot kolektivnih političnih upravnih organov se je v zvezi z napakami in tavanju izkazal kot pravilen in nujen v naši družbeni in politični ureditvi, kot vez med predstavniki teles in upravnimi organi. Zato je treba ta sistem obdržati pri občinskih in okrajnih ljudskih odborih. Treba pa bo s statuti popraviti nekatere napake, ki so se pokazale v poslovanju svetov. Predvsem mislim, da noben predsednik sveta ne bi smel biti poklicni funkcionar odbora, ker se je pokazalo, da si vsak poklicni predsednik sveta zlasti v gospodarstvu, prizadeva, da bi postal organ državne uprave, da neopredno opravlja upravne posle in da se operativno vmešava v delo gospodarskih organizacij in samoupravnih ustanov. Opažamo tudi težnje nekaterih svetov, zlasti v prosveti, da bi se osamosvojili glede na svetle ljudskih odborov, kakor tudi glede na upravo, tako da bi sveti neposredno postali organi uprave, njihovi člani pa bi opravljali določene inšpekcijske in druge posle. Pri nekaterih svetih, zlasti na področju socialne politike, opažamo težnje, da bi neposredno ukrepali v upravnem postopku, zlasti glede pomoči in podobnih koledžijevih socialnih vprašanj, misleč da upravniki organi o tem ne morejo odločiti. Takšne težnje v delu sveta spreminjajo svet iz političnega organa uprave v organ za opravljanje upravnih poslov in upravnih ukrepov. Če s tem svet izgubi svoj ugled in ne more biti kontrola nad upravnimi organi. Pokazala se je tudi potreba, da tajniki svetov, ki naj bi skupaj s predsednikom pripravljali delo svetov, kjer je to le možno, ne bi smeli biti hkrati tudi načelniki oddelkov oz. tajništva, zlasti ne tam, kjer je svet direktivni organ za več organov državne uprave. Takšna združitve funkcij tajnika sveta in načelnika privede do določene organizacijske enotnosti med svetom in organom državne uprave, kar se izraža ne le v običajni govorici »uslužbenec sveta«, »oddelki sveta«, marveč tudi v uradnih aktih, kjer se svet istovetno z organizacijsko enoto državne uprave. Takšno istovetnost zmanjšuje politično in kontrolno vlogo

sveta kot izvršnega organa ljudskega odbora.

Tudi funkcija predsednika ljudskega odbora se je razvila v glavnem v nasprotju z načeli, določenimi v splošnem zakonu o ljudskih odborih iz leta 1952. Načelno naj bo predsednik organizator dela sveta in komisij ljudskega odbora, kakor tudi vez med njimi in svetom. Spričo težnje, da se glavna vprašanja obravnavajo v svetih, je bila tendenca zakona, da bi predsednik kot najmočnejši funkcionar čimbolj pritegnil obravnavanje vsakdanjih vprašanj samega sveta. Zaradi nagle ukinitve izvršnih odborov in napačnih teženj v razvoju svetov in njihovih predsednikov pa se je predsednik ljudskega odbora nujno spremenil ne v organizatorja dela komisij, zborov in svetov, marveč v dejanskega šefa uprave. Po zakonu ima predsednik sicer pravico nadzorovati delo uprave, predsednik odgovarja pred ljudskim odborom za celotni sistem državne uprave in nadzoruje zakonitost dela upravnih organov. Toda ta njegova funkcija mora izvirati iz njegove funkcije kot organizatorja dela sveta za zagotovitev načel enotnosti oblasti, ne pa iz njegovega položaja kot šefa uprave. V praksi pa je postal predsednik šef uprave, tajnik ljudskega odbora pa pripravlja seje ljudskih odborov, namesto da bi jih pripravljali predsednik, tajnik pa bi bil šef administracije. Takšen položaj predsednika izvira delno iz kadrovskih odnosov. Spričo vsega tega je treba v statutih ljudskih odborov čim natančneje opredeliti funkcijo predsednika in ga bolj usmeriti na svete ljudskega odbora.

Težnja splošnega zakona o ljudskih odborih je bila tudi, da bi jasno določili pristojnost organov uprave in jim v okviru te pristojnosti dal čimveč samostojnosti v uporabi zakonov, tako da bi jih napolnil na smernice ljudskega odbora in svetov. V praksi pa se je pokazalo, da politični funkcionarji v ljudskih odborih niso pripravljali dati organom uprave samostojnosti, ampak marveč si prizadevajo, upravne posle čimbolj vezati na predsednika sveta in predsednika ljudskega odbora. Ker pa tega ni mogoče uresničiti, ker politični funkcionarji nimajo možnosti poglabljati se v vsakdanje upravne posle, uslužbeni v administraciji ljudskega odbora kljub temu opravljajo te posle dejansko samostojno in si prizadevajo pritegniti njih čimveč, vtem ko svetji in drugi organi samo formalno potrjujejo njihove ukrepe. To pomeni, da imajo uslužbeni pravzaprav oblast brez odgovornosti, ker so formalno odgovorni sveti, njihovi predsedniki in predsednik ljudskega odbora. Takšen položaj poraja dejansko neodgovornost katerega koli organa v škodo zaščite pravic državljanov in gospodarskih organizacij. Zato je pravilneje dati organom uprave jasno določene pristojnosti in njihovo delo olitično nadzirati, na drugi strani pa ne dovoliti organom uprave, da bi imeli v rokah karkoli zunaj teh pristojnosti.

V zvezi s snovanjem novih komunalnih skupnosti je treba tudi poudariti še eno vprašanje v sistemu državne uprave, ki smo imeli z njim opravka že doslej, ki pa se čedalje bolj ostri. Pri nas pojmuje organo načelo enotnosti oblasti in odgovornosti organov uprave samo njihovemu predstavnikiemu organu tako, da ni nobene organizacijske vezi med nižjimi in višjimi upravnimi organi. To bi praktično pomenilo, da v novem sistemu organizacije občinski organi uprave v obliki ne bi bili odgovorni okrajnim organom uprave, niti okrajni republikim. Tako bi bila kontrola višjih organov omejena samo na kontrolo nad zakonitostjo. Če bi še nadalje razvijali takšno pojmovanje načel enotnosti oblasti, tedaj ne bi bilo moč zagotoviti politične in upravne funkcije okrajnih ljudskih odborov, niti celotnega sistema državne uprave v Jugoslaviji. V sistemu državne uprave je nujno potrebno razen kontrole nad zakonitostjo v določenem smislu upostaviti tudi druge oblike odgovornosti nižjih upravnih organov nasproti višjim, kadar gre za izpolnjevanje predpisov višjih organov in splošnih družbenih obveznosti. Nemogoče je na pr. da občinski organi, ki pobirajo davke za proračun višjih enot, ne odgovarja za to svoje poslovanje višjim upravnim organom vsaj v tem smislu, da imajo višji organi uprave določene inšpekcijske pravice, da imajo pravico do vngleda v njihovo poslovanje in da lahko sprožijo disciplinski postopek proti uslužbencem, ki ne delajo po predpisih višjih organov. Razen tega je treba omogočiti tudi organizatorsko funkcijo okrajnih organov uprave, to se pravi, da imajo le-ta določena sredstva, da bi lahko organizirali

izpolnjevanje določenih predpisov splošne koristi za vso skupnost. Ta odgovornost pa ne sme okrniti ali zmanjšati pravic ljudskih odborov od njihovih organov uprave.

V zvezi s tem vprašanjem odgovornosti organov uprave bo treba postaviti na nove temelje tudi disciplinsko odgovornost uslužbencev. Uslužbeni v ljudskem odboru naj imajo splošno disciplinsko odgovornost ne pa da so disciplinsko odgovorni samo svojemu ljudskemu odboru. To se pravi, da bo treba upostaviti objektivna disciplinska sodišča, pred katerimi bo lahko sprožil postopek ne samo ljudski odbor, marveč tudi višji organi in javni tožilci.

V tej zvezi nastane vprašanje imenovanja uslužbencev v novi obliki. Za nekatere kategorije uslužbencev bo potrebno soglasje višjih organov ne samo za zagotovitev s.pokovnosti, marveč tudi za poudarek na splošni funkciji uslužbenec v upravnih organih ljudskega odbora.

Ob razpravi o organizacijskih vprašanjih novih komunalnih skupnosti je bilo splošno tudi vprašanje, ali naj imajo občine vse upravne organe kakor okraj, zlasti pa, ali naj imajo občinski ljudski odbor vsi inšpekcijske, kakor jih ima okraj. Nam se zdi, da tega vprašanja sploh ni treba nanašati kot načelno vprašanje. Organizacijska sestava uprave ljudskega odbora naj bo izraz obsega poslov in pristojnosti ljudskega odbora, ne pa nekakšnih od zgoraj določenih in šabloniziranih načel. Zato naj imajo vsaki ljudski odbor tiste organe, ki so mu potrebni glede na njegovo pristojnost in obseg poslovanja. Zdi se nam, da bomo morali v prihodnje postavljati vprašanje sistematizacije ne tako, da predpisujemo določene maksimalne sheme, marveč da bomo morali ljudske odbore zavezati s konkretnimi predpisi za opravljanje določenih služb, ne pa da so uslužbeni odvisni od tega, ali občinski ljudski odbor razume njihovo potrebo ali ne. Veliko število novih občin z zelo širokim pristojnostmi nujno zahteva tudi določene ukrepe glede zagotovitve v organizacijskem sistemu uprave. Za zagotovitev splošnih upravnih poslov in vsega organizacijskega sistema državne uprave je treba v ljudskih odborih upostaviti tajništvo za splošno upravo, ki bi bilo povezano z istimi imenskimi republikim tajništvi.

V tem primeru bi tajnik ljudskega odbora s svojim aparatom dejansko opravljal posle šefa uprave in spravljal v sklad delo uprave z delom odborov in svetov. Da bi te naloge kar najbolje izpolnjeval, ga ne bi smeli zadolžiti za nobene konkretne resorne posle. To bi preslo na tajništvo splošne uprave.

Na koncu bi poudaril še eno bistveno vprašanje za organizacijo novih komunalnih skupnosti. Upostavitve organov uprave v občinah in okrajih zahteva ne le strokovno kvalificirane kadre v upravi okrajnih ljudskih odborov, marveč tudi v občinskih ljudskih odborih. Občine ne bi mogle opravljati svoje funkcije, če njihovi tajniki, inšpektorji in načelniki ne bi imeli višje strokovne izobrazbe. Zlasti važna je pravna izobrazba tajnikov in načelnikov. Razen tega so v gospodarskih inšpekcijah potrebni tudi gospodarsko izobraženi strokovnjaki. Če ne bi spoznali potrebe po takšni strokovni kvalifikaciji kadrov v občinah, da o okrajih sploh ne govorimo, in če ne bi že zdaj usmerili vseh naporov na to, da takšne kadre če ne takoj, pa vsaj čimprej dobimo, tedaj sistem komunalnih skupni sti še zdaleč ne bi mogel roditi tistih sadov, ki jih od njega pričakujemo. Zato je treba razen ostalih organizacijskih in političnih priprav na upostavitve komunalnih skupnosti načeti tudi vprašanje strokovnih kadrov v upravnih organih ljudskih odborov. Toda to je posebno vprašanje, ki ga je treba na oko obravnavati.

Tu smo omenili samo nekaj organizacijskih vprašanj, ker nam okvir ne dopušča, da bi obravnavali še druga, kakor so vprašanja upravnih ustanov, sodnikov za prekrške, mestnih odborov, vloge banke v upravnem sistemu itd. Razca tega nastaja v zvezi z organizacijo ljudskih odborov tudi vprašanje javnega tožilstva, pravobranilstva, organizacije sodišč itd. Vsa ta vprašanja stopajo pred nas v novi luči v zvezi s snovanjem komunalnih skupnosti. Moramo jih konkretno in podrobno obravnavati, kajti samo tak, bomo lahko dobili solidne temelje za poslovanje novih komunalnih skupnosti.

Toda dosedanja razprava se je omejila ne samo na ozek del večjega: zgolj splošnih načelnih vprašanj, marveč tudi na omejen krog ljudi v republikim telesih. Če pojmuje snovanje komunalnih skupnosti kot prvenstveno vprašanje naše socialistične graditve, tedaj je potrebno, da to vprašanje predskutiramo v vseh oblikah in na vseh področjih našega družbenega življenja.

Kako bo s komunami na ljubljanskem področju

S tiskovne konference pri MLO Ljubljana

Ljubljana, 16. oktobra

Današnja redna tiskovna konferenca, ki jo je vodil predsednik MLO Ljubljane dr. Dermastia, je potekala v znamenju razpravljanja o organizaciji komun na ljubljanskem področju, o tem kaj predvideva osnutek družbenega plana za prihodnje leto, o problemih obrtnosti in še o nekaterih drugih vprašanjih.

Kot je znano, je bil za področje Ljubljane in okolice izvoljen iniciativni odbor, sestavljen iz članov MLO in OLO Ljubljana okolica. Ta odbor je svoje delo organiziral v treh sekcijah. Sekcija za izdelavo statuta je glede statuta za zvezo komun rešila osnovna načelna vprašanja. Skoraj v celoti pa je že izdelan statut komun. Osnutka obeh statutov bosta predložena na prihodnji sestanek iniciativnega odbora, ki bo v petek. Na tem sestanku bo predložila osnutek o tem, koliko bo komun na področju Ljubljane in okolice, tudi organizacijsko-teritorialna sekcija. Ta je svoje delo v glavnem že zaključila, vendar pa bo o tem razpravljala najprej iniciativni odbor, preden bo z osnutkom seznanjena javnost. Delo tretje sekcije, ki bo reševala kadrovska vprašanja, se bo začelo kasneje, ko bodo rešeni osnovni problemi. Pričakovati je, da bodo volivci Ljubljane in okolice v drugi polovici novembra na zborih volivcev konkretno razpravljali o komunah na ljubljanskem področju.

Osnutek plana za prihodnje leto

Prvi osnutek družbenega plana za prihodnje leto predvideva v industriji povečanje proizvodnje za 36 % proti letu 1953. Prav tako se bo vrednost proizvodnje povečala za 25 % in za ca 19 % proti planu letošnjega leta. Osnutek družbenega plana za leto 1955 predvideva tudi povečanje produktivnosti in to za ca 5,5 % glede na enega zaposlenega. Zlasti kovinska industrija in elektroindustrija predvidevata velik porast. V industriji je predvideno 25%-no povečanje števila zaposlenih, čeprav so nekatera podjetja predvidela povečanje delovne sile v večji meri kot po povečanju proizvodnje. Osnutek družbenega plana predvideva tudi povečanje izvoza in to za 100 odstotkov proti letošnjemu planu. Mnogo premik plan je postavilo gradbeništvo. Pereče pa je vprašanje prometa, ker predvideva plan znižanje kapacitet lokalnega prometa.

Gradnja kakih novih tovarn v osnutku družbenega plana za prihodnje leto ni predvidena, temveč je izpolnitev že obstoječih. Za pospešitev obrti je predvidena gradnja večjega števila manjših delavnic. Pomembna pa bo gradnja mesnega kombinata v Zalogu, ki jo ima v narčrtu zadržni sektor.

Pavšalne obdavčitve obrtnikov

Od 604 dosedanjih prijav zasebnih obrtnikov bo davčna uprava predlagala za pavšalno obdavčenje 499 obratov in 5 zasebnih gostinskih obratov. Zavrženje so bile prošnje 87 obrtnikov, ki delajo s stroji, ki nadomeščajo tujo delovno silo. Od socialističnih obrtnih obratov bo po dosedanjih podatkih pavšalno obdavčenih 20 obrtnih in 70 gostinskih obratov. Vodilno načelo je bilo pri tem to, naj bodo pavšalno obdavčeni tisti obrtni obrati, kjer bo taka obdavčitev uspešila razvoj dotičnega obrata.

Začel je obratovati prvi agregat električne centrale v Konjščini

Zagreb, 16. oktobra
Danes je v Konjščini začel obratovati prvi agregat ene izmed najmodernejših električnih central v naši državi. Prvi agregat te centrale ima zmogljivost 14.000 kW in je dal že do konca tega leta kakih 13 milijonov kWh električne energije. Ko bosta do konca prihodnjega leta montirana še druga dva agregata bo termoelektrarna v Konjščini proizvajala približno 60 milijonov kWh električne energije ali tretjino celotne električne energije na Hrvaškem.

Doma izdelan penicilin

Beograd, 16. okt. (Tanjug)
Se ta mesec bo napredaj domači penicilin v kristalu, izdelan v tovarni zdravil »Galenika« v Zemunu. Ta penicilin je kakor poudarjajo strokovnjaki, izredno dober in se kosa z antibiotiki, ki jih izdelujejo v ZDA, Angliji, Franciji in drugih deželah. Strokovnjaki poudarjajo, da bo pridobivanje penicilina v kristalu kaj kmalu krpilo potrebe naše države.

Spet štiri Litostrojeve turbine za naše elektrarne

Ljubljana, 16. oktobra
V Litostroju so izdelali štiri velike turbine za hidrocentrale v Mavrovu, Vrli, Vuhredu na Dravi in Zvorniku na Drini.

Litostroj izvažal žerjave

Reka, 16. oktobra
Podjetje Litostroj je odposlalo v Indijo za opremo tovarne vagonov v Peramboru pri Madrasu 4 žerjave z zmogljivostjo po 20 ton in 5 žerjavov z nosilnostjo po 5 ton. Litostroj bo do konca prihodnjega leta dobil temu podjetju še 15 žerjavov.

Znižanje izvoznega koeficienta za bombažne tkanine bo pripomoglo k zboljšanju preskrbe s tekstilnim blagom na domačem trgu

Pred tedni smo poročali o pomnjanju nekaterih asortimajev bombažnih tkanin na domačem trgu, kar je v precejšnji meri posledica velikega izvoza teh tkanin. Da ne bi prevelik izvoz določenih vrst blaga povzročal poslabšanja preskrbe domačih potrošnikov in previsokih cen na domačem trgu, je Gospodarski odbor Zveznega izvršnega sveta pred tedni predpisal kontingent za izvoz bombažnih tkanin in tkanin iz celulozne volne bombažnega tipa na 15 milijonov m² za zadnje letošnje četrtletje. Te dni pa je Zvezni izvršni svet predpisal še znižanje izvoznega koeficienta za bombažne tkanine, bombažni sukaneč ter tkanine iz celulozne volne in umetne svile od se-

V Celju se je začel II. kongres Ljudske tehnike

Celje, 16. oktobra

Pod predsedstvom tov. Pirkija, predsednika Ljudske tehnike za celjski okraj, se je danes dopoldne v veliki unionski dvorani v Celju pričel II. kongres Ljudske tehnike Slovenije. Razen 250 delegatov iz številnih organizacij in okrajnih vodstev LT so se dopoldne skupnega zasedanja udeležili tudi številni gostje, med njimi sekretar Centralnega odbora LT Jugoslavije tov. Slavko Filipi.

Najprej je v imenu Centralnega odbora LT Jugoslavije zbrane pozdravil tov. Filipi in začel II. kongresu plodno delo.

O delu organizacije LT s področja tehnične vzgoje ljudi v več kot štiri letnem razdobju med I. in II. kongresom in o nalogah za bodočo je govoril tovarni M. Liko. Gorski je predsednik Glavnega odbora LT Slovenije.

IMENA ORGANIZACIJA NE BO SPREMENILA

V poročilu je predsednik Gorski omenil nekatere misli o morebitni spremembi strukture organizacije LT Slovenije po statutu LT Jugoslavije, ki je bil sprejet na sarajevskem kongresu. Le-ta je dopustil možnost da se lahko v LT vključijo tudi množične organizacije kot LM Slovenije, ljudska prosveta, sindikati. Drugo iztežitev in tehnikovo ter drugo.

Glavni odbor Ljudske tehnike Slovenije meni, da organizacije ne bi spreminjali, prav tako tudi ne njene ime, temveč jo je potrebno še bolj iverstiti in navezati tesnejše stike s družbenimi organizacijami, da bo delo na področju izobraževanja ljudstva kar najbolj uspešno.

Po trenutnem stanju Ljudske tehnike se je le-ta razvijala iz centralistične v pravo množično ljudsko organizacijo. Je LT Slovenije zabeležila znatno izboljšanje. Razen okrajnih odborov v Celju in Mariboru, ki že dalj časa prednjačijo v svojem delu, lahko med dobre pristevamo tudi organizacije v krajskem okraju. Novem mestu. Kočevju in Postojni.

RAZNE SLABOSTI V AVTO-MOTO ZVEZI

Čeprav večina organizacij in pododborov LT medsebojno sodeluje in teži k enotnemu delu, stremi Avto-moto zveza k enostranski vzgoji in delu — k rekorderstvu in sportu. Težnja njenega dela se večinoma omejuje na skrbi za reprezentanco v športnem in športnem udejstvovanju, zanemarja pa domačo problematiko in področja tehnične vzgoje. V da-

našnjih pogojih je za AMZ kaj malo izgledov, da bi dosegla na mednarodnem srečanju kakšen večji uspeh, saj razpolaga le z razmeroma izrabljenimi dirkalnimi motoralnimi kolesi in avtomobili. Pravi zato pot AMZ ni umestna in ne zdravja pot.

Na našem področju so v minulim obdobju veliko storili za tehnično vzgojo iz okrajnih odborov LT, kakor tudi republikne elektro-strojne in kmetijske komisije. Doseženi uspehi potrjujejo pravilnost takega dela. Ki ga bodo morali v bodoče še bolj poglobiti, posebno še spričo mehanizacije kmetijstva.

V poročilu predsednika Glavnega odbora LT je razčlenjeno tudi delo elektro-strojne komisije, tiska ter nekaterih organizacijskih vprašanj, ki jih je popolnanska razprava po komisijah podrobneje proučila. Dopoldne je še kongres izvolil svoje organe in štiri delovne komisije.

Donos bombaža v Makedoniji se je povečal za 30 odstot.

Po podatkih podjetja »Makoteks« v Skoplju se je letošnji donos bombaža v LR Makedoniji povečal za 30% v primeri s prejšnjim letom. V Makedoniji so leto posejali z bombažem za kakih 5000 ha zemljišče več, kakor je bilo zamišljeno. Število pridelovalcev bombaža se je v primeri z minulim letom povečalo za več kot 8000.

Podjetje »Makoteks« je za prihodnje leto zagotovilo 200 milijonov dinarjev in zadostno količino umetnega gnojila. Podjetje bo nabavilo tudi približno 500 sejalnih strojev od katerih jih bo 100 podelilo najboljšim pridelovalcem bombaža v LR Makedoniji.

GOSPODARSKO SODELOVANJE Z ITALIJO

izjavah, ki so jih dali jugoslovanski in italijanski državni po sporazumu o tržaskem vprašanju, je poudarjena možnost, da se potreba po razširitvi gospodarskih stikov med Jugoslavijo in Italijo. Sedanjih gospodarskih stikov ne moremo gledati kot na dolgoročno sporazumno o trgovini in gospodarskem sodelovanju iz leta 1947, sklenjenemu na pet let, pozneje pa avtomatično podaljšanim. Na podlagi tega sporazuma so bili 1949 zadnjikrat sklenjeni enoletni trgovinski in plačilni sporazumi, ki so bili pozneje večkrat podaljšani.

Značilno za dosedanja gospodarska stika med obema državama je, da se ni nikoli sestala s sporazumom iz leta 1947 predvidena posebna mešana komisija. Čeprav naj bi se bila sestala vsake štiri mesece, pa tudi v krajših presledkih, da bi odpravila ovire v medsebojni trgovini, izmenjati in ukrenila vse potrebno za razširitev gospodarskih stikov. V ta namen v zadnjih letih ni moglo priti do uresničenja investicijskega protokola iz leta 1947, ki je določal posebne finančne dogovore v znesku 150 milijonov dolarjev v roku petih let za nakup strojev in naprav v Italiji.

Dejstvo, da je Italija zlede omejevalnim ukrepom svoje uprave v našem izvozu in uvozu se zmeraj na vzhodnem mestu — zmeraj na četrtem ali petem — kaže, da se naši in italijanski gospodarski krogi zavzemajo za čim tesnejše sodelovanje. Vendar je v zadnjih šestih letih doseženi obseg blagovne izmenjave v znatni meri posledica gospodarske blokade Jugoslavije, ki so jo uveljavljale SZ in sosedne vzhodnoevropske države. Največji del naše meje je bil šest let zaprt, kar je ustvarilo ugodne pogoje za italijanski trg, ki je bil kot najbližji čisto edini kupec mnogih jugoslovanskih pridelkov in izdelkov. Zbog tega je meja spet odprta, navezali smo trgovinske stike s sosednimi državami in spremeni se je položaj tudi v svetovnem merilu. To zahteva, da čimprej odstranimo vse ovire, ki so v zadnjih petih letih zavirale gospodarsko sodelovanje med Jugoslavijo in Italijo. Bilo bi pa tudi naprečno presojati potrebo po sodelovanju samo na podlagi številnih uspehov v zadnjih šestih letih, doseženih v posebnih razmerah, na upoštevanje sedanje stvarnosti.

Konec tega leta bodo potekli dolgoročni in tudi enoletni trgovinski in plačilni sporazumi. Tako je nastala vrtilozost, da sosedji v duhu sporazumevanja in v obojestransko korist, prosti vseh predsodkov in bolehnih spominov, skupno proučita konkretne možnosti širšega sodelovanja in da skleneta nove ustrezne sporazume.

Predsedmo imamo značne možnosti za razširitev blagovne izmenjave. Italija bo tudi v prihodnje ostala vreden kupec mnogih jugoslovanskih pridelkov in izdelkov, predesem tistih, ki jih ni moč izvoziti v bolj oddaljene dežele. Moderna specializirana italijanska industrija bo lahko krita mnogo jugoslovanskih potreb. Blizina trga, razmeroma dobre železniške in pomorske zveze omogočajo blagovno izmenjavo z useni italijanskimi pokrajinami.

Morebitna liberalizacija blagovne izmenjave bi lahko pripomogla k povečanju medsebojne izmenjave. V glavnem bi tako odpadle vse dosedanje ovire v blagovnem prometu. Bil bi že čas, da Italija sprosti svoj blagovni promet z Jugoslavijo, kakor je to storila še večina zahodnoevropskih držav. Dejstvo, da jugoslovanski zunanje-trgovinski režim sploh ne pozna sistema uvoznih in izvoznih dovoljenj, razen v primeru nekaterih kontingentiranih predmetov, terja reaktivno spoprijetje tudi na italijanski strani.

Industrializacija naše dežele odpira nove možnosti gospodarskega sodelovanja. Specializirana italijanska industrija lahko postane vreden činitelj v preserbi jugoslovanske industrije z dopolnilnimi proizvodi in naspornito tudi italijanska industrija lahko postane potrošnik mnogih jugoslovanskih industrijskih izdelkov. Ozka blagovna izmenjava mora pa tudi mora prarasti v razne oblike tehnične sodelovanja med obema modernima industrijama. Zanimanje industrije je tu dolžno obeh uprav je, da ustvarita potrebne pogoje, da se dogovorita o instrumentih, ki bodo izpodbujali to vrsto gospodarskega sodelovanja.

Italija primanjkuje surovin, ki jih naša država ima. Dobave opreme, ki bi jih prevzela italijanska industrija, bi lahko znatno pospešile uporabo teh surovin. Z dobavo surovin bi tudi odplačevali dobavljeno opremo. Podobne možnosti imamo tudi na področju kmetogospodarstva. Jugoslavija ima izredne, v Evropi navedene, proizvodne sile. Italijanska industrija čuti, zlasti v poljetnem času, stalno pomanjkanje električne energije. Sodelovanje pri graditvi hidrocentral bi lahko pripomoglo k ureditvi tega vprašanja. Zaloge jugoslovanskega

premogaja omogočajo graditev termocentral. Konkreten primer takšnega sodelovanja na področju elektrogospodarstva je reška elektrarna, ki jo gradi mlajnska industrija, opremo pa odplačuje z električnim tokom.

Pri vsem tem ni važno le to, da jugoslovansko gospodarstvo visoko ceni kakovost italijanske industrijske proizvodnje, marveč je še pomembnejše dejstvo, da imamo prav zaradi dopolnilnosti gospodarstva stvarne možnosti za plačevanje dobavljenih opreme. Treba bi bilo le ustrezno revidirati sedanji plačilni sporazum.

Pospeševanje kmetijstva v obeh deželah omogoča izmenjavo izkušnje, zlasti glede pridelovanja konoplje, riža in drugih kultur itd. Sodelovanje na področju tehnične pomoči dosega, praktično malone ni bilo. Na področju prometa vseh vrst, zračnega, pomorskega, železniškega in cestnega, imamo konkretne možnosti sodelovanja. Postovni krogi zahtevajo, naj bi čimprej upostavili zračno zvezo Beograd—Milano—Rim. Možnost sodelovanja imamo tudi na področju turizma.

Izpolnitev teh naših zahteva podrobno analizo dosedanjega gospodarskega razvoja v obeh deželah. Treba bi bilo omogočiti gospodarskim krogom medsebojno spoznavanje gospodarske problematike obeh dežel. Zagrebški in milanski veleposelniki v tem oziru lahko mnogo prispevata. Junija so predstavniki naše industrije obiskali italijanska podjetja. Italijanski industrijski so sicer obljubili, da bodo prišli na letošnji zagrebški veleposelniki o njih ni bilo.

Sodelovanje v okviru južnoevropske komisije, ki jo je organizirala Evropska gospodarska komisija, nudi možnost, da najdemo skupno stališče, ki bi pospešilo gospodarski razvoj dežel Južne Evrope, to se pravi Jugoslavije, Turčije, Italije in Grčije. Razmeroma nerazviti deli Srednje in Južne Italije ima v marsičem podobne probleme kakor nerazviti deli balkanskih dežel. Ta komisija naj bi pripomogla do finančnih sredstev, potrebnih za gospodarsko izgraditev teh nerazvitih področij.

Razlika v gospodarskem in družbenem sistemu med Jugoslavijo in Italijo ne more biti ovira za tesno gospodarsko sodelovanje. Gospodarski sistem Jugoslavije lahko samo pospešuje razširitev tega sodelovanja, zlasti če upoštevamo načrtno gospodarstvo. Podržavljene znatnega dela italijanske industrije nekotno ojačuje razne oblike sodelovanja. Pri tem pa je treba poudariti, da je tudi italijanska privatna industrija zelo zainteresirana na tem sodelovanju in da je zmeraj protistralska proti raznim upravnim oviram.

Ureditve ostalih, še odprtih gospodarskih vprašanj bi pripomogla k okrepljeni stikov med obema deželama. Bil bi že čas, da osem let po sklenitvi mirovne pogodbe uredimo reparacije, ki naj bi jih Italija plačala naši državi. Del reparacij je bil že realiziran. Hkrati bi bilo treba urediti še ostala neurejena imovinska vprašanja, kakor so na pr. optimska imovina, odškodnina za nacionalizirano imovino, restitucija nekaterih dobrin.

Zadnje dni smo slišali mnogo bodrilnih besed. Imamo vse pogoje, da bi tem besedam kmalu sledila dejanja. Tesno gospodarsko sodelovanje in njegova stabilnost ne moreta biti odvisna od trenutnih političnih trenj. Z ureditvijo tržaskega vprašanja so bili položeni temelji za plodno gospodarsko sodelovanje med Jugoslavijo in Italijo.

Dr. Stane Pavlič

in izdelkih potrošnja padla. Pri tkaninah je padla s 15 jardov na prebivalca leta 1948/49 na 9,7 jardov v letu 1951/52, v žitu pa s 304 funtov na prebivalca na 297 funtov. V teh vprašanjih se v glavnem zrcali odvisnost Indije od starih gospodarskih stikov, ki so jih »navezali Angliji in v interesu Angležev« ter relativna zaostalost gospodarstva.

Indija se je zadnja leta pogajala z mnogimi deželami za zgraditev jeklarn. Eno takšno pogodbo je sklenila z Nemčijo, drugo pa bo v kratkem sklenila z Veliko Britanijo. Indija naj bi v desetih letih načrtnega gospodarstva povečala proizvodnjo jekla na 6 milijonov ton. Indijsko gospodarstvo ima dve glavni značilnosti: relativno zaostalost in nerazvito samostojno trgovinsko omrežje s tujino.

»Proizvodnja najvažnejših izvoznih pridelkov in izdelkov: čaja, jute, rudnin, oljnega semena in popra je malone izključno v tujih rokah,« ugotavlja »Times of India«. »Izvozne družbe so skoraj vse v angleških rokah ali pa pod angleško kontrolo.« Za to blago je dobila Indija po informacijah tega časnika ceno, ki je od leta 1950 padla za 19,4% (juta), 22,6% (oljno seme) in celo za 45,2% (poper). Po statističnih podatkih je ostal izvoz indijskih

PISMO IZ INDIJE

GOSPODARSKI STIKI med Vzhodom in Zahodom na »stranskem tiru«

Tu se je ondan razširila vest o sovjetski ponudbi, da bi zgradili v Indiji jeklarno. Pogoj je bil videti ugodni: dolgoročno posojilo, nizke obresti in kratek rok zgraditve. Potem je bila vest potrjena. Nehru je v parlamentu sporočil, da je dobila Indija »izredno ugodno ponudbo«, da bodo v kratkem prispeli »stroj-kovnjaki«, ki bodo izbrali kraj in proučili pogoje, potlej pa bo vlada proučila končni predlog.

Surovin od leta 1951/53 isti, dohodki pa so padli od 7150 milijonov na 3360 milijonov rupij. Kakor vsaka nerazvita dežela, je moral tudi Indija za svoj uvoz

Plačevati visoke cene na zahodnih trgih, predesem v Veliki Britaniji.

Zaostala industrializacija

Porast indijske industrijske proizvodnje ne more izravnati te izgube v indijski industriji. Predesem gre ta porast na račun »velike industrije«, ki zaposluje samo 2,5% delovnega prebivalstva in daje 6% narodnega dohodka. Kmetijstvo, obrt in domača dejavnost pa zaposlujejo 49,6% delovnega prebivalstva in dajejo 58% narodnega dohodka. A prav to področje je izpostavljeno nezaželenim posledicam nestabilnosti svetovnega trga.

Po podatkih revije »Kapital« je v nekaterih važnih pridelkih

Po mnenju mnogih gospodarskih strokovnjakov, med njimi tudi vladnih, prvi petletni načrt ni odstranil teh dveh glavnih značilnosti indijskega gospodarstva. Gospodarski komentator uglednega časnika »National Herald« zahteva nacionalizacijo angleških koristi v ključnih trgovinskih in industrijskih panogah ter izplačilo rekompencij iz nezadostno izkoriščenih šterlinskih terjatev Indije. Zahteva tudi, naj bi posvetili večjo pozornost industrijski graditvi, predesem težki industriji, »ki je v prvem petletnem planu zapostavljena na račun kmetijstva«.

Za neodvisnost tudi v gospodarski politiki

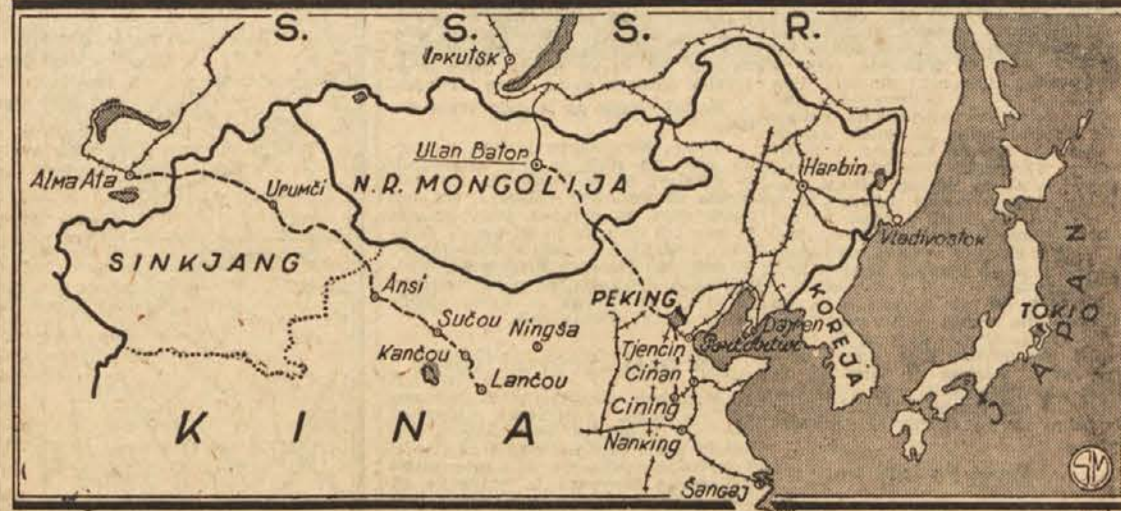
Zlasti važno pa je, da komentator tega časnika razen teh glavnih činiteljev meni, da je »razširitev trgovinske izmenjave po načetu: blago za blago (ki je omogočena na vzhodnoevropskem trgu)« tudi činitelj, ki bo zmanjšal vpliv nihanja cene na indijsko gospodarstvo. Dolgoročno ugodna posojila za industrijsko graditev so drugi element, ki ga omenjajo za odstranitev težav indijskega gospodarskega napredka.

»Indija,« piše omenjeni časnik, »je leta 1952 dobila 1250 milijonov rupij manj za izvoz v Anglijo in Ameriko, kakor prejšnje leto. V istem letu so šterlinske terjatve, ki so nekakšno prisilno posojilo Veliki Britaniji, narasle za 170 milijonov rupij. Celotna korist dveh industrijsko razvitih dežel na zahodu znaša torej 1420 milijonov rupij. V zameno sta ponujali Indiji pomoč v znesku 520 milijonov rupij. Lani je bil položaj podoben. Zato to ni nobena pomoč. Prava pomoč je v gospodarskih stikih, ki bodo delno stabilizirali vrednost indijskih pridelkov in izdelkov ter to stabilizirano vrednost sprejeli kot odškodnino za zgraditev industrijskih naprav.«

V luči te orientacije sovjetska ponudba nedvomno pomeni poskus, da bi prodrl na področje, kjer so stari položaji Zahoda že načeti. Indijsko gospodarstvo išče izhoda iz starih okovov, ali kakor so formulirali to tu — indijsko gospodarstvo »pod pritiskom nujnosti, da uveljavlja takšno gospodarsko politiko, ki bo v skladu z ostalimi oblikami zunanje politike.«

V. Teglič

L. Bruner

Črtkani trasi označujeta železniški progji, ki bosta v smislu pekiških sporazumov vezali ZSSR in Kitajsko

Posarje glavni problem na mednarodnih sestankih in konferencah zahodnih politikov, ki so napovedani za prihodnji teden

Pariz, 16. okt. (Tanjug). V obsevnih francoskih krogih trdijo, da se bodo prvi stiki v zvezi s pariško konferenco začeli že v torko, ko se bosta v zunanem ministrstvu najbrž sestala Mendès-France in Adenauer. Temu razgovoru pripisujejo velik pomen, ker bosta razpravljala o posarskem vprašanju in o možnostih skupne francosko-nemške proizvodnje najvažnejših vrst orožja.

Medtem ko je bodoča ureditev Posarja še vedno velika skrivnost, francoski krogi domnevajo, da bo Adenauer privolil v sodelovanje na področju oboroževalne industrije. Vendar hkrati opozarjajo na stališče francoske skupščine, da je treba posarsko vprašanje urediti, še preden bodo organizirali novo nemško vojsko in priznali Zahodni Nemčiji suverenost. Zato pričakujejo, da bo posarsko vprašanje glavna stvar tudi na konferenci štirih (predstavnikov treh zahodnih okupacijskih sil in Zahodne Nemčije) in na konferenci

zunanjih ministrov devetih držav. Rezerviranost tukajšnjih uradnih krogov pa je opaziti nasproti sklepu zahodnonemške vlade, da bo za ureditev posarskega vprašanja predložila načrt socialnega demokrata Mommerja. Zahodna Nemčija zdaj namreč v smislu tega načrta dejansko vztraja na začasnem ureditvi tega vprašanja. Takšno gledišče pa utegne sprožiti opozicijo v francoskem zunanem ministrstvu zoper Mommerjev načrt.

Stavkovno gibanje v Londonu

narašča in se bo nemara razširilo še na Liverpool

London, 15. okt. (Reuter). Velikemu Londonu z njegovimi deset milijoni prebivalcev grozi nevarnost, da bo v njem ustavljen ves promet spričo napovedi posadk vlačilcev in drugih obalnih ladij, da bodo ustavili preskrbo mesta s petroljem in premogom. To bi bila najhujša posledica stavkovnega vala, ki je že domala paraliziral promet v pristaniščih ob Temzi in do polovice tudi avtobusni promet v mestu.

Pa tudi 17.000 pristaniških delavcev v Liverpoolu je napovedalo stavko, s katero se hočejo solidarizirati z londonskimi pristaniškimi delavci. V tem primeru bi stavka pristaniških delavcev zajela velik del dežele in bi se delo ustavilo v več pristaniščih.

Stavki šoferjev in sprevodnikov londonskih avtobusov in trolejbusov se je danes pridružil še 5000 ljudi, tako da stavka v lokalnem prometu več kot 20.000 ljudi. V Londonu sedaj 4000 avtobusov in trolejbusov ni v obratu in je stavka povzročila popoln zastoj v mestnem prometu.

Okrasitev Hanoja ob vietnamskem prevzemu oblasti v mestu

Z VSEH STRANI SVETA

- JORDANIJA**
PARLAMENTARNE VOLITVE
Amman, 16. okt. (AFP). — Davi so se v Jordaniji začele splošne volitve. Med kandidati je 7 članov sedanje vlade, 11 bivših ministrov, 7 senatorjev in 35 nekdanjih poslancev.
- CILE**
ARETACIJE DELAVSKIH PRVAKOV
Santiago, 16. okt. (AFP). — Sedem voditeljev čilске konfederacije delavcev je bilo aretiranih po sestanku z notranjim ministrom generalom Abdonom Parajem. Policija kaže išče tudi druge voditelje sindikata, ki se niso udeležili sestanka v notranjem ministrstvu.
- IZRAEL**
PRITOŽBE ZARADI OBSEVNIH INCIDENTOV
Tel Aviv, 16. okt. (AP). — Izraelska vlada je obdolžila Jordanijo, češ da so njeni obsejni organi 358-krat vdrli na izraelsko ozemlje. Ta obdolžitev je bila najbrž predložena novemu predsedniku skupne izraelsko-jordanске komisije Charlesu Brewsteru. Prvi sestanek kom-čije bo prihodnje sredo.
- FORMOZA**
ZAPLENJENE LADJE
Taipei, 16. okt. (AP). — Kuomintangska vlada je objavila, da je zaplenila poljsko ladjo »Eras« in da bo vrnila na izraelsko ozemlje. Ta obdolžitev je bila najbrž predložena novemu predsedniku skupne izraelsko-jordanске komisije Charlesu Brewsteru. Prvi sestanek kom-čije bo prihodnje sredo.
- EGIPT**
UKINJENA CASOPISNA AGENCIJA
Kairo, 16. okt. (Reuter). — Egiptovski minister za narodno orientacijo najbrž Salim je danes ukinitelj časopisno agencijo Meno, ki je prejela od vlade subvencije.

liko Britanijo. Indija naj bi v desetih letih načrtnega gospodarstva povečala proizvodnjo jekla na 6 milijonov ton. Indijsko gospodarstvo ima dve glavni značilnosti: relativno zaostalost in nerazvito samostojno trgovinsko omrežje s tujino.

»Proizvodnja najvažnejših izvoznih pridelkov in izdelkov: čaja, jute, rudnin, oljnega semena in popra je malone izključno v tujih rokah,« ugotavlja »Times of India«. »Izvozne družbe so skoraj vse v angleških rokah ali pa pod angleško kontrolo.« Za to blago je dobila Indija po informacijah tega časnika ceno, ki je od leta 1950 padla za 19,4% (juta), 22,6% (oljno seme) in celo za 45,2% (poper). Po statističnih podatkih je ostal izvoz indijskih

DANES PO SVETU

Še eno priznanje

Sporazum o tržaskem vprašanju je bil ne le na široko objavljen, marveč ga je svetovna javnost soglasno pozdravila kot izreden prispevek k okrepljeni miru na svetu. Pred tremi dnevi je dobil tudi priznanje sovjetske vlade, tako da lahko rečemo, da je to prvi povojni mednarodni sporazum, ki so ga enodušno in brez pridržkov pozdravile tako svetovna javnost, kakor tudi vse vlade, tako ali drugače zainteresirane na njem.

V pismu Varnostnemu svetu z dne 13. oktobra pojasnjuje stalni sovjetski delegat v OZN Vlasinski a stališče svoje vlade z dejstvom, da gre za sporazum neposredno zainteresiranih strank — Jugoslavije in Italije, — za kateri je ta sporazum sprejemljiv. Sovjetska vlada ga jemlje na znanje zato, ker olajšuje vzpostavitev normalnih stikov med Jugoslavijo in Italijo in ker tako prispeva k popuščanju napetosti na tem področju Evrope.

Te enodušnosti si ne moremo razlagati drugače, kakor kot priznanje

politički jugoslovanske vlade. To je priznanje miroljubni politiki naše države, njeni pripravljenosti, da z dejavnimi pripomočki k okrepljeni miru v Evropi in k plodnemu mednarodnemu sodelovanju.

S sporazumom med neposredno zainteresiranimi deželama je tržasko vprašanje odstranjeno z dnevnega reda kot problem v stikih med Jugoslavijo in Italijo. S tem, da je podpisala ta sporazum tudi sovjetska vlada, je to vprašanje odstranjeno z dnevnega reda tudi v mednarodnih odnosih, kjer je bilo zelo velik in zamotan problem.

Namesto da bi iz tega napravili potrebne sklepe, je opaziti v nekaterih zahodnih krogih težnja, da bi to sovjetsko stališče »pojasnili« na že znani popačeni in »zlonamerni način« »tolmačenja« stikov med SZ in Jugoslavijo.

Če katerokoli pojasnilo o ureditvi tržaskega vprašanja zasluži pozornost, tedaj so to načela sporazumnega obravnavanja, enakopravnosti in želje po miru ter mednarodnem sodelovanju zainteresiranih dežel. Tem načelom je treba pripisati, da je ureditev tržaskega vprašanja že dosegla velik napredek v pripravljanju tal za normalizacijo stikov med Italijo in Jugoslavijo. Takšen napredek je pač moral imeti svoje posledice tudi na mednarodnem torišču, saj je zdaj urejeno vprašanje, ki je zadrževalo mednarodne odnose iz tega pa ni težko povzeti sklepa, da je moč urediti tudi ostala mednarodna vprašanja ob spoštovanju istih ali podobnih načel.

V. Teglič

Madžarska
AMERIŠKI PROPAGANDNI LETAKI
Dunaj, 16. okt. (Reuter). — Madžarska vlada je večer protestirala pri vladi ZDA, ker so Američani baje iz Monakova izpustili na Madžarsko balaone z propagandnimi letaki. Madžarska vlada zatrjuje, da so v spuščanih balonih »stizvalne letaki«, katerim pozivajo madžarski narod, naj se vladi postavi po robu, kar pomeni vmešavanje ZDA v notranje zadeve Madžarske in kršitev njenih mednarodnih pravic.

Kitajska
MONGOLSKA ŽELEZNICA
Moskva, 16. okt. (AFP). — Tass poroča, da je železniška progja, ki bo skozi Mongolijo vezala Kitajsko z ZSSR, o čemer je bilo govora v nedavnih, na kitajskem ozemlju že na pol dograjena. Od 300 km trasirane proge je zgrajenih 180 km. Na mostovih pa so že opravili 90% del. Tass ne pove nicesar o delih na sovjetskem ozemlju.

Indija
TRGOVINSKA POGODBA Z NEMČIJO
New Delhi, 16. okt. (Tanjug). — Vzhodnonemška gospodarska delegacija v New Delhiju je zaključila trgovinska pogajanja in s predstavniki indijske vlade sklenila enoletni pogodbo o trgovinski izmenjavi med obema deželama. Po tem dogovoru bo vzhodna Nemčija kupovala v Indiji čaj, kavo, tobak in rude, v Indijo pa bo izvažala industrijsko opremo, stroje in kemikalije.

Sodobni razvoj v Aziji

terja razumevanje vsega sveta

Pandit Nehru o ciljih svojega potovanja na Kitajsko in po deželah Južnovzhodne Azije

Rangun, 16. okt. (AFP). Pandit Nehru, ki potuje na Kitajsko, je prispel davi z letalom v Rangun. Na letališču ga je prirsčno pozdravila množica 15.000 ljudi. Indijskemu ministrskemu predsedniku je želel dobrodoščilo predsednik burmanske vlade U Nu.

V Rangunu je Nehru gost burmanske vlade. Sestel se bo s predsednikom Burmanske unije dr. Ba Ujem, z ministrskim predsednikom U Nujem in drugimi politikmi. Jutri bo nadaljeval svoje potovanje na Kitajsko.

Današnje časopisje objavlja izjave, ki jih je dal Nehru snoči v Kalkuti, preden je odpotoval v Rangun. »Odhajam na Kitajsko brez določene programa,« je dejal. »Nadaljevali se bodo v

Delhiju začeti razgovori, da bi se poglobilo razumevanje med velikima azijskima deželama. Sožitje brez vmešavanja v notranje zadeve posameznih dežel' je edina alternativa nasproti vojni in popolnemu uničenju. V mednarodnih stikih ima prednost vprašanje, kako ogniti se vojnemu spopadu in zato je, treba sleherni politiki prejsajati po tem, koliko k temu prispeva.«

Nehru je vnovič pozval svet, naj skuša razumeti velike spremembe, ki so nastale v Aziji. Te spremembe marsikomu niso všeč, kar pa ne bo spremenilo položaja, marveč »bo sleherni ovira napravila Azijo le še bolj zavedno in odločno, da zaživi svoje življenje.«

OB POMEMBENEM JUBILEJU AMERISKIH SLOVENCEV

DOM V »AMERIŠKI LJUBLJANI«

Rar pomeni Sloveniji Ljubljana, to je ameriškim Slovincem Cleveland, saj mu naši rojaki pravijo tudi ameriška Ljubljana. V tej naši metropoli, ki je društveno in kulturno središče ameriških Slovencev, živi danes okoli 28.000 Slovencev. Rasen podpornik društva, ki jih je v Clevelandu 99 (to so podružnice velikih podpornih organizacij) je v mestu še 56 samostojnih društev, torej skupaj 155 slovenskih društev. Tu izhajajo njihovi dnevniki in časopisi, tu imajo svoje šole, narodne domove, knjižnice, tiskarne in denarne zavode. V mestnem parku stoji spomenik največjega slovenskega pisatelja Ivana Cankarja.

Ameriški Slovinci, ki so naseljeni v Clevelandu in njegovih predmestjih, imajo 9 narodnih domov, in sicer: Slovenski narodni dom na St. Clair avenui v Clevelandu, Slovenski delavski dom na Waterloo cesti v Collinwoodu; Slovenski narodni dom na Holmes cesti v Collinwoodu; Slovensko delavsko dvorano na Prince cesti v Newburghu, Slovenski narodni dom na zahodni 88. cesti v Newburghu, Slovenski narodni dom na Denison cesti na zapadni strani Clevelanda, Jugoslovanski delavski dom na zapadni 130. cesti v West Parku, Ameriško-jugoslovanski center na Kellar cesti v Euclidu v Ohiju, Slovenski narodni dom na Stanley cesti v Maple Heightsu.

Največji od teh domov, ne samo v Clevelandu, ampak tudi v vsej ZDA, je Slovenski narodni dom na St. Clair avenui. Zgodovina tega doma nam pove, kako težavna je bila pot in koliko neprilic je bilo, da se moral premestiti naš človek v tužnjo, da si je zgradil svoj mogočni in prostorni dom.

Pred 70 leti

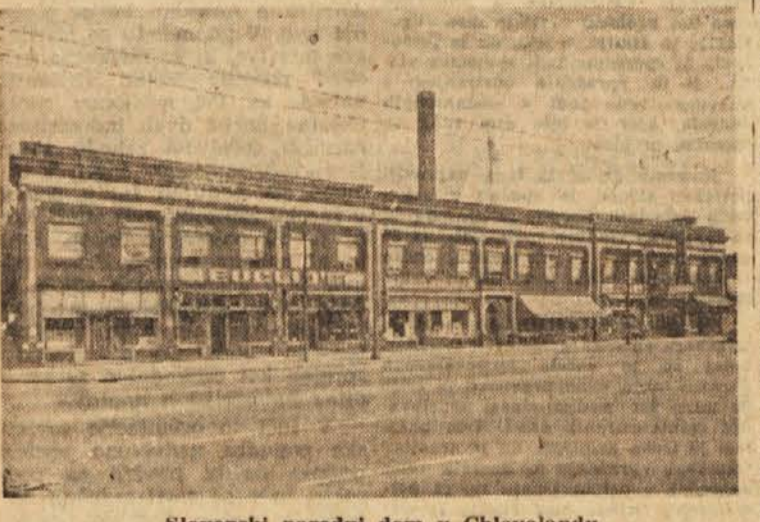
Naseljevanje Slovencev v državi Ohio, v Clevelandu, se je začelo pred sedemdesetimi leti. Leta 1889 je bilo že večje število slovenskih družin v Clevelandu in okolici. Bili so navezani popolnoma sami nase. »Pomagaj si sam! To so bile besede, s katerimi so šli na delo. Iz teh besed se je porodila samopomoč med Slovinci v Clevelandu. Po letu 1895 se pojavijo že samostojna slovenska društva: Televadna, pevška, dramatična, Slovenski in imeji svoja zbirališča v središču slovenskega naselbin na St. Clair avenui in v treh dvoranah: v Birkovi, Grdinetovi in Knausovi.

Podporno društvo »Slovenski Sokol«, ki je bilo ustanovljeno leta 1897, je v letu 1910 kupilo zemljišče za svojo bodočo stavbo. Prvi poskus za postavitev slovenskega narodnega središča se ni obnesel. Bili pa je povod, da so se Slovinci začeli zanimati, kako bi zainteresirali za ta načrt čim širšo slovensko javnost v Clevelandu.

Volitve v deželne zbornice v 4 avstrijskih pokrajinah

Dunaj, 16. okt. (Reuter). Nad 2,5 milijona Avstrijcev bo jutri volilo poslance deželnih zborov v štirih od devet avstrijskih dežel. Volitve bodo na Dunaju, v Spodnji Avstriji, v sovjetski coni Avstrije, na Salzburškem in v Vorarlbergu.

Na volitvah sodelujejo štiri stranke. Glavna nasprotnika v volilnem boju sta socialno-demokratska in ljudska stranka, ki tvorita — vladno koalicijo. Ostali dve stranki sta skrajna desničarska liga neodvisnosti in »Ljudska opozicija«, v kateri imajo kominformovci glavno besedo.

Slovenski narodni dom v Chlevelandu

PISMO Z DUNAJA

Hrvatije v srcu Avstrije

Naqo pozornost je vzbudilo postopje v Karolinengasse št. 14 z napisom »Klub gradiščanskih Hrvatov«. Skupina Jugoslovancev, ki smo pripeli a »Putnikovo« potniško ladjo »Beograd« na Dunaj, se je napotila v to postopje. Bilo je v petek popoldne. V domu je bilo mnogo ljudi, ki niso govorili nemško. Znali smo se med Hrvati, že zmeraj občutni v jeziku, ki ga v naših krajih že zdavnaj več ne uporabljamo, v starem hrvaškem jeziku izpred 400 let.

Sprejel nas je zborovodja Feri Sučil, o katerem smo pozneje zvedeli, da vodi hrvaški zbor na Dunaju, razen tega pa prevaja besedila povelj iz nemščine v srbohrvaščino. Čeprav smo že prej vedeli, da žive Hrvati v Avstriji, na Dunaju in blizu njega, smo se vendar zanimali za njihovo življenje. Tisto popoldne nismo utegnili razgovarjati se z njimi. Ob petkih in nedeljah se zbirajo dunajski Hrvati v svojem klubu na vaje in prireditve. Letos redni oktober bo minilo 20 let, odkar je na Dunaju organizirana skupina kakih 7000 Hrvatov. Prav tako dolgo sta petek in nedelja dneva za sestanke, razgovore in zabavo v klubu gradiščanskih Hrvatov.

Sele proti večeru sva se s Ferijem Sučilom spet sestala. Povabil me je, naj bi šel v nedeljo z njim na Gradiščansko ali v Burgenland, kakor pravijo Avstrijci tej pokrajini. Za takšen izlet pa nismo imeli časa. Morali smo se zadovoljiti samo s Sučilovim pripovedovanjem o pokrajini, v kateri žive Hrvati že 400 let in kjer so ohranili prvotni hrvaški jezik.

Torej Gradiščanska ali Burgenland. Pelješ se komaj dobro uro z vlakom proti češkoslovaški meji, pa si v tej pokrajini. Gradiščanska ima 62 hrvaških vasi s 45.000 prebivalci. V njej so hribi in ravnine, Hrvati se ukvarjajo s kmetijstvom ali trgovino. Svoje vino, znano »ruško« ali »cuokulo« (Avstrijci mu pravijo ogač) izvažajo v Ameriko. To je najboljšje avstrijsko vino in po njem najbolj slovi okraj Zeleznico. Tu je zemlja najboljša in ljudje najbogatejši. Zeleznico je eden izmed petih hrvaških okrajev, kjer lahko najdeš ljudi, ki ti odgovore na vsako nemško vprašanje: »niks ferstena«. Ti ljudje govorijo samo hrvaški. To so sami stari ljudje, zveč prastarim običajem svoje dežele, ki so jo zapustili njihovi predniki pred vdorom Turkov pred 400 leti.

Kaj vse ima Gradiščanska

Hrvaški okraj na Gradiščanskem so razen železniškega tulenskega, nežiderskega, tisinskega, bortanskega in materštokskega. Tulenski okraj je središče Hrvatov v Avstriji, ker jih živi v njem največ. V njegovem okrajnem mestu Velikem Borštovu je pravzaprav kulturno središče Hrvatov v Avstriji. V tem mestu je župnik Malešić stari pred 45 leti zbral vse Hrvate v kulturno umetniško društvo, ki je začelo svoje delo s tamburaškim zborom. To je bilo takoj po prvi svetovni vojni. Takrat je bil eden izmed organizatorjev Hrvatov na Gradiščanskem tudi dr. Lovre Karal. Zdaj je dr. Karal deželni glavar Gradiščanske. Njegov sedež je v okraju Zeleznico.

ZAMOTANE ODPRAVE

okrog Severnega in Južnega tečaja

ZDA, SZ in Velika Britanija so bile razen nekaterih drugih dežel v zadnjih desetletjih živo in neposredno zmeraj zainteresirane na neskončnih ledenih polarnih arktičnih in antarktičnih področjih. Razlogi za to so različni: gospodarske, v novejšem času pa tudi vojnostrateške koristi, razen njih pa vsekakor tudi raziskovalne pobude.

Tudi v naših dneh križarita dve znanstveni odpravi okrog zemeljskih tečajev. Tretja je nedavno odrinila na spravi in nje zaboje s kavkaškimi limonami, plinskimi kuhinjami in grelet ter telekomunikacijske naprave. Zunanaj pa imajo helikopterje (in samovarije, piše londonski »Economist«).

Odpravi bosta delali v Arktiki do konca leta 1955. Njuna naloga bo preučiti vremenske razmere, spremembe temperature, gibanje morskih tokov in sestavo vode ter življenje v večjih globinah, zlasti pa ugotoviti tako imenovani pas Lomonosovja, greben, ki naj bi se po domnevah sovjetskih znanstvenikov razprostiral od severne sibirske obale do Eisnerskega otoka severno od Aljaska. Ta greben, ki doseže ponekod višino 18.000 čevljev od morskega dna, baje deli arktično področje v dve kotlini, v katerih so po ugotovitvah raziskovalcev nekoliko različne temperature in druge razmere.

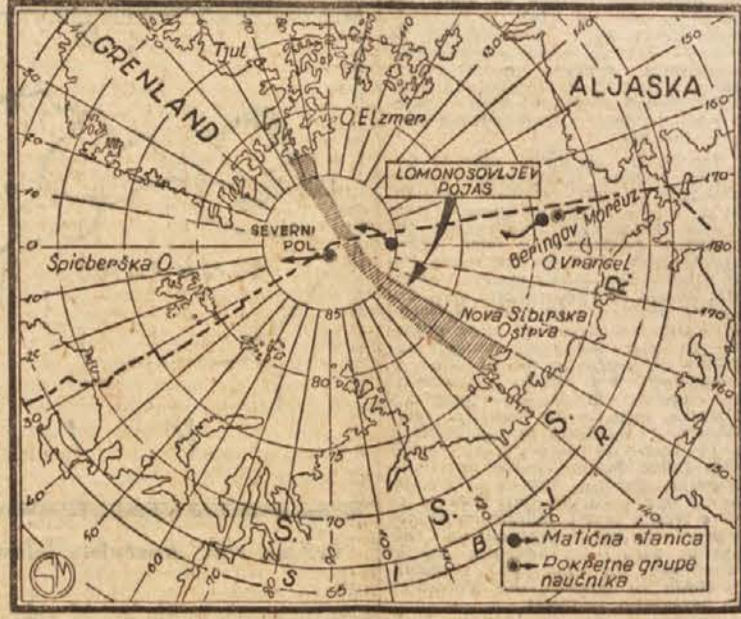
Z dveh matičnih ledenih plošč se selijo potujoče ekipe s helikopterji na druga plosče, ki se premikajo v drugo smer, kjer se znanstveniki nekaj časa muče in v naglici opravljajo raziskovalna dela. Z neke ledene plošče so organizirali poleti prvi radijski prenos na svetu neposredno od Severnega tečaja, o čemer je sovjetski tisk obširno pisal. SZ odlično mnogo pričakuje od teh odprav. Predvsem naj bi sodeč po številu članov (kakih 100 znanstvenikov) in bogati opremi spet priborilo SZ prvenstvo v raziskovanju arktičnega področja, kakor ga je imela do druge svetovne vojne, pa so ji ga po letu 1945 iztrgale ZDA z obsežnimi raziskavami, pri katerih so uporabljale letala (zlasti v času, ko je doslej hladna vojna visok), ko je postalo področje Severnega tečaja zaradi strateških momentov izredno važno.

Raziskovanje Južnega tečaja

Pred nekaj dnevi 4. oktobra, je odplula iz Southamptona angleška ladja z 19 meteorologi, geologi in fiziki. Ta odprava bo zamenjala angleške znanstvenike, ki se že dve leti muče na antarktičnem področju in delajo v oporiščih južno od Falklandskega ozemlja. Tudi ta skupina bo ostala na antarktičnem področju dve leti. Njena naloga bo zbrati na zemeljski podatke o širinskih krajih, ki jih bodo raziskali geološko in biološko, hkrati pa bo proučevala tudi vremenske razmere.

Na arktičnem področju

Razdeljeni v dve skupini so se sovjetski znanstveniki nastanili na dveh velikih ledenih ploščah, ki ju nosi morskimi tokovi po arktičnem morju. Prva odprava se muči blizu Severnega tečaja, druga pa neke severno od Wranglova otoka. Na ledenih ploščah so postavili montažno hišo in dolgo pot, četrta pa se nanjo sele pripravljajo. O teh odpravah pride v javnost le malo vesti. Na arktičnem področju se muči sovjetska odprava, na antarktičnem pa angleška. Tretja, ki jo bo izmenjala, je še odrinila na pot. V kratkem pa se napoti na ta področja še ameriška znanstvena odprava.

Področje Severnega tečaja

društev in posameznikov, ki jih je okoli 2500.

V novem posloppju je glavna dvorana z balkonom, kjer je 1100 sedežev. Dvorana ima velik oder s sobami ob straneh, v ozadju pa prostor za gledališko opremo. Ob glavni dvorani je bil pozneje dograjen prostori prizidek, kjer je pivnica in kuhinja. Pod glavno dvorano je tako imenovana spodnja dvorana s kuhinjo in pivnico.

Gledališče, koncerti in 41 društev

V avditoriju se vršijo dramske predstave in pevski koncerti, ob sobotah v zimski sezoni pa plesi in prireditve slovenskih bratskih in podpornih društev. V novem posloppju ima svoje prostore Slovenska narodna čitalnica. Tu sta tudi dve večji dvorani za društvene seje. Prvotno so uporabljali eno teh dvoran za tečajev.

V domu je sedež bratske in podporne organizacije Slovenske dobrodelne zveze, v prvem nadstropju pa je tudi urad Slovenskega ameriškega narodnega sveta.

V dvoranah Slovenskega narodnega doma je vsak mesec po 55 rednih društvih seji ali sestankov podpornih in bratskih organizacij, kulturnih skupin in klubov. Vsa ta društva pripadajo k številnim velikim organizacijam: Slovenski narodni podporni zvezi s sedežem v Chicagu, Ameriški bratski zvezi v Elyju (Minnesota), Slovanski dobrodelni zvezi v Clevelandu, Slovanski zapadni zvezi v Denveru (Colorado), Slovanski ženski zvezi v Chicagu, Progressivnim Slovincem v Clevelandu, Slovanski moški zvezi v Barbetonu, Kranjsko Slovanski katoliški jednoti v Jolietu, ter organizacijama Maceabees v Detroitu in Woodman of the World v Omahi (Nebraska).

Ob koncu je pomembno naglastiti tudi dejstvo, da je Slovenski narodni dom v Clevelandu pridobil slovenskemu življenju ugled in spoštovanje v ameriški javnosti. Napis »Slovenian Auditorium« na pročelju stavbe pa opozarja, da se tu shaja zaveden narod, ki je s svojo marljivostjo tudi mnogo prispeval k veličini njegove nove domovine.

Tridesetletno tega največjega narodnega doma so naši rojaki postavili v nedeljo 16. oktobra. Povabil so voditelje vseh bratskih in kulturnih organizacij, ustanovne članice Slovenskega narodnega doma in osebnosti iz ameriškega javnega življenja. Jugošlavljo so na slavnosti zastopali svetnik pri jugoslovanskem poslanstvu v Washingtonu tov. Ziga Vučuršek, tov. Gosnar pri konzulatu v New Yorku in trgovinski predstavnik v ZDA tov. Mirko Eržen.

Mila Senk

Vloga države za Vargaso

V zadnji Vargasovi poslanici, naslovljeni na Kongres pet mesecev pred njegovim samomorom, je bilo razglašeno, da krepitve državnega aparata ni bila nikakršna kaprica. Še vedno nujna potreba, ki je prvokrat nastala med veliko svetovno krizo v tridesetih letih našega stoletja. Da bi omilila njene posledice, je morala država ukreniti vse potrebno, za to pa je potrebovala aparat. To ukrepanje države je šlo tako daleč da je Vargas leta 1937 upostavil diktatorno vrednotno ustanovitve »nove države« delno navedenega s Mussolinijevim korporacijskim sistemom.

Druga faza poseganja države v gospodarstvo Brazilije se je začela po drugi svetovni vojni, v času dolga valnežne industrijske dežele. Domneva se, da je razen razvijanja narodnega gospodarstva in naporov za njegovo osamosvojitve (zaščita domačega petroleja itd.) večja vloga države v gospodarstvu privedla s seboj tudi svoje neugibne negativne sopolitike. To so okorni in čisto parazitski upravni aparat (kakih 90% proračuna

BOJ OKROG DRŽAVNE INTERVENCIJE V GOSPODARSTVU BRAZILIJE

(OD POSEBNEGA DOPISNIKA »BORBE«) Rio de Janeiro, oktobra

Ali se je državni intervencija v gospodarstvu Brazilije končala s polomom? Ali se lahko ta dežela vrne k popolnemu »gospodarskemu liberalizmu«? O teh dveh vprašanjih govore zdaj v Braziliji ministri in razpravljajo poslanci, obravnavajo jih tudi vodilni brazilski časniki v svojih uvodnikih. Perceji sta postali, ko je padla Vargasova vlada.

all pa se v njih premalo uveljavila. V takšnih okoliščinah mora država prisložititi na pomoč z investicijami, potrebni za razširitev ali celo za zgraditve, težke industrije. Glavna orientacija mora dežele je krepitve narodnega gospodarstva. Prizadevali smo si, da bomo rešili deželo vplivov, ki nasprotujejo njenim koristim. To je edina pot resničnega napredka, kajti dokler bomo odvisni, bomo tudi podrejeni in zaostali.

Naposed se je Vargasova država vmesala v vprašanje gospodarstva in razdelitve narodnega dohodka tudi zato, da bi omilila socialna vprašanja. Zato je Vargas prisilil vladajoče sile, da se krilj stroške za socialno zavarovanje, in uveljavil mednarodno delovno zakonodajo. Treba pa je pripomniti, da je razen razvijanja narodnega gospodarstva in naporov za njegovo osamosvojitve (zaščita domačega petroleja itd.) večja vloga države v gospodarstvu privedla s seboj tudi svoje neugibne negativne sopolitike. To so okorni in čisto parazitski upravni aparat (kakih 90% proračuna

Dunajski Hrvati

Teh 45.000 naših rojakov na Gradiščanskem živi kot strnjena celota. Isto velja za 7000 na Dunaju živeti Hrvati. Ti Hrvati so pravzaprav Gradiščani. Zapuščali so domača ognjišča in polagoma prihajali na Dunaj bodi študirat, bodi iskati dela v industriji. Vezani drug na drugega so se zbrali najprej po zgledu Hrvatov v svojem rodnom kraju v tamburaškem društvu, pozneje pa v svojem klubu. Zdaj izdajajo že časnik »Hrvaški tjeđnik«. »Domovina« in »Crkveni glasnik«, vsako leto pa tudi svoj koledar.

Rekli so nam, da je klub v Karolinengasse zbirališče na Dunaju živeti Hrvati. Ta klub praznuje zdaj 20-letnico. Noben petek ali nedeljo ni bil zaprt, razen med vojno. Ob petkih prihaja v klub večina Hrvatov, ob nedeljah pa samo tisti, ki ne grejo na izlet v svojo ojač domovino Gradiščansko. Ob sobotah pa je vlak, ki vozi z Dunaja proti Gradiščanski, poln Hrvatov in v njem slišiš skoraj izključno hrvaški jezik.

N. Stavjel

Dva dni, preden je odplula angleška ladja iz Southamptona, so v Washingtonu uradno objavili, da pošteje tudi ZDA svojo odpravo v Arktiko, ker so zelo zainteresirane na tem področju. Ameriška odprava namerava tudi pripraviti gradivo za svetovno geofizično leto 1957-58. To bo prva ameriška odprava v te kraje po letu 1948. Na pot odrine 1. decembra z mornariškim ledolomilcem »Atka«. S tem se bo hkrati začelo proučevanje triletnega načrta o intenzivnih raziskavah južnih polarnih področij.

Ameriška odprava naj bi ugotovila — kar je tudi ena njenih glavnih nalog — ali grozi od talitve polarnega ledena nevarnost, da bi ocean našil nizka področja ob obeh zemeljske obli. Ameriški znanstveniki bodo posvetili posebno pozornost zemeljskemu magnetizmu in kozmičnim žarkom, ukvarjali pa se bodo tudi z zemeljskimi in meteorološkimi vprašanji.

Odprava bo imela tri oporišča, eno prav na Južnem tečaju. Poročilo poudarja, da so oporišča začasna in da ZDA v tem delu sveta nimajo nobenih pretenzij. V oporišču na Južnem tečaju bodo trile člani odprave leto dni proučevali vremenske spremembe in ionosfero. Drugo oporišče bodo imeli ameriški znanstveniki na Zemlji Marlie Byrd, kakih 500 km daleč od morja, tretje, glavno, pa v Mall Ameriki. To oporišče bodo proučevali leto prenesli na rtič Palmer.

V znanstvenem na splošno, v gospodarskem in zemljepisnem oziru pa se posebej za polarna področja privlača del zemeljske obli. Enako privlačna so tudi glede na strateška momenta. In odprave so znova odrinile na pot, na Severni in na Južni tečaj. Nedvomno bodo zbrale zanimive, morda pa tudi zelo važne podatke. B. I.

Področje Južnega tečaja

VPRAŠANJE NERAZVITIH DEŽEL

Razglasitve nove politike

Eden izmed kritikov Vargasove državno-kapitalistične politike je bil tudi podpredsednik republike Cafe Filho, ki je po Vargasovem samomoru prevzel predsedniške pošte. Tako imenovani »veliki tisk« je na široki razobuhal njegove govore v svetilni grobovcu in v VIšji volji soli. Cafe Filho je takole poljanski vzkroke neurejenega gospodarskega položaja: v gospodarstvu se zojuje zasebna pobuda, narašča pa odgovornost države. Razumeti moramo, da javnih dobrin, blaginje in veličini naroda ne dosežemo z dekreti. Braziliji niso potrebne naraščajoče in od boga navdane njene vlade, marveč vlada, v svetilni katere bodo lahko sile zasebne pobude na široko izpolnile svoje poslanstvo.

Zveza trgovcev in Zveza industrijce sta pozdravili novo vlado ki jo je sestavil Cafe Filho. Novi minister za delo je razglasil »bankrot« državne dirigiranja gospodarstva v Braziliji, v čemur ko je novost predložil urada za ceno in preskrbo blaginje, da je »pretrpana intervencija«. Zave povzročila kaos v gospodarstvu, uakar je prej opozeljski, zdaj pa vladni tisk vzkliknil: »Program vlada mora biti preprost, vlada mora v temeljnih vprašanjih vrniti pravico zasebne pobude.«

Stvarnost proti teoriji

Toda že prvi mesec nove vlade je pokazal, da ni tako lahko uveljaviti zahtevane korenite spremembe. Zgovoren je primer cen glavnih živil. Deželna vlada je povečala svoje upanje na volitvah, je vlada pozvala trgovce, naj neustojoma znižajo cene fižola, riža, moka, mesa in mesa. Zveza trgovcev je obljubila, da bo vlada znižala cene na polovico in se obrnila na svoje članice s pritežnim pozivom, da vlada zveze trgovce je preročila vprašanje cen, trgovce da vsa akcija trgovcev se je omejila na obljubo vladi, da cene ne bodo več naraščale, če bo vlada uknila ukrepe trošarine in zgradila zadostno število skladišč, silosov in hladilnic ter omilila vprašanje prevoza.

Na to je neko vlado glasilo mehanholično pripomnilo, da trgovci na eni strani zahtevajo liberalizacijo, na drugi pa intervencionistične ukrepe vlade. Vlada je bila doslej dokaj neopretna. Čeprav je posredno kritizirala slabo poslovanje avtonomnih državnih podjetij, je zanikala vesti, da bodo razpuščena. Izjavila je, da pol tudi v prihodnje razvijala na področju monopolistične podjetje za petrolej, predsednik Cafe Filho pa je podnel dekret v zvezi z načrtom o razvoju proizvodnje električne energije.

Človek dobi vtis, da se je vlada v svoji opreznosti; ravnala po naslednjem opominu konservativnega časnika »Correo da magna«: »Stilnostjo, ali manj že pred zadnjo priljubljeno, da sletite vladajo Braziliji. Ali bodo sleteli hodile po tleh in sletje sletje stvarnosti, ali na novo morali prirediti in imenovati najpomembnejših. V tem primeru go neuki napolniti nacionalizem prevzel priljubljeno oblast in upostavil svoje vladanje.«

Ves problem državne intervencije in gospodarske pobude v Braziliji je še zelo daleč od dokončne rešitve. Jaka Almal

RAČUNI NISO ČISTI

Kaj je prispevalo posestvo Jesenkovo za intervencijo na ljubljanskem trgu? — Že pri trgovinah na debelo cene neverjetno visoko poskočijo. — Vsega pa res ni krivo slabo vreme

Če hočemo narediti sedaj sredi jeseni nekaj zaključkov o tem, kako je bilo z letošnjo glavno sezono glede preskrbe zelenjave v Ljubljani, lahko glavne značilnosti izrazimo z nekaj besedami — velika izbira, razmeroma zelo visoke cene. Če spregledamo prav minimalne razlike pri cenah za posamezno zelenjavo, lahko ugotovimo, da konkurence pri prodaji ni bilo ne opaziti, ne občutiti. Slabo vreme je bilo marsičemu krivo, vsega pa tudi ne moremo odšteti na ta račun. Veliko smo v Ljubljani pričakovali od okoliških državnih oziroma mestnih posestev kot sta Pšata in Jesenkovo ter računali, da bo s te strani prišla napoved vojne tendenci zviševanja cen. Odkrito rečeno pa so bila pričakovanja večja od dejanskih dejstev.

Ko smo se sedaj oglasili na posestvu Jesenkovo, da bi ugotovili nekaj neznank na račun visokih cen, smo si izbrali sicer slabo priložnost, ker je nekaj ljudi na dopustih, upravnik pa je bil na službenem potovanju, zvedeli pa smo vendar nekoliko tega, kar smo hoteli zvedeti. V razgovoru tudi tu nismo mogli mimo vremena, vendar pa so se nam lahko pohvalili: Če nismo izpolnili plana količinsko, smo ga dosegli vsaj finančno. Deloma je skrta skrivnost visokih cen tudi v tem stavku.

Posestvo Jesenkovo uživa že nekaj let sem posebne ugodnosti, podobno kot Pšata, ker sta obe posesti kot poizkusna obrata oproščeni raznih dajatev. Razen tega pa je MLO dal za posestvo Jesenkovo tudi večje denarne podpore za melioriranje močvirne zemlje, kar je stalo letos okrog 4 milijone, 3 milijone za dograditev večjih hlevov itd. Zato prav gotovo ne moremo biti povsem neprizadeti, če zremo na vprašanje, kam so plasirali svoje pridelke, da so se ravnali pač precej po ugodnih ponudbah. Ta-

ko so s posestva Jesenkovo, čeprav v Ljubljani večkrat tožimo, da za pridelovanje zelenjave nimamo ugodnega zaledja, nekajkrat prodali večje pošiljke na Reko. Takrat, ko so bile kumare v Ljubljani kg 10 din, so jih na Reko lahko prodali po 12 din, podobno nekaj dinarjev draže tudi solato, paradiznike in še kaj. V Ljubljani so prodajali svoje pridelke na stojnici na ljubljanskem trgu, dinar, dva ali tri ceneje kot ostale prodajalke.

Če pomislimo, da je MLO razmeroma dosti pomagal pri razvoju tega posestva (končno je bil to denar, ki ga je ustvarila vsa naša skupnost, in to z namenom, da bi ta posestva odločno vplivala na znižanje cen zelenjave), potem moramo reči, da namen ni bil dosežen. Z nekaj dinarjev cenejšo zelenjavo prav gotovo ni mogoče vplivati na splošno formiranje cen. Tudi izgovor, da so na Reko prodali le tiste pridelke, ki v Ljubljani ne bi šli v promet, ker jih je bilo dovolj, ne more veljati, če si mislimo, da bi prav gotovo šli v promet, če bi bil občutno cenejši in da bi se morali tej ceni vsaj delno prilagoditi potem tudi drugi prodajalci. Tako pa tega ni bilo, ker so na posestvu pač gledali preveč na čiste račune, pre malo pa na to, kaj so moralno dolžni skupnosti doprinesti, če od skupnosti prejmejo pomoč.

občutno nižje cene dveh tako velikih posestev kot sta Pšata in Jesenkovo, vplivali na cene ostalih prodajalcev. Toda, zakaj je n. pr. posestvo Jesenkovo prodajalo mleko prav tako po 30 dinarjev, kot precej časa mlekarne, ki ga prodajajo sedaj po 31 din in za katere se tudi na tem posestvu upravičeno vprašujejo, čemu in zakaj odkupni ceni 21 din nabijejo še kar 10 dinarjev. Brez izgube bi ga prav gotovo lahko tudi sami davili recimo po 24, 25 din. Podobna stvar je z zelenjavo. Paradiznike so spomlad, ko so jih sadili, namestavili prodajati po 18 din. Slabo vreme je vplivalo na letino in vse posledice so prenesli na potrošnika, kajti kljub slabi letini in količinsko nedoseženemu planu, so prvotni finančni plan dosegli, ker cena nikdar ni padla pod 30 din.

Menimo, da bi bilo na vsak način potrebno te in podobne račune razčistiti, zlasti še, ker bo pomoč skupnosti za razvoj posestva kot je Jesenkovo, prihodnja leta še nujno potrebna in ker to pomoč opravičuje samo njen pravičen namen, namreč vpliv na znižanje cen, treba pa bi bilo tudi natančno pregledati, v koliko je bil ta namen dosežen in v koliko ga mislijo doseči prihodnja leta.

Jesenjski dan v Ljubljani

Kje je trgovska morala?

(Dopis iz Maribora)

Pri analizi cen kmetijskih pridelkov ni težko ugotoviti, da na zviševanje cen ne vplivajo toliko pridelovalci kot trgovci in razni dovoljeni ali nedovoljeni nakupovalci in prekupčevalci. Kmečki ljudje na svojih sestankih večkrat sami obojajo visoke prodajne cene, češ zakaj trgovci pribijajo tako visoke stroške na odkupne cene in zakaj se ne bi potrošniki oskrbovali ceneje, če oni prodajajo poceni.

Trgovci izrabljajo povpraševanje po blagu, ki je pri nekaterih artiklih večje od ponudbe, in tako si trgovska podjetja konkurirajo pri dvigavanju cen. Večkrat trgovci tudi sami ustvarjajo pomanjkanje blaga ali preveliko povpraševanje. V Slovenskih goricah se je pojavilo precej nakupovalcev sadja, ki so plačevali za obrabo in otrseno sadje enako ceno; odkupovali pa so tudi nezrela jabolka. Ker bo obtočeneža in nezrelega sadja precej segnilo, ga bo na trgu še manj, zato bodo pozimi in v zgodnji pomladi cene sadja še višje, kot bi lahko bile. Povpraševanje in cene naraščajo tem hitreje, čim več je odkupnih podjetij in nakupovalcev, kajti večina jih ne upošteva trgovske morale v socialistični družbi.

Skrb za planšarstvo

OLO Radovljica posveča veliko skrb planšarstvu, kar je razvidno tudi iz letošnjega načrta dohodkov in izdatkov za to pogo našega gospodarstva. Za potrebe planšarstva je določeno OLO dne 5.000.000, iz dobička kmečkih zvez za prodani les pa 7.000.000 din.

Vsi navedeni dohodki so nakazani kmečkimi zvezam v Stari Fužini, Srednji vasi, Begunjah, Radovljici, Boh. Bistrici, Zirovnici, Gorjahi in Dvornjo-Mojstrani

nakupili sadje, krompir in druga živila za potrebe vseh članov nekoga delovnega kolektiva. V Zgornji Kungoti so nakupovali »Vino-sadja« nakupovali jabolka po 22 din, nakupovalci nekoga delovnega kolektiva pa so jih plačevali po 30 din. S tem so povzročili zastoj prodaje po nižji ceni. Čudno, da nekateri delovni kolektivi ne najdejo boljših ljudi, ki mu ne bi vlekli po nepotrebnem denarja iz žepa, ker bi nakupili živila po dnevni ceni.

Ce pogledamo to zadevo z druge strani, pa ugotovimo, da za tako dvigavanje cen nosijo krivdo tudi trgovska podjetja. Če bi potrošniki dobili na domačem trgu ali v trgovini jabolka po 30 din ali le nekoliko draže, ne bi potražili svojih nakupovalcev. Če pa jih v nekaterih krajih morajo plačati po 40 din in še draže, se jim 30 din za kilogram in še kakšni manjši stroški ne zdi preveč, ker je še vedno precej ceneje kot v trgovini. Ali pri dobri organizaciji trgovine in vestnosti trgovcev res ni mogoče kriti prevzornih in drugih stroškov 1 kg jabolka z 8 do 10 din pribitka? Ali z jabolkami, krompirjem in drugimi živili, ki mnogokrat gnijejo v trgovinskih skladiščih, gnije tudi trgovska morala?

Ali ne bi lahko trgovski odseki kmetijskih združenj tukaj mnogo koristili? Sicer ne tako, da bi vsi trgovino izročili poslovdnu in še morda kakšnim nakupovalcem, ki bi trgovali po mili volji, pretežni del dobička pa brez evidence in kontrole vtikali v lastne žepce, temveč tako, da bi korist od razlike v odkupnih in prodajnih cenah imeli vsi člani združenja, ker bi jo porabili za pospeševanje kmetijstva. Tako bi tisti dobički, ki se izgubljajo v trgovinah neznanokam, in tista izguba, ki nastaja pri uničenju živih (ki pa ni nikjer prikazana, ker jo krijejo iz dobičkov), bila koristno uporabljena, potrošniki pa bi bili vzlic temu lahko ceneje postreženi.

Možnosti so bile, ne pa tudi dobra volja, da znižamo cene

Ta razgovor pa nam je razkril še nekatere stvari v zvezi z grosističnimi podjetji, ki dobavljajo zelenjavo za Ljubljano. Na posestvu so nam namreč dejali, da nikakor ne kaže zelenjave prodajati grosističnim podjetjem, ker je nakupna cena vedno za polovico nižja od kasnejše prodaje. Tako so n. pr. spomlad prodali grosističnemu podjetju Fructus solato po 20 din za kg, to pa jo je po kdo ve kakšni kalkulaciji, prodajalo po 40 din. Nekaj podobnega je tudi z mlekom. 150 glav plemenske in izbrane živine daje lepo količino mleka in Jesenkovo zalaga z njim deloma ljubljansko bolnišnico, študentsko naselje in vestrovski del mesta. Kvalitetno in neposneto mleko prodajajo bolnišnici po 28, ostalim pa po 30 dinarjev liter. Ko jim ga je podeli nekaj preostajalo, so ga prodali mlekarjam, toda dati so ga morali po 21 din. Nekaj neverjetnega je, kako močno poraste v rokah grosista vrednost posameznega pridelka. Ne glede na kalkulacije, na kritje rizika pri drugih pridelkih itd., je tako računavanje pol na pol zelo slaba stvar za potrošnika, ki plačuje te velike razlike.

Pomoč je opravičena le, če se doseže zadani cilj

Zelo verjetno je, da bi se cene zelenjave ali pa tudi mleka formirale precej drugače, če pridelovalci ne bi tako zelo sledili vzgledom velikih odkupnih podjetij ter prodajali sicer direktno potrošniku na tako zelo podoben način kot grosisti preko manjših posovalnic. Namreč, da si pridržijo večje dobičke, kot pa je potrebno. Kot rečeno, bi namreč

Že drugo leto bo imela Slovenija 6 MODERNO OPREMLJENIH INDUSTRIJSKIH MLEKARN

ki bodo omogočile dvigniti predelavo mleka iz sedanje zaostalosti

Na konferenci mlekarških strokovnjakov, ki je bila pretekli ponedeljek v Ljubljani, so obširno razpravljali tudi o našem sirarstvu. Med drugim je bilo omenjeno, da je naše sirarstvo in maslarstvo še na razmeroma nizki stopnji. Iz referata, ki ga je podal Ivan Benko, je razvidno, da je morala naša zdravstvena služba v zadnjih letih večkrat intervenirati zaradi kakovosti mlečnih izdelkov zlasti sira. Nestetno izvirilo se glasi: »...ni še neposredno zdravju škodljivo, vendar ga je treba čimprej izkoristiti. Na nekem državnem posestvu, ki ima idealne pogoje za proizvodnjo sira, se je pokvarilo okrog 3000 kg sira in so ga večidel porzil prašiči, le manjši del pa so rešili s pretopitvijo. Tudi na Tolminskem so v zadnjih letih zakopali precej sira in gro škoda v stotnicah. Sir so pokladali prašičem v Novem mestu, s prapljanjem pa je bilo treba rešiti precej sira tudi v Bloki kjer so večkrat izdelovali naš najboljši ementalec. Nismo mnogo na boljšem tudi z maslom, saj stoji večina ljudi v vrsti, če zaslužio kje maslo, vsaj relativno dobre kakovosti, res dobrega masla pa sploh nimamo. Zato se ne smemo čuditi, da prihajajo na naš trg mlečni proizvodi iz drugih republik, vedno boljše. Prava sreča je, da prihajajo. To vsaj malo zane in zbudilo si raje in trgovino, da ne bodo mislili, češ saj lahko nudijo potrošniku vsako blago.

ke pa je namenjena mlekarjam v Krašju, Sežani, Novem mestu in podobne tudi predvideni mlekarjam v Tolminu, Ilirski Bistrici in Ptujju. Medtem ko bosta imeli mlekarji v Murski Soboti in Kobaridu deloma poudarek na suhem mleku, predvideva mlekarja v Lutomeru pa na sirarstvu v zvezi s prsiščerejo. V Tolminu bodo na moderen način izdelovali tudi mlečni sladkor. Sežana in Ilirska Bistrica pa bosta izdelovali tudi kazein. Posledna vloga je določena mlekarji v Kobaridu, ki bo hkrati naša prva centralna sirarna za ementalski sir, to pa zato, ker imamo na Tolminskem najboljšo mleko, iz katerega pa zdaj izdelujejo le slab sir. Ostale mlekarne bodo izdelovale pretežno poltrdi sir.

bi bil vezan na primer na uporabo kakovostne zaščitne znamke. Seveda pa moramo tudi kakovost masla dvigniti na evropsko višino. Dobitni del rama vsaj tehnični napredek, ki ga druge države že zdavnaj dosegle. Prav s proizvodnjo masla pa lahko najuspešneje stopnujemo proizvodnjo mleka, saj je zbiranje smetane lažje, kakor zbiranje mleka.

Skupaj z mlekarstvom je sirarstvo v Sloveniji na prelomnici. Če prihodnje leto homo imeli skupaj šest moderno opremljenih industrijskih mlekarj (Kranj, Ljubljana, Sežana, Murska Sobotna, Novo mesto, Kobarid), gradnja nadaljnjih mlekarj pa se pripravlja. Vse te mlekarne se bodo ukvarjale s predelavo mleka v maslo in sir (tudi mestne čeprav v manjši meri, kolikor gre za izrabo sezonskih in dnevni preseržev mleka). Precejšnjo predelavo mleka v mlečne izdel-

ke pa je namenjena mlekarjam v Krašju, Sežani, Novem mestu in podobne tudi predvideni mlekarjam v Tolminu, Ilirski Bistrici in Ptujju. Medtem ko bosta imeli mlekarji v Murski Soboti in Kobaridu deloma poudarek na suhem mleku, predvideva mlekarja v Lutomeru pa na sirarstvu v zvezi s prsiščerejo. V Tolminu bodo na moderen način izdelovali tudi mlečni sladkor. Sežana in Ilirska Bistrica pa bosta izdelovali tudi kazein. Posledna vloga je določena mlekarji v Kobaridu, ki bo hkrati naša prva centralna sirarna za ementalski sir, to pa zato, ker imamo na Tolminskem najboljšo mleko, iz katerega pa zdaj izdelujejo le slab sir. Ostale mlekarne bodo izdelovale pretežno poltrdi sir.

Nas trg narekuje pester izbor mlečnih izdelkov, zlasti sira. Če pa homo v Sloveniji izdelovali recimo 15 vrst sira, nikakor ne smemo dopustiti, da se vsaka vrsta pojavi še v variantah glede kakovosti, tolačnosti, oblike teže, zaobale itd. Tu nam lahko po danskem vzoru pomaga konvencija (dogovor) med mlekarji in obrati, velikimi in majhnimi, glede emotne in predpisane kvalitete, ki

Zapiski na robu

Ze ponovno je bilo govora o potrebi trgovske morale v poslovanju med socialističnimi podjetji. Kako nekatera podjetja kršijo osnovna načela take trgovske morale, naj nam pokaže naslednji primer. Trgovsko podjetje »Zadravniki« v Lutomeru je 17. avgusta poslalo na Reko vagon jabolok. Se isti dan je poslalo naslednjemu brsovanju obvestilo, da je vagon odpravljen. Prejemnik pošiljke podjetje »Tršnjani« na Reki pa je naslednji dan, to je 18. avgusta sporočilo v Lutomer, da kakovost blaga ne ustreza pogodbenim pogojem in zahtevalo 10% popusta pri ceni. Lutomerskemu podjetju pa se je stvar vendar zdelo sumljiva. Zato je brsovanju vprašalo postajo na Reki, kdaj je prisel dotični vagon na Reko, naka je reška postaja odgovorila, da je vagon prisel na Reko 20. avgusta. Tako je podjetje »Tršnjani« reklamiralo kakovost pošiljke že dva dni prej, preden je vagon prisel na Reko. Kakor nam zatrjujejo, ne gre tu za osamljen primer, marveč je prišlo v trgovini s kmetijskimi pridelki na debelo že v praksi reklamirati kakovost, še preden je kupec videl blago.

Je potrebno toliko obiskov?

Odkar se je povečal honorar za zdravniške obiske na domovih zavarovancev, se ti obiski množijo. Nekateri zdravniki zdaj pač raje ustrezno zavarovancem, ki kličejo v svojo hišo, pomoč na dom. Pri tem se ne upošteva, da posamezni zavarovanci kličejo zdravnika na dom tudi v primerih, ko bi lahko sami prišli v ambulanto, a jim pač zaradi komolnosti ne diši preveč tikanje v ambulanti. Toda s tem povečujejo izdatke socialnega zavarovanja, razen tega pa marsikateremu primeru odločajo o čas zdravnika, da ne more dobiti nekoga drugega bolnika, ki je res nujno potreben zdravniške pomoči. Nekoliko so krivi te slabe razvade tudi nekateri zdravniki, ki ne prijavljajo nepotrebnih obiskov. V okviru ljubljansko-okoličja je mesečno približno 5000 zdravniških obiskov na domovih, vendar pri tolikem številu obiskov ni bilo prijavljeno niti eno samo neupravičeno klicanje zdravnika na dom. Ko je zavod začel zbirati letno kontrolirani izplačila honorarjev za te obiske, je upostoval marsikaj nepravilnosti. Tako je zdravnik obiskoval zavarovanko S. P. v Kamniku 21-krat v enem mesecu, in sicer vedno ponoči, zavarovavca V. pa 14-krat. Zdravnik iz Domžal je za en mesec ko je nadomeščal drugega zdravnik predložil Zavodu račun za 100 obiskov v enesku okrog 45.000 din, vendar mu je Zavod obliki zasek okrog 31.000 din za nepotrebne obiske. Ko je predložil račun za 100 obiskov, je zdravnika nadomeščal drugi zdravnik v Črnučah, se je zdravnika obiskoval na domu pozeptelo je 200 odstotkov. Izredno mnogo zdravniških obiskov na domovih zavarovancev je tudi v Medvodah.

IZ TEŽKIH DNI KPJ IN SKOJ

Konferenca v Kefrovih mlinih

V predaprilski Jugoslaviji sem v Železarni na Ravnah delal kot ključavničar skupaj z Gradničnikom Matijo, ki smo mu rekli Tiče. Živel je Tiče s svojo družino v Kefrovih mlinih na Brdlinjah, ki stoji še danes v skruti dolini ob Kotuljščici tik za Javornikom. Krog in krog je dolina, obdana s smrekovimi gozdovi, vendar pa od kotuljške in ravenske strani dostopna lahko tudi po skrutih potih. Poleg dela v tovarni je Tiče s svojo ženo v mlino, ki za je imel s stanovanjem vred v najemu, še počasni miel žito okoliškim kmetom.

Kot član SKOJ sem takrat ilegalno delal po direktivah Kuharja Lovra. Poleti leta 1927, v mesecu juniju, mi je Voranc povedal, da bo prišlo v Kefrove mline ved gostov, katerim homo moral skrbeti za hrano in varnost. Naročil mi je, naj se povežem s Tičem in izvršim vse, kar mi bo naročil.

da so naju — sumljiva človeka — imeli orožniki pred očmi in jim ni bilo treba stikati za nama. Pa tudi midva sva pazila, kod se kretajo orožniki in bi bila signalizirala, če bi se bili podali proti Tičevim domačiji.

Kaj se dogaja v Kefrovih mlinih, sva z Ditingerjem samo slutila. Delali smo tako konspirativno, da niti vprašati nismo smeli, za kaj gre. Tako je za konferenco vedel le Kuhar Lovro, trije ali štiri njegovi sodelavci pa smo o njej samo domnovali. Da bi še kaj zvedel, sem se napotil k Tičevi vdovi, stari bolehai ženici, ki še živi tam blizu v prijazni hišici, ki jo je kratkot pred smrtjo postavil odočeni Tiče. Starika ve, da je bil njen pokojni mož komunist in da je delal s Kuharjem in Ditingerjem, kar pa je verjetno zvedela pozneje. Povedala je tudi, da ji je mož pripovedoval, da ga opazuje in zasleduje orožništvo. Spominja se še, da je bil zaprt, vendar pa mu niso mogli prav do živega, ker sta ga Kuhar in Ditinger nekako prikričevala. Pripovedovala je, da so pri njih večkrat shajali razni ljudje in da so večkrat koga prenoševali in spravili dalje.

je deževen dan in so bili prišli več premočeni, da jih je komaj posušila na krušni peči. Bilo jih je okoli 35. To so bili možje v najlepši moški dobi. Poznala ni nikogar. Po imenu se spominja le Klopčiča, ki je izgledal najmlajši. Bil jim je nekak vrtar in je tudi držal zvezo med njimi in kuhinjo. Od časa do časa je prihajal tudi Kuhar Lovro, ki pa se ni nikoli zadržal dolgo.

Stišnili so se vsi ti ljudje v zgornji prostor nad mlino in kuhinjo. Prava sreča je bila, da je odšla takrat lastnica mlina na obisk k sorodnikom v Avstrijo. Ker je stanovala poleg tistega prostora, kjer so bili zbrani skrivnostni gostje, bi jih ne bili mogli sprejeti, če bi bila hišna gospodinja doma. Kaj nerodno je bilo še to, da so prav takrat imeli v šteric čevljarja, ki ga niso mogli odpraviti, dokler ni končal dela. Ostal je pri hiši in delal Gradničnikovo velike skrbi. Včasih je šeel tudi okoli hiše, da so je od sedanja sprehodi. Šesar nista mogla preprečiti. Toda opazil ni nišesar. Pa še nekaj je Gradničnikovi materi povzročalo strah! Gostje so kadili močne cigarete, ja se je dim kar vlekel izpod a škodljivi pokrite strehe in je sumljivo dišalo daleč naokoli. Ker je ravenski komandir orožništva postaje večkrat prišel v mlino mleko, se je bala, da ne bi kaj za-

vohal, če bi prišel k hiši. Zato je prosila Klopčiča, naj jih posvari, da ne bi toliko kadili. Ne spominja se več, kako so upoštevali njeno svarilo. Prepričana pa je, da se ni v njeni dolni nikoli prej pa tudi ne pozneje pokadilo toliko finega tobaka, kot tiste tri dni, kakor je šaljivo pristavila. Poverila so ji nalogo, da jim je kuhala. Kar je potrebovala za kuhinjo, ji je prinesel v kuhinjo od kdo ve kod mož Tiče.

S hrano so bili dobro založeni. Le enkrat za kosilo ni bilo mesa. Takrat pa je pripravila pristno korosko »južino«: krompirjevo juho, štruklje, ki jih je delala vse noč in solato. Takrat so bili njeni gostje, dobesedno je povedala tako, same velike glave — s kosilom najbolj zadovoljni. Veliko so pojedli kruha. Pekla ga je ponoči, ker si podnevi ni upala. Zbranih ljudi ni dobro videla. Mimogrede si jih je bežno lahko ogledala takrat, ko so prihajali in odhajali, dvakrat pa je bila med njimi v sobi, ko je pobirala krožnike in jedilni pribor. Ve le to, da jih je kar izgolelo v temnem prostoru. Ni se pa upala dosti razgledovati, ker se je bala. Strah pa jo je še danes, ko se spominja tistih dni, in se ne more načuditi, da si je njen mož Tiče upal to izvesti.

sell in da je ves ta napisani material pozneje odnesel tov. Zorja Jakob.

Dolga in krvava je bila borba Partije in SKOJ, hude so bile žrtve, toda tem lepše in bogatejše je obrodil sad. — Partija se je borila proti srbskemu imperikalizmu na eni strani, po drugi strani pa očistila svoje vrste frakcionarstva in oportunističnih elementov ter pod vodstvom Tita izšla iz borbe zmagovita, trdna in prekaljena. S svojim delom je dokazala vsemu ljudstvu, da je edino ona tisto, ki nosi svojim narodom odrešenje in jim kaže pot k popolni ljudski osvoboditvi, kar je praktično tudi resnično izvedla. Danes gradimo pod njenim vodstvom socializem in smotudo že dokazali, da smo sposobni izvršiti tudi to veliko zgodovinsko nalogo.

Prilomba uredništva: Gornji članek ponatiskujemo iz »Koroskega fužinarja« (Ravne na Koroskem, 27. avg. 1952), ker utedge zanimati naše bralce, zlasti zdaj ob 85-letnici SKOJ. Domesnavo namreč, da je v članku omenjeno ilegalno zborovanje v Kefrovih mlinih bilo kongres SKOJ. V članku omenjeni Klopčič je bil Franc Klopčič, akciovski in partijski funkcionar. Tudi s svoje strani pozivamo tovaršice, ki so se tega zborovanja udeležili, da nam javijo, kakšno zborovanje je bilo, kdaj je bilo, kateri so bili glavni referenti, kdo je bil prisoten itd.

PROIZVODNJI NAJ VELJA NAJVEČJA SKRIB

Podjetja ustvarjajo znatno večji dobiček, kot je bilo predvideno

Maribor, 16. oktobra. MLO Maribor je na sinočnji skupni seji obeh zborov razpravljalo o spremembah, ki so nastopile pri izpolnjevanju družbenega načrta. Po ugotovitvi, da bo do konca leta planirani dobiček presežen povprečno za 86 odstotkov, kolektivni načrt proizvodnje pa bo presežen kvečjemu le za malenkost, se je razvila živahna razprava o vzrokih in posledicah takšnega stanja v proizvodnji. Upeštevajoč dosedanja razvoja, novi, spremenjeni načrt predvideva, da se bo dobiček vseh gospodarskih organizacij v mestu povečal od prejšnjih 4.528 milijonov na 8.413 milijonov din. Čeprav se da s presežkom dobička marsikaj narediti, pa ta lahko hkrati povzroči hude posledice. Enako kakor rastejo cenne potrošni predmeti, rastejo tudi politidelkom in napravam za kapitalno izgradnjo oziroma za povečanje proizvodnje. Če ho željezniška delavnica »Boris Kidrič« ustvarila 450 milijonov din dobička več, kot je bilo predvideno v začetku leta, bodo to morale plačati naše železnice, kar bodo seveda morale vračunati v usluge za prevoz potnikov in blaga. Enako vpliva na podražitev prometa prevelik dobiček Tovarne avtomobilov, ki ga bo do konca leta presegla skoraj za 600 milijonov din. Tudi »Hidromontaza« podražuje izdatke. Elektro Maribor mesto pa računata za eno uro razsvetljave mestnih ulic 1800 din, kar mora plačati ljudski odbor, in ustvarja 400 odstotkov dobička. Nekateri delovni kolektivi ne poznajo meje pri svojih cenah in v zvezi s tem ne pozabijo godrnjati zaradi visokih cen drugih proizvodov.

Odborniki so ugotavljali, da cenne industrijske blaga in raznih storitev še vedno naraščajo in ne kaže, da se bodo ustavile. Zato so nekateri predlagali ukrepe, ki naj bi kolektivom pobrali tržni dobiček in jim tako pre-

gnali veselje do dviganja cen. Odborniki so sklenili, da bodo delovne kolektive resno opozarjali na take napake in jim svetovali, naj posvetijo vso skrb povečanju proizvodnje.

ZA DRUŽBENI STANDARD SO DOLOCILI 610 MILIJONOV

Cepprav se bodo dohodki MLO Maribor povečali od predvidenih 1.233 milijonov na 2.123 milijonov, so odborniki sklenili, da je treba ta sredstva varčno uporabljati. Mestni proračun so povečali le za 21 milijonov, kar znaša komaj 2 odstotka. Vsa ostala sredstva pa bodo zbirali v raznih skladih. Tako bodo povečali sklad za investicije gospodarskih organizacij od 40 milijonov na 383 milijonov din. Sklad za družbeni standard, to je za gradnjo stanovanj in komunalno dejavnost, pa so povečali od 86 milijonov na 610 milijonov din. V

ta sklad so dobili tudi iz republiškega kreditnega sklada 396 milijonov, kar bodo porabili predvsem za gradnjo stanovanjskih hiš. Zato zadnje tedne precej gradijo.

MLO Maribor priporoča delovnim kolektivom, da bi tudi oni vlagali pretežni del presežka dobička v gradnjo stanovanjskih hiš, da bi tako prej omilili stanovanjsko krizo.

CENO OSKRBNEGA DNE V SPLOSNI BOLNICI SO ZNIZALI NA 820 DIN

Po ponovni proučitvi gospodarskega stanja v mariborski splosni bolnišnici st oba zbora MLO Maribor na zadnji seji potrdila predlog posebne komisije, ki je predlagala, naj bi cena oskrbnega dne v bolnišnici znižali od dosedanjih 845 din na 820 din. Nova cena velja od 1. septembra.

GIMNAZIJA V BREŽICAH IN NJENI PROBLEMI

Po osvoboditvi ustanovljena popolna gimnazija v Brežicah je prevzela zasilno urejene šolske prostore v bivšem samostanu. Število učilnic je prva leta zadostovalo, sedaj pa postaja prostor tako resen problem, da bi moral vodstvo šole v bodoče odkloniti del šoloobveznih otrok, če ne bodo pristojni činitelji razumeli resnost nastalih razmer. Staro, oziroma dosedanje prostore ima 4 večje (do 40 sedežev), 3 manjše razrede (do 30 sedežev) in risalnico, ki jo tudi uporabljajo za razred. Nekaj let je imela gimnazija največ 12 oddelkov, a do sedaj je število narastlo na dvajset oddelkov in se bo po rojstnih podatkih močnega šolskega okoliša povečalo na 24 oddelkov. Ze letos ima I. razred 5 paralelek, v višjih razredih pa so paralelke vse do osmega. Pouk je v dveh izmenah, dopoldne in popoldne. V gimnazijskih prostora-

lih so tudi večerna gimnazija oficirjev JLA, razni tečajji, ljudska univerza in drugi. Z izpraznitvijo večine kabinetov, tudi tajništva (omare in police iz teh prostorov ožijo že tako tesne šolske hodnike), so bili improvizirani zasilni razredi, da bi zadovoljili najnujnejšim potrebam. Pri takem stanju močno trpi pouk, da ne omenjam zdravstvenih razmer.

Vodstvo zavoda je okrajnemu ljudskemu odboru v Krškem s podrobno obrazložitvijo prikazalo dejansko stanje ter prosilo za primeren kredit, s katerim bi na starih temeljih zgradilo 4 skromne razrede. Pristojna republiška komisija pa je idejni osnutek za to akcijo iz razumljivih vzrokov (premajhna kvadratura, nezadostna svetloba, premajhna višina razredov) zavrnila, a zaradi nujnih potreb predlagala izgraditev sodobnega šolskega trakta, ki bi kril nastale potrebe po šolskem prostoru. Svet za prosveto in kulturo v Krškem, Okrajni ljudski odbor Krško in Republiški svet za prosveto in kulturo, so razumeli nastali položaj. Na predlog okrajnega sveta za prosveto je OLO Krško odobril izdelavo idejnega osnutka, ki ga je predlagala republiška revizijska komisija. »Slovenija-projekt« je izdelal dve varianti, prvo za osem razredov, dve delavnici in ostale potrebne prostore, a drugo za šest razredov. Gospodarski svet pri OLO Krško je odobril izdelavo potrebnih načrtov za gradnjo po prvi varianti; hkrati je pa odobril okrog 80 milijonov za gradnjo.

V počitnicah so bila opravljena na pobudo članov profesor-skega zbora prva pripravljala dela (čiščenje terena, izkopi, dovoza gnojila). Vsa dela je opravila šolska mladina, ki je pod vodstvom mladinskega šolskega komiteja in nadzorstvom članov

profesorkega zbora formirala prostovoljne delovne skupine. Zaradi skromnih sredstev, ki so na razpolago in zakasnitve z načrti, letos ne bo mogoče veliko storiti. Perspektiva za prihodnje leto pa ni najbolj rožnata. V ospredje stopa vprašanje finančnih sredstev. Okrajna skupščina je letos spomladi, potem ko je uvidela potrebo, izglasovala za prva dela 3 in pol milijone. Hkrati je zahtevala ključulo, da se zaradi skrajno zmanjanih šolskih razmer v okraju pri višjih, ki bi nastali ob realizaciji letnega proračuna, stavijo na prvo mesto potrebe Sveta za prosveto in kulturo. Pri vsej tej dobri volji pa se ne bo dalo mnogo napraviti, če ne bo za najakutnejše potrebe na razpolago takoj večja vsota denarja.

Strokovnjaki menijo, da bi prihodnje leto potrebovali za grobo izdelavo šolskega bloka in dograditev stanovanjske hiše okrog 50 milijonov, zato bo nujno odločiti se: ali s podporo republiških oblasti začeti graditi, ali pa gradnjo odložiti na poznejši čas, čeprav bo to v škodo popolni gimnaziji.

Mesto Brežice se je po vojni zelo povečalo in postaja prometno ter gospodarsko središče treh dolin: Save, Krke in Sotle. Prebivalstvo je naraslo od 1200 izpred vojnih let na 4500 ljudi. Zadnje dni oktobra bo mesto proslavljalo občinski praznik v spomin na brežiško četo, ki se je l. 1941 uprla Nemcem in s svojimi akcijami zadrževala preseljevanje — največjo nacistično akcijo nad slovenskim ljudstvom. Velik in časten bi bil spomenik prvim borcem—skvojemcem, delavcem in dijakom iz brežiške čete, ki so žrtvovali svoja življenja, če bi v njihovem imenu povečali najpomembnejšo okrajno šolsko ustanovo — popolno gimnazijo v Brežicah.

Maribor bo dobil nov kulturni spomenik

Te dni bo dobil Maribor nov kulturni spomenik. To bo spomenik, posvečen Josipu Jurčiču, ki je postal leta 1868 urednik tedaj ustanovljenega naprednega časopisa »Slovenski narod« v Mariboru. Spomenik bo stal na

vegalu Grajske in Gregorčičeve ulice na zelenem prostoru pred Pokrajinskim muzejem. Ta prostor je zelo ugoden, saj je tako rekoč v središču mesta, ob glavni poti, ki drži iz trgoškega središča v mestni park in na novo lepo urejeno promenado.

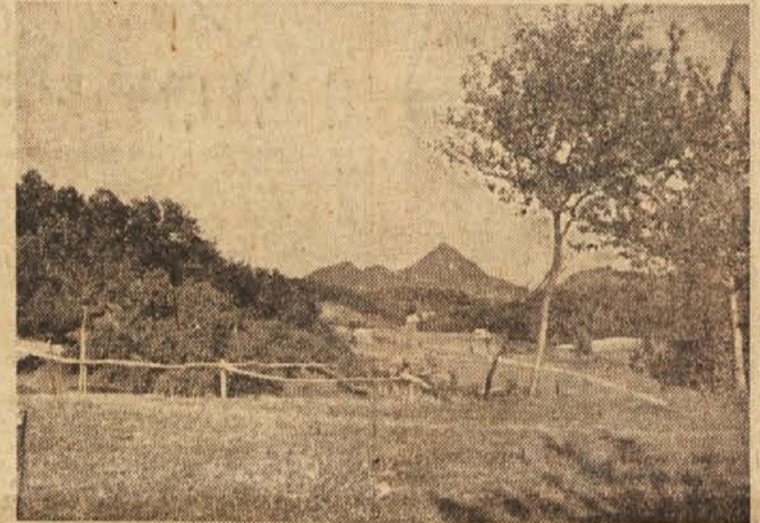
Spomenik bi moral biti postavljen že maja, ker pa kip, ki

je delo ljubljanskega kiparja Lojzeta Kogovška še tedaj ni bil dogotovljen, so se dela za postavitve spomenika zavlekla do jeseni.

Upajmo, da bo spomenik postavljen v doglednem času, saj ga je Maribor že dolgo pričakoval.

Tovarna perila »Delta« v Ptujju je na novo zaposlila 132 delavk

Sindikalna podružnica tovarne perila »Delta« v Ptujju je imela 3. oktobra prijetno srečanje, ko je sprejela v organizacijo 132 na novo sprejetih delavk. Doslej je delalo v tovarni 218 delavk in zdaj so v »Delta« nabavili nove stroje in povečali proizvodnjo ter zato tudi zaposlili nove delavke. Ukrep vodstva tovarne je v splošnem zmanjšal nezaposlenost ženske delovne sile, ki je prav v Priklji znatna zaradi premajhnega števila industrijskih podjetij. Na sindikalnem sestanku so podpravili nove delavke predsednik sindikalne podružnice tov. Čeb, direktor tovarne tov. Samuda je pojasnil novim delavkam način proizvodnje perila, tovariš Vladimir Rola, računovodja podjetja je se seznanil nove delavke z delavskim upravljanjem Tovarne perila »Delta« v Ptujju se je v zadnjem času izredno modernizirala in povečala, saj je edino podjetje v mestu, ki ima fluorescentno razsvetljavo in ozvočenje. Spomladi pa namenjajo tovarno povečati za polovico dosedanjega obsega in načrte že delajo.

iz Rogatec se nam odpira lep pogled na vabljivo izletniško točko — Donačko goro. Enodneveni izlet semkaj je brez napa, ker je pot iz Rogaske Slatine lahka in neverjetno ugodna tudi za slabe pešce. Turistično društvo bo moralo poskrbeti le še za primeren dom, kjer bi bili izletniki varni pred neurjem.

Na mlinu, v katerem je bila leta 1927 konferenca SKOJ, bodo odkrili ploščo

Kakor drugod, se tudi na Ravnah pripravljajo na proslavo 35-letnice ustanovitve SKOJ. Glavno vlogo pri pripravi ima občinski komitej LMS. V zvezi s pripravami je bilo več sestankov, kjer so si člani komiteja razdelili delo. V zvezi s proslavo so obiskali vse bivše članke SKOJ, zbrali njihove izjave in vitise in jih uredili v spominsko knjigo, ki bo dokaz dela in požrtvovalnosti teh ljudi.

Na dan proslave bo odkrile spominske plošče pri Ketrovem mlinu, kjer je bila leta 1927 konferenca SKOJ. Ploščo so izdelali mladinci lirskega aktivna. Na proslavi bo sodelovala železarska godba na pihalu

Pešem ljudem, ki jo redko slišijo

Gimnazijski mešani pevski zbor pod vodstvom prof. Ceneta Matičiča je že takoj v začetku šolskega leta krepko prijel za delo. Razen študiranj novega programa, ki bo vsebovali narodne in umetne pesmi jugoslovanskih narodov, izkoristijo zbor proste nedelje za različna gostovanja po bližnjih in daljnih krajih Primorske. Kot smo že poročali, je zbor že gostoval v Brežicah in v bolnišnici za kostno tuberkulozo v Sempetru pri Gorici, minulo nedeljo pa je gostoval v lepim in obširnim programom 18 pesmi, ki sta ga že deloma prenašali radijski staja iz Ljubljani in Kopru, na Colu in v Črnem vrhu. Zbor je žel povsod lep uspeh. Bolniki v bolnišnici so bili izredno presenečeni in srečni, da jih je prišla mladina pozdravit z lepimi slovenskimi pesmimi. Prav nič manj niso bili zadovoljni ljudje na Colu in v Črnem vrhu. Malokdaj zaide v te kraje kak pevski zbor, zato je gimnazijski pevski zbor iz Ajdovšine čutil dolžnost, da ponese lepo melodijo naših pesmi tudi med to ljudstvo. To je ena izmed dolžnosti in nalog ajdovskega zbora, vzbuditi zanimanje in ljubezen do slo-

venske narodne pesmi, katero v toliko krajih že izpodirva moderna pevstva brez vsebine in brez listih čustvenih vzgibov, ki jih vselej lahko zasledimo v naših narodnih pesmih. V Črni vrh so prišli ljudje po uro in več daleč, da so lahko slišali našo lepo pesem. Ljudje so bili navdušeni in so objubili, da bo ob prihodnjem gostovanju tega zbora dvorana nabito polna (pred nastopom zbora so namreč vrtili film in se je mnogo ljudi zadržalo). Zbor, katerega duša je neutrudni prof. Matičič, namerava v naslednjih dneh gostovati še po nekaterih krajih Primorske. Največje težave, ki jih zbor mora premagovati, so tehnična in finančna znanja. Težko je namreč dobiti prevozno sredstvo, s katerim bi se lahko mladina hitro, pravčasno in za zdravje neškodljivo pripeljala na dolžnost. Odlpni kamion vsakekar ni priporočljiv. Upano, da bodo večja podjetja, ki imajo v Ajdovšini več dobrih kamionov, prej ali slej spoznala, kakšno važno in plemenito kulturno poslanstvo vrši zbor, ki raste v njihovi sredini, pa bodo gotovo pomagala, kolikor bo v njihovi moči.

ali pa so jim poskali službo v drugem podjetju. Veliko skrb za knozvano tatovo je kazalo, celo sedanji predsednik sindikalne podružnice Trpin, ki bi moral biti na čelu boja proti tatvinam in zlorabam.

Mnogim članom delovnega kolektiva Mariborske tekstilna tovarne bi delali krivico, če bi trdili, da so vsi slabi. Dejstvo, da imajo prav na čelu sindikata takega človeka, pa kaže, da postajajo doslej niso bili dovolj odločni in vsaj ne dovolj budni, da bi očistili svojo hišo. Sedaj je težko ugovoriti pravo vroke (morda jih nekateri že poznajo), pa še niso spregovorili, ki so privedli v podjetje in sindikalni podružnici do takega stanja. Toda dokler ne bodo odkrili pravih vzrokov in se z njimi odločno sprjeli, ne bodo mogli izboljšati razmer v podjetju niti odpraviti tatvin.

RAZPRAVA PROTI KARBUNU BO 19. OKTOBRA

Pred senatom Okrajnega sodišča v Celju bo v torek, dne 19. oktobra, glavna razprava proti obtoženemu Lovrencu Karbunu in njegovi ženi, ki sta kriva za veliko tatvino tekstilnega blaga v tovarni »Toper«. Zagovarjati se bo morala tudi K. G., kjer je Karbunova žena skrila del ukradenega tekstilnega blaga, v tem ko T. Hauptman in M. Frajnik v omenjeni kazenski zadevi nista sodelovali.

BRALCINAM PIŠEJO: Železniški vojni red na progi Lendava—Čakovec ne ustreza

Na železniški progi Lendava—Čakovec vozijo v vsako smer dnevno po štiri osebnih vlaki; z vlakom Čakovec—Maribor, ki prav tako vozi vsak dan štirikrat, pa imata zvezo le dva, in sicer dopoldanski in popoldanski. Kdor odpotuje iz Lendave z jutranjim vlakom, pride v Čakovec neprepozno, da bi dobil jutranji vlak za Maribor, zato mora čakati skoraj do popoldne. Če imajo ljudje iz Lendave in okolice opravke v Mariboru ali drugih mestih ob tej progi, ki bi ga morali opraviti dopoldan, morajo odpotovati iz Lendave že prejšnji večer. Po 23 km dolgi vožnji morajo

prenočiti v Čakovcu, da bi drugo jutro nadaljevali pot z jutranjim vlakom. Kdor ne mara prenočiti v Čakovcu, pa mora odpotovati iz Lendave že popoldne ob pol treh. Sicer je še ena možnost za hitrejšo potovanje, in sicer z avtobusom skozi Mursko Soboto; ta vožnja pa je za 50 odstotkov dražja kot z vlakom.

Podobne težave so pri povratku v Lendavo, kar občutijo potniki pri večernem vlakom. Kdor se pripelje v Čakovec z večernim vlakom iz Maribora, mora čakati na naslednji vlak do drugega jutra, ki pelje ob štirik in pripelje v Lendavo kmalu po peti uri. Ta vlak pa pride tako zgodaj, da ni primeren. Zato prebivalci Lendave in okolice želijo, da bi železniška direkcija v Zagrebu, ki upravlja to progo, upoštevala njihove potrebe in uredila vojni red na progi Čakovec—Lendava tako, da bi imeli vsi vlaki zvezo z vlakom za Maribor in tudi v obratni smeri. K. E.

Dve razstavi ob II. kongresu Ljudske tehnike Slovenije

Strokovni komisiji pri Okrajnem odboru Ljudske tehnike v Celju, kmetijska in elektrostrojna, sta pripravili v mali dvorani »Unions« zanimivo razstavo strojev in kmetijskih pridelnikov. Razstavljene izdelki in dela kmetijskih in elektrostrojnih sektorjev na področju celjskega okraja, hkrati pa so kot celota odraz uspešnega razvoja kmetijsko-strojne tehnike pri nas.

Ob II. kongresu Ljudske tehnike Slovenije je Fotoklub »Emaija« (Tovarna emajliranih posode v Celju) pripravil II. razstavo slik. Razen matičnega kluba sodelujejo na fotografiskih razstavah z 58 fotografijami tudi fotoklubi iz Ljubljane, Maribora, Radovljice, Celja, Trilča, Raven na Koroskem ter tovarne nogavice iz Savelj pri Ljubljani. Osemindvajset avtorjev razstavja 88 izbranih fotografij.

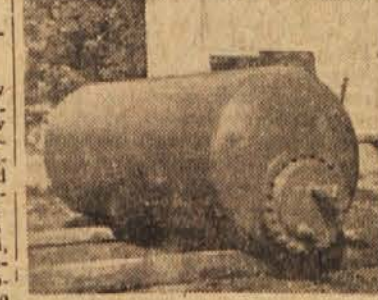
OD VSEPOVSOD

KAMOVCi

Prebivalci te manjše vasi ob jugoslovansko-madžarski meji, ki jih je polovica pripadnikov madžarske narodne manjšine, so se po osvoboditvi prizadevali, da bi elektrifikacijo svoje vasi. V ta namen so pripravili vnašani tudi precej potrebne gradbene materiale; drogeve za omrežje v svetili z elektriko.

Ogled Postojnske jame — pravo doživetje

Minull ponedeljek je gimnazija v Ajdovščini izvedla jesensko ekakurzijo za nižje razrede v Gorico in v Postojno za višje razrede. V Postojni so si dijaki ogledali oba muzeja in pa Postojnsko jamo. Ogled Postojnske jame je bil za marsikatero dijaka pravo doživetje — naravn lepote jame so prevzele vsako gar, val so na bili naravnost očarani, ko je celoten pevski zbor zapel v veliki jamski dvorani nekaj pesmi. Očelo ne more popisati občutkov, ki so ga prevzeli, ko se poslusal Pahorjevo »Pa se sila...«. Kramlovec (II.). To je bil zares izreden umetniški užitek. V jami je bilo nekaj tujcev, Angležev, Francozov in Nemcev, in so se vsi zelo pohvalno izrazili o zboru, misleč, da je kak specialni pevski zbor. Neka angleška novinarka iz Nemčije se je o zboru podrobneje zanimala in nekatera člana so vodila tudi fotografirala.

Remontno podjetje v Kranju se je iz malega podjetja razvilo v pomembno podjetje »Kovinar«, ki razen dosedanjega popravila tekstilnih strojev instalira in izdeluje vse vrste vodovodnih inštalacij in popravila. Sami tudi izdelujejo velike industrijske bojlerje

PINCE MAROF

Zadrudni dom, ki smo ga zgradili pred leti, je stal dolgo neokoriščen. Finančno, kar ni imelo nikakega pomena, da bi uredili notranjo prostoro. Lani pa se je delo vendar pomaknilo naprej. V vasi smo potrebovali primerno šolsko učilnico, okupator nam je šolsko poslopje požgal, zasilni prostori pa tudi niso več ustrezali. Odgovorni činitelji so nam priakodili na pomoč, da smo v zadrudnem domu lahko uredili učilnico in stanovanje za učitelje. Sedaj pa urajemo tudi šolska stranišča s pomočjo Centralnega higienskega zavoda iz Ljubljane, ki nam je dal potrebna finančna sredstva. Delajo pa domačini prostovoljno.

TOLMIN

Za znano čevljarstvo podjetje »Jelen«, ki se je ločeno od sindikala v temnih in neprimerljivih prostorih, so letos dogradili v Tolminu novo poslopje, v katerem bo podjetje imelo vse možnosti, da se bo še bolj razmahalo in uveljavilo a izdelki.

Učenci ne morejo biti boljši od vzgojiteljev

Predsednik sindikalne podruž. v Mariborski tekstilni tovarni nima moralne legitimacije za svoj položaj in vendar še predstavlja sindikat

Mariborska tekstilna tovarna je imela precej uspehov pri proizvodnji in razširitvi podjetja z novimi obratnimi predilnicami. Te uspehe pa močno zasenčijo nekatera slabosti, ki povzročajo in omogočajo velike kraje v podjetju. Čeprav je sodišče obsodilo že več skupin tatov iz tega podjetja in njihove pomočnike, tatvine niso prenehale. Sedaj ni mogoče ugotoviti, v kakšnem obsegu so tatvine nadaljujejo. Nekateri odgovorni ljudje v podjetju pravijo, da tega ni mogoče ugotoviti niti z merjenjem blaga niti s tehtanjem. Pri odkrivanju tatov in preprečevanju tatvin pa je odgovodatel sindikat, ki bi lahko storil precej, če bi vrgal ljudi v socialističen duhu.

Da je sindikat v podjetju res storil premalo, potrjuje dejstvo, da so skoraj vse tatove iz njihovega podjetja odkrili organi tajništva za notranje zadeve, čeprav bi jih mnogo

Dve prometni nesreči

V petek okrog polno je Franc Krivec šofiral osebni avto po Tilovi cesti proti Ježici. Ko je za Bežigradom začel zavijati na levo proti Avtoobvovi, je stal pred gostilno Kačič voz. Sofer se pa prej ni pripravil, če je cesta prosta in je tako zaprl pot nasproti vozečemu motorju. Vozil sta trčili, vendar ni bilo večje škode. Nesrečo je zakrivil sofer osebnega avtomobila.

Dne 14. t. m. se je zgodila v Črnomlju huda prometna nesreča. Stanok Grabrijan je šofiral avto Unimog po glavni cesti. Ko je hotel zaviti na stransko cesto, je pravilno nazal spremembo smeri. Takoj za njim se je peljal s klopesom Polde Kolbezen. Zaradi neprevetnosti se je zaletel v Unimog, ko je le-ta zavil na levo. Kolesar je dobil hudo rano na glavi in so ga takoj prepekljali v novomeško bolnico. Nesrečo je zakrivil ponesečenec, ker je bil ne previden in se je vozil po prometni cesti, čeprav se ni znal dobro voziti.

STEPLI SO SE

V domu železničarjev v Gorjušah v radovljiškem okraju je bilo v nedeljo več delavcev — Prekmurcev, ki tankaj grade cesto. V domu je bilo tudi nekaj domačinov, ki so pili pri svoji mizi. Med domačini in Prekmurci je prišlo do prepira in do pretepa. Prekmurci so ranili Andreja Zorca, v domu pa so poskočevali prece: inventar in povzročili tako za 13.000 din škode. Zagovarjali so bodo pred sodiščem.

KER JI JE ZAŽGAL STANOVANJE, GA JE UBILA

Ivan Struci in njegova žena Ivana v vasi Liban v ljutomerskem okraju sta se stalno med seboj prepirala. Stanovala sta v hiši posestnika Franca Laha. Prepir pa je Struca privedel tako daleč, da je hišo kjer sta stanovala, zažgal. Nastalo je tako, da se je javil organom LM. Žena pa, ki je bila nana jerna, ker je ostala brez stanovanja, ga je počakala v vasi in ga s sečivo ubila. Struci jevo so aretirali in se bo zagovarjala pred sodiščem.

ZA POSTENO DELO MU NI MAR

Krošnjarija Ivana Pušiča iz Bosne je moralo Okrajno sodišče v Celju kaznovati s 6 meseci zaporu, ker je kljub kaznovanju še naprej vršil nedovoljeno trgovino s tem, da je v

Otrok in vzgojni domovi

Skrb za šolske otroke zaposlenih staršev je vprašanje, ki bi ga bilo treba urediti. O njem smo že večkrat razpravljali. Skušali smo tudi uresničiti nekatere zamisli o organiziranju dijaških domov, toda izkušnje so pokazale, da je v teh domovih glavna vsestranska zaščita. Glavna misel o vsestranski zaščiti šolske mladine ni bila uresničena in to je morda eden izmed razlogov, da se takšne ustanove niso obdržale. Zdaj znova razpravljamo o možnostih, da bi odprli podobne ustanove kot najučinkovitejši ukrep za zaščito otrok pred negativnim vplivom ulice in najboljšo pomoč zaposlenim staršem.

Pri organiziranju dijaških domov ali podobnih ustanov je treba misliti ne le na prostore in opremo ter ureditev, marveč

hkrati tudi na najboljšo in najpriljubljenejšo organizacijo vzgojnega dela z otroki. V tem primeru bodo ustanove ustrezale svoji nameni; da je to res, nam pokaže naslednji primer:

V neki šoli v predmestju Beograda so pred leti odprli lepo urejen dijaški dom. V svetli sobi z novimi mizami in klopmi ter s pritlikinami je imel dežurno službo učitelj. Starši so puščali od doma otroke in brez skrbi odhajali na delo. Se preden pa so drugi imeli priložnost, da bi po vzorcu te ustanove nekaj podobnega na svojem področju, so se zaprla vrata tega doma. Otroci so se razbežali.

Otroški komentarji po odhodu iz doma dovolj jasno osvetljujejo takšen konec: »V domu je enako kakor v šoli, samo da imamo namesto klopi mize... Glasno ne smeš govoriti... Pisati moraš domače naloge... V šoli imamo svoj odmor, tu pa še tega ni...« Te in podobne izjave skupaj z vsem, kar se je dogajalo, potrjujejo pravilno sodbo prosvetnih organov, da je treba v vsakem poskusu takšne skrbi za šolsko mladino računati z neuspehom.

Otrok se v domu ne sme počutiti kakor v domu, marveč kakor doma v družini. Skromen prostor naj bo toplo in prijetno urejen, vzgojiteljica pa naj ima do otrok nežen, neuraden in materinski odnos. Otroci sami naj določajo, kaj bodo v prostem času delali. Kdaj pa kdaj naj v skupinah poslušajo radijske oddaje in skupaj razpravljajo o tem ali onem vprašanju, ki jih zanima. Na polici ali v vitrini naj bodo na razpolago otroške revije, slikarice, znana dela iz otroške književnosti, pa tudi pribor za risanje in modeliranje, razne didaktične igrače, primerne otrokom glede na njihovo starost. Otrok sam odloči, s čim se bo ukvarjal. Vzgojitelj neopaženo spremlja skupino in pazi, kaj

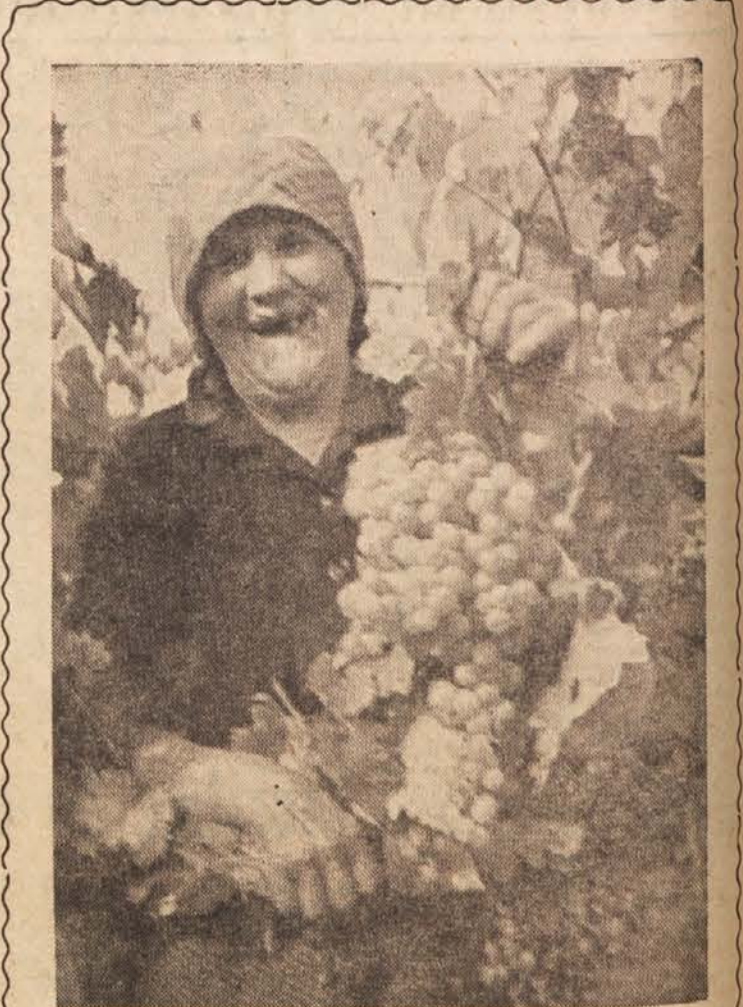
otroci delajo. Vzgojitelj pomaga posameznikom, če je potrebno, ali sodeluje v igri. Prehodno delo v skupinah naj bo dobro pripravljeno in zanimivo. Branje pravljic, potopisov in razgovor o tem sta potrebna, da se otroci vadijo pravilno in prosto izražati misli. Otroci naj tudi razpravljajo o filmih, ki so jih videli, in komentirajo dogodke iz šolskega življenja. Priporočljivi so tudi medsebojni razgovori. Če pa ostanejo otroci dlje v domu, organizira vzgojitelj tudi njihovo delo v zvezi z domačimi nalogami, poprej pa naj otrokom prepričljivo razloži, zakaj je dobro in potrebno, da napravijo domače naloge.

Otrok se mora čutiti v domu svobodnega. V njem ne sme biti šolskega, strogo učnega vzdušja, ker otrok po svoji resni in duševni konstituciji ne more prenesti 10-urnega šolskega režima. Ob lepih dnevih naj hodijo otroci na igrišče, v park, na izlete, rajanje na prostem, na dvorišču, naj bo

vsakdanja obveznost, razen če vreme ni ugodno. Naravna posledica takšnega dela bo vedro razpoloženje in želja otrok, da bi se tak dan ponovil.

Zlasti obzirno moramo ravnati z otroki, ki so šele začeli hoditi v šolo. Šolsko življenje, zanje povsem novo in drugačno, zelo močno vpliva na njihovo duševnost. Solze, ki včasih kanejo na šolsko klop brez posebnega razloga, so često izraz novega vtisa in čudnega nemira, ki otroka prevzame v prvih šolskih dnevih. Tedaj začuti otrok potrebo, da bi komu zaupal svoje težave in se takoj po prihodu iz šolskega dvorišča pogovoril o vsem, kar je videl in doživel. Namesto staršev, ki delajo, se vzgojitelj zlasti zanima za vse, kar želi otrok povedati. To bo hkrati najboljša pot, da se otroku približa. Navidez preprosto, v resnici pa pedagoško zamotano vzgojiteljevo delo zahteva, da skrbno izbiramo kader za te ustanove.

Prejšnje izkušnje v delu za šolske otroke zaposlenih staršev moramo koristno uporabiti v nadaljnjem obravnavanju tega vprašanja, ki ga bomo ob sodelovanju ter naglem in učinkovitem delu vseh zainteresiranih činitelejev na področju varstva otrok naposled tudi uspešno uredili. In otroke bomo izrgali ulici, kjer se privadijo življenju brez nadzorstva, življenju, polnem nevarnosti za njihov moralni lik, ki se šele oblikuje. R. Milenković

Se ne bi tudi vam smejalo ob tako vabljevem grozdu

Naš model za temen eleganten plašč

Kostum iz tweeda, izdelan v modnih linijah

SEDIMO PRAVILNO?

Mnogo žensk preživi dan po več ur sede pri delu v tovarni ali pisarni. Pa tudi doma prebese po več ur z iglo ali knjigo v roki ali pa sede opravljajo svoje delo. Če že toliko časa presedimo, tedaj je zelo potrebno načeti vprašanje: kako je treba sedeti, da ne bomo pri tem škodovali zdravju ali deformirali telesa. Malo je pri nas ljudi, ki bi se zanimali za to, ali je višina stola, na katerem sedimo v skladu z višino mize, za katero delamo, ali višina stola in mize ustreza višini našega telesa.

višino stola, zato sedi človek upognjen in preveč sklonjena glava. V taksem položaju so organi trebušne votline, želodec in pljuča skrčeni, nekako na vrat naslonjena glava pa pritiska na sapnik, sčitno žlezo in žile v vratu. Če sedimo na preniknem stolu, se telo nekako zvije, da se zmanjša oddaljenost od predmetov. V taksem položaju so mišice v stegnih, na trebuhu in okrog trupa zrahljane in sčasoma popuste. Zato se ti deli telesa širijo, v njih se ponekod nabira mast, tako da človek vedno izgubi vitkost. Niti trajna gimnastika in masaža ne moreta več pomagati.

Če smo primorani dolgo sedeti, tedaj je treba kdaj pa kdaj vstati in napraviti nekaj korakov, pri tem pa se držati pokonci in globoko dihati. Tako si človek odpočije. Glavo je treba držati tako, da se z obrazom ne dotika vratu. V začetku je to težko, čez nekaj tednov pa se človek navadi, tako drži glavo. **Greta Kontino**

Bi rade koristno uporabile zelene paradiznike

Pozimi kaj radi spijemo skodelico vročega čaja. Prav dober je, če ga začnemo z limono. Pa kaj, ko so tako drage. Svetujemo vam prav dober recept, po katerem skuhate zelene paradiznike in limone s sladkorjem in ta zmes prav dobro nadomešča limono za čaj.

Kilogram zelenih paradiznikov očistimo in narezamo na tanke rezine, prav tako narezamo tudi dve limoni z lupino. V kozič skuhamo kilogram sladkorja in dva decilitra vode. Sladkor naj nekaj časa vre, nato pa stresemo vanj narezane paradiznike in limono ter počakamo, da vse skupaj zavre. Nato pustimo na strani štedilnika počasi vreti 30 minut. Vroč džem nalozimo v dobro pomite kozarce, ki jih takoj zavezemo s celofanskim papirjem. Pozimi pa da žlička džema vročemu čaju prav dober okus.

Pravilno sedimo tedaj, kadar so stopala dotikajo tal in kadar so kolena upognjena v pravem kotu. Miza mora biti visoka tako, da je njena površina natančno v višini naših kolencev. V tem primeru mora človek sedeti pokonci in se tako manj utruditi. Navadno je miza prenizka glede na

Kako razdelimo naše dohodke

Kako naj razdelimo naše dohodke, je vprašanje, ki ga nadenjamo često in ob katerem enako pogosto skomizgamo z rameni, ker ne najdemo odgovora nanj. Za kaj trošimo naše dohodke? Ali jih trošimo enakomerno? Večina izmed vas najbrž ne bi mogla odgovoriti. Koliko ljudi sproti zapisuje, za kaj troši denar? Lahko bi rekli, da na tisoč naših prebivalcev dela to komaj eden.

Razne ankete so pokazale, da največ trošimo za hrano in sicer 40 do 50 odstot naših dohodkov. Tudi tu imamo zakonitost: čim večji so dohodki, tem manjši so relativno izdatki za hrano. Kadar

pa se nam dohodki povečajo, ali se sestava naše hrane spremeni? Da, spremeni se. V glavnem se poveča potrošnja kruha in mesa, vtem ko ostane potrošnja sočivja, sadja in sladkorja malone enaka. Na drugem mestu so izdatki za tekstilije in obutev.

Kako naj razdelimo izdatke za hrano in kako jih v resnici razdeljujemo? Kakšen odstotek naj odpade na kruh in moko v celotni potrošnji kalorij odraslega človeka. Preden odgovorimo na to vprašanje, moramo vedeti, da delimo vsa živila v dve skupini: prva nam zagotavlja dovolj kalorij, dovolj gorivov, druga pa dovolj proteina in zaščitnih snovi — vitaminov in mineralnih soli.

Po sodobnih načelih prehrane bi moralo odpasti v celotni potrošnji kalorij na kruh in moko kakih 15 odstot, pri nas pa so anketne pokazale, da odpade v mestni prehrani na kruh in moko kakih 50%, v kmečki pa 73%. Obilna in hkrati neenakomerna potrošnja mesa je imela v tradiciji naše prehrane in ima še zdaj važno mesto. V mestih je potrošnja mesa običajno v prvih desetih dneh v mesecu večja, pozneje pa pada, vtem ko je na kmetih velika ob svatbah, raznih proslavah, sejnih itd. Potrošnja mesa, maščob in jaje bi morala znašati 27% celotne potrošnje kalorij. Pri nas je v mestih dokaj dobra in znaša često tudi 24%, vtem ko znaša na kmetih samo 13%. Na sadje in sočivje bi moralo v naši prehrani pasti 20% celotne potrošnje. V naših mestih odpade nanj 13, na kmetih pa samo 6%. Mleka in mlečnih izdelkov bi morali porabiti 15%, v naših mestih pa jih porabimo le 11% in na kmetih 6%. In naposled na sladkor in slaščice

bi moralo odpasti po celotni kalorični potrošnji 10%, v naših mestih pa odpade 4 na na vasi približno 2 odstotka. Izdatki za obleko in obutev so na drugem mestu in v naših mestih znašajo kakih 16%. Ta denar gre večinoma na odplačevanje za nakup blaga dobljenih kreditov. Kredit ima v naših družinskih proračunih

znašajo 10 do 14 odstotkov naših dohodkov. Največ trošijo ljudje menda za kino in razne športne tekme, vtem ko so izdatki za nakup knjig za učenje tujih jezikov in za izlete zelo skromni.

Kakšne sklepe lahko povzamemo iz teh ugotovitev? Kako naj najbolj gospodarsko trošimo naše dohodke. Predvsem jih je treba trošiti enakomerno. Ne trošimo velih vsot v prvih dneh v mesecu, takoj ko smo dobili plačo, ker to tudi vpliva na naraščanje cen. Razen tega pa samo ob koncu meseca često primorani odredi se mnogim potrebam. Pri prehrani je treba paziti na to, da bomo imeli tudi živila, ki ustrezajo potrebam našega telesa, po energiji in zaščitnih snoveh. Potrebe po tekstilijah so zelo važne, ne smemo pa jim dajati prednosti na škodo pravilne prehrane, z utemeljitvijo, da »zelo dec nima oken« — ker jih v resnici ima, posledice pa se prehitro pokažejo v anemiji, avitaminozi — najboljši podlagi za tuberkulozo in druge bolezni.

Z večjo gospodarnostjo v nakupu kmetijskih pridelkov in z njihovo pocenitvijo se bodo zmanjšali tudi stroški za prehrano v naših družinskih proračunih. Tedaj pa bi morali narasti izdatki za kulturne potrebe. Večji izdatki za nakup knjig in za nedeljske izlete v naravo bodo pripomogli, da se bosta dvignila tudi naša kulturna raven in standard našega sporta. Ne pozabljamo, da so izleti v naravo vr našega zdravja, kakor hrana. Zato pa mora biti vse varčevanje v trošenju naših dohodkov podrejeno enemu samemu cilju — ohranitvi našega telesnega in duševnega zdravja, a to pomeni tudi zboljšanje našega življenjskega standarda.

Borisav Savič

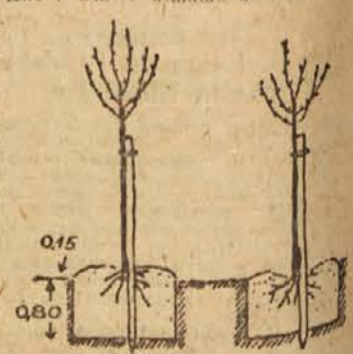
nih zadnje čase čedalje večjo vlogo. Ni dvoma, da je zelo koristen, če ga pravilno uporabimo. Dogaja pa se, da se ljudje zadolže za precej velike zneske, tako da nastanejo v njihovih proračunih motnje, ki navadno vplivajo na izdatke za hrano in kulturne potrebe. Res ne jemljejo ljudje kredita samo za oblačenje, marveč kupujejo ali obnavljajo z njim tudi pohištvo, kar je tudi ena izmed nujnih potreb. Pri nakupu pohištva je opaziti težnjo, da kupujejo ljudje težko in drago pohištvo, ne pa modernega, ki bolj ustreza sodobnim stanovanjem. Za nakup pohištva, najemnine in za druge potrebe v stanovanju gre kakih 16 odstotkov naših dohodkov. Izdatki za kulturne potrebe so v naših družinskih proračunih na zadnjem mestu in

Oktobrska dela na vrtu

Razen vzimljenja zelenjadi, ki smo ga opisali prejšnjo nedeljo, imamo v tem času na vrtu polne roke dela. Treba bo obrati zimске sorte jabolk in hrušk ter skrbeti za primerno vzimljenje v kleti. Ako je le mogoče, ne vzimljemo sadja in zelenjave v istem prostoru, ker dobi sadje neprimerno vonj. Najvažnejše jesensko opravilo pa je skrb za nabavo in saditev sadnega drevja in jagodičevja. Jesenska saditev skoraj povsod bolje uspeva kakor spomladanska, ker se

zemlja preko zime temeljito vsede in tako ustvari tesnejšo zvezo s koreninami. Pa tudi sicer ima jesenska saditev številne prednosti. Jeseni je v dnevih drevesnic dovolj kakovostnega vsaki drevesnici dovolj kakovostnega materiala, da lahko izberemo kar najboljša drevesca, spomladi pa namarimo vzel, kar dohimo ali pa zaradi na prihodno jesen. Samo pri obilnejših sadnih vrstah (breskve, marelice) in v težkih ilovnatih tleh bolje ter neugodnih sadlarskih legah bolje uspeva spomladanska saditev. Ribiz, kosmulje, maline in rožmarinice pa vedno sadimo v jeseni.

Posaditi sadno drevo pravilno je lahka stvar. Znamo jo, da ima pravilna globoka oziroma prepliska saditev zelo neugodno posledice, ki nas kasneje prisili k ponovnemu presajanju drevesca, sicer pa ne rastejo in ne rodijo. Na sklet vidimo, da je za saditev potrebna 1,50 x 1,50 x 0,80 m velika jama, v katero pred saditvijo nalijemo primeren kol, ki je kasneje opora posajenemu drevescu. Drevesno posadimo tako, da je koreninski vrh 10-15 cm nad površino terena (na skletu celo), ker se v teku časa zemlja vsede (na sklet desno) in spravi drevesce korenine v pravilno globino. Ako v tem se nimamo dovolj prava

majhne dosežemo pravilno globino takoj, da ravno latio položimo prek terena in odmerimo 10-15 cm navzgor. Po sajenju zemljo nekoliko stlačimo. Drevesce rahlo privežemo k kolu in drevo močno zabijemo. Gnojiti sadno drevo ne smemo, ker bi hitro porušili mo le s kompostom in težkotopnimi umetnimi gnojili, ker bi hitro porušili kuložih gnojil drevo ne moglo tako brivati v nepreprečen gnoju pa se nabirajo razni škodljivci.

Dalje (igorjine) in gladjole, ki jih je pomodna stana, ali pa so jih posadili v rasti vzemame iz zemlje in jih prenesemo v suhi in arabični prostor. Odveštete enoletnice in triletnice poročemo in jih kompostiramo. **M. Ogorevc**

Klobuk iz kožuhovine je letos v Parizu velika moda

Naša skica prikazuje dva zimska plašča in dve obleki

Ob odprti knjigi preteklosti

(S poti po Črni gori)

V Baoskih (blizu Horogovca) je zanimiv muzej. Na vratih ni napisano, kdaj sprejema obiskovalce. Ta muzej je edinstven v naši državi in malo znan. Za zdaj je še lastnina enega samega človeka, pozneje pa ga bo prevzela država oziroma skupnost. Vstopnice ni treba plačati in tudi kustos nima. To je nekaj čudnega in redkega, kar vzbuja pozornost ljudi.

Tudi hiša, v kateri ima muzej prostora, ni podobna ostalim. Zidovi građu, nekaj samostanskega hladu in mnogo tišine, največ pa prazenost. Zgradila in organizirala ga je ena sama slovenska roka, roka Miroslava Stumbergerja. Mož že celih 50 let z vo vnuem opravlja svoje delo. Vsi so mu metalni potena pod noge in nihče mu nikoli ni pomagal. Bilo je celo mnogo neumnežev, ki so se posmehovali njegovemu potrpljenju.

Od nekod izpod slovenskih gor je zanesla usoda fanta v avstroogrski polk. Pred njim so padale belode z mrtvimi glavami. Veto je listal po pisnih in slikah padlih vojakov. Morje je požiralo ladje in mornarje. Krokodilji so spremljali generale — fantu pa je menda tudi takrat rojila po glavi ena sama misel, da bi te spomine na človeške neumnežev zbral na enem mestu bodočnosti in spomin. Ved precej velikih oddelkov, pa človek nikjer ne more pritisniti prsta na zid, povsed muzejski predmeti. »Kustose so ni oženil (pravilo pa, da ženske ljubi morda bolj kakor druge ljudi). Njegovi otroci so čelade s Kosova, Jambori modela šadje, s katero je Kolumb odkril novi svet, indijski bič (kako neki ga je dobil), ki je življenjski v kratki fevdalčni roki in puščali odprte rane po daljnih in davno umrlih pobjedah.

Morda je možu že blizu 70 let. Majhen je. Delo ga je izpralo. V bivši jugoslovanski vojni mornarici je imel čin polkovnika, ukvarjal se je z navigacijo in proučevanjem pomorske tehnike. To njegovo proučevanje pa seveda ni šlo v glavo nekemu vojaškemu škornju s prazno glavjo, na katerem je viselo mnogo kolajni. In ta škornj je pohitel, da se polkovnika šimprej upokojil, kajti čemu bi bil domovnik ljudje z razlokalno strastjo?

Večkrat je plul daleč po morju in s svojimi dnevnici kupoval eksotične muzejske relikvije: arabske nakite in indijske talismane. Tako je sčasoma zbral nenavadno svet pričevanja o zgodovini in ljudeh v njej. Ko ne bo več živ, bo njegovo nekoliko nenavadno življenjsko delo še dolgo živelo in pričalo o njegovi življenjski poti. To, kar ima zdaj Stumberger za svoje osebno malomeščansko udobno življenje, je povsem nepotrebno. Toda imovina, s katero je napolnil svoj dom, ne bi mogel kupiti za milijoni.

To je statični muzej, zbirka, ki ima svoje živo, zanimivo opravilo in ki napravi na človeka vtis, kakor katerikoli drug muzej. (Morda bo Lovćen-film, ki se je zelo dobro uveljavil na področju dokumentarnih filmov, napravil zanimiv dokument o tem možu.)

Iz kota gleda s prazno očeno voljno afriški volk, poleg njega pa njegov soimenjak z drugega kontinenta briše s sivim repom muzejski prah. Smeščen in klavrn brez zob in očl. Malo dalje, v nekoliko imenitnejšem psa, ki ga je brezsrčna gospodinja pred 25 leti zastropila. Zanima ni mogla razumeti morca, ki zbira rimsko vazo, čelade kosovskih kirasirjev, žare, narodne noše raznih narodov (po katerih bi utegnili priti v hišo gobarov), modele raznih ladij od farnonovih splovov do Titanica, a vse to je začinjeno s kožo afriškega voika ali kako druge živali. Zato je sklonila maščevati se mu, in to se ji je posrečilo. Vedela je, da je sam in da bo psa težko pogrešal.

Stumberger pravi, da ne veruje v usodo, da pa je njegova gospodinja

potem umrla in da ni ostalo od nje ničesar v zemlji. Morda je kak zob, prek katerih so prihajala iz ust strupene besede, od njegovega psa pa je ostala vsaj koža. Pri tem se mož na ves glas smeje. Pravi, da njegov pes gospodinja nikoli ni nadlegoval, samo hišo je čuval in ostril svoja volčja ušesa.

Sploh je Stumberger dober poznavalec živali in nekdo je skušal udomačiti celo kačo, pa se mu ni posrečilo. Za zabavo se je nekoliko ukvarjal s proučevanjem življenja rastlin in vzgojil je črno vrtnico. V muzeju je vsega po malem: ves null svet v malem, Stumberger se posebno zanima za orožje, s katerim so se ljudje ubijali od Maratona do Verduna. Rimski noži, kosovska kopja, neokrvavljen nož Črnogorca na Dardanjolu, strupene puščice, ki so na svojih koncih nosile smrtonosne rane, žični sledovi udarcev koplj, moskovska s Lovčena, ki je leta 1916 kapitulirala pred Francem Jožefom, švabska karabinka, in da bi se kar najbolj dosledno porogal v minulost obrujenemu moralnemu orožju, je zgodaj upokojeni polkovnik priložil tej potemneli zbirki, oropani možnosti, da bi ubijala, še svoje polkovniško sabljo. Pokaže ti jo in te smeje pogleda. Pravi, da ga je zmeraj ovirala in ko vsiljiva ljubica opominjala, naj ji bo zveest, on pa tega ni mogel. Vlekle se je za njim ko utvara, rožljala po tleh in ga opozarjala, da pripada odmrli vojski, odmirajoči državi.

Zbrlal je tudi preproge raznih narodov in na teh vezelnih ornamentih je prikazana tradicija raznih umetnosti. Od nekod je dobil tudi zbirko žlic iz starih časov. Prek grških filbuli čutiš diš časa, v katerem je bilo kar nekak kaznivo živeti brez domišljije in poezije.

Ko so leta 1941 črne srace priplule v Boko, so obiskale tudi Stumbergerjev muzej. Zdelo se jim je sumljivo, ker je bil na prvi pogled bolj podoben arzenalu kakor muzeju. Ne kaj orožja so mu odnesle (s tem muzejskim orožjem so bili Italijani na več krajih na Balkanu poraženi). Stumberger jih je prepričeval, da jo to orožje je mrtvo, da ni več nevarno da ne pripada nobeni vojski. Toda v imenu fašistične zvestobe je malo manjkalo, da se mu ni zgodilo kakor Arhimedu z njegovimi krogi v Srakuzi.

Od nekod je dobil tudi ure iz starih časov. Vzame eno iz vitrine in urn zapoje romantično melodijo. — Monda so takšno ure badnje. Stendhalovo Sansonevino in Balzacovo gospo Moreaf. Ura je peša, za tem nežnim odmevom pa je vstajal cel svet, ki živi samo še v dobrih romanih in barvah znamenitih slik.

Stumberger je napravil modele 5000 let starih šadlj. V enem kotu vidiš tudi žalosten spomin: krmilo hidroavionov, za katerim je našel smrt njegov tovarš iz mladosti let.

Zdaj se ukvarja s proučevanjem izolacije ropota v motornih šadljah in obžaluje, da mu na nešte izuma slablo odgovarjajo. Pred vojno so se zapletel v spor z nekim Nemcem, ki si je haje prilastil »eko njegovo idejo za patent. Čudne narave je ta dobrodušni stari mož. Najbrž ni znal vztrajati v pravdanju. Takšni ljudje se navadno umaknejo v svoj kot in čakajo, da jim sadove njihovega dela nekdo pokvari in odnese.

Ko smo odhajali, je bila še tema. Stumberger je priložil muzejsko žarnico in pod rumenkasto svetlobo je oživel svet, zbran od vseh strani zemeljske obla, zbran z živavostjo, vztrajno stoji in marljivo stoji po znamen latinokom izreku: »Nulla dies sine lineo.« Poslovili smo se. Stumberger pravi, da ga starost ne bo ovirala, da se ne bi smejal in delal.

Mirko Vujačić

Igor Penko

Novi rekorder

Skoraj vsako leto se pojavlja bojazan, da bo nastal zastoj v naši atletiki. Toda tudi letošnja sezona je pokazala, da ta bojazan ni upravičena, saj smo dobili nekaj novih mladit talentov, ki bodo kmalu lahko zamenjali naše rekorde v reprezentanti.

Mlade moči napredujejo in tega dejstva ne smemo lahkomiselno prezreti, temveč ga moramo upoštevati. Vsekarer je med mladimi atleti v tej sezoni zelo napredoval mladi metalec kroglice Igor Penko iz Ljubljane.

Penko se je rodil 1935. Zdal je v drugem letniku inštituta za telesno vzgojo. Z atletiko se je začel ukvarjati 1951, ko je postal član Svobode. Nasilje leto je prestopil v ZAK Ljubljana, katerega član je tudi zdaj. V svojem kratkem atletskem razvoju je Penko že trikrat nastopil kot član državne mladinske reprezentacije. Na mladinskem prvenstvu Jugoslavije je postavil v metu kroglice z rezultatom 15,22 m državni mladinski rekord. Razen tega je dosegel tudi članski rezultate v dvoboju mladinskih reprezentanc Grčije in Jugoslavije v Atenah. Kroglje je vrzel 15,23 m. Penko je prvi slovenski atlet, ki je vrzel kroglo dalj od 15 m.

Spriču njegovega atletskega staža, sedanjih rezultatov in talenta, je očitno, da bo Penko, če bo temeljito treniral tudi v prihodnje, imel zelo velike uspehe.

DVOBOJ ŽENSKIH ATLETSKIH REPRZENTANC

Jugoslavija : Avstrija 58 : 47

Nov jugoslovanski rekord Matejeve v metu diska

Dunaj, 16. okt. — Na Dunaju je bil danes lahkoatletski dvoboj med ženskima reprezentancama Jugoslavije in Avstrije. Zmagala je Jugoslavija z rezultatom 58:47.

Rezultati: 80 m ovire: Babović (J) 11,2; Steurer (A) 11,6; Tuče (J) 12,0; 100 m: Geist (A) 12,1 (nov avstrijski rekord); Babović (J) 12,3; Harasek (A) 12,4; Stefanović (J) 13,1; krogla: Brauner (A) 13,41; Radosavljević (J) 13,88; Pöll (A) 13,81; Perović (J) 13,39; vilo: Kováč (J) 40,83; Brauner (A) 40,27; Perović (J) 39,59; Wutscher (A) 38,30; 200 m: Babović (J) 25,9; Tuče (J) 26,3; Steurer (A) 26,3; Harasek (A) 26,9; 4 x 100: Avstrija 49,0; Jugoslavija (Stefanović, Stamešič, Butja, Babović) 49,8.

Trener jugoslovanske ženske reprezentacije dr. Miloš je po tekmovalni izjavi, da so avstrijske atletkinje v tem že tradicijonam tekmovalju z jugoslovanskimi atletkinjami tokrat nudile večji odpor, vendar pa je bila tudi danes zmaga Jugoslovanok zaslužena.

Nov evropski rekord v tekni na 200 m

Nemški atlet Fütterer je izboljšal svoj dosednji evropski rekord v tekni na 200 m za eno desetinko. Tokrat je pretekel to progo v času 20,8.

SPORT IN TELESNA VZGOJA

PRED NOGOMETNO TEKMO JUGOSLAVIJA : TURCIJA

Sarajevo v pričakovanju

Sarajevo, 16. oktobra. — Stadion v Koševu bo jutri tretjič torišče mednarodnih športnih tekmovalj. Sarajevčani so na to ponosni: Dosej so videli mednarodni boksarski dvoboj Jugoslavija—Avstrija, malo kasneje atletski dvoboj Jugoslavija—Norveška, jutri pa bodo videli nogometno tekmo Jugoslavija—Turčija.

VELIKO ZANIMANJE

Za gostovanje turških nogometarjev se ne samo v Sarajevu, temveč v vsej Bosni in Hercegovini zelo zanimajo. Dvajset dni pred tekmo je že začela dobivati nogometna zveza BiH pisma in brzojavke iz vseh krajev republike, v katerih so kolektivi Zenice, rudnika Kaknja, Vareša, Sandžaka in drugih mest prosili, naj jim zagotovo vstopnice.

»Raje bi videli, da bi bilo igrišče malo trše,« se je strinjajal s Čiričem trener turške reprezentacije.

Toda obe reprezentaciji sta se razveselili današnjega sončnega dne. Da bi ponovno preizkusili igrišče, so turški nogometarji tudi danes popoldne trenirali na stadionu v Koševu.

TURGAJ: VI STE FAVORITI, TODA...

V hotelu Evropa, kjer stanujejo turški nogometarji in deset turških novinarjev, številni ljubitelji nogometa, dobesedno oblegajo goste in prosijo za avtograme.

»Vi ste vsekakor favoriti,« je dejal vratar in kapetan turške reprezentacije Turgaj. »Toda to bo težaven boj. Naša reprezentacija je dobra in prepričan sem, da bo sicer naš igralski dal vse od sebe na tej tekmi tako, da bi dosegli čimbolj časten rezultat. Sicer pa nismo prišli brez vseh upov.«

RAZSIRJENI STADION

Za jutrišnji tekmo so stadion razširili tako, da lahko zdaj stadion sprejme okrog 49.000 gledalcev.

»Za vse, kar smo storili,« nam je dejal tajnik nogometne zveze BiH Aca Simić, »se moramo predvsem zahvaliti razumevanju in pomoči izvršnega sveta BiH, MLO Sarajeva, sarajevskim delovnim kolektivom in mladinskim delovnim brigadam. Vse mesto se je potrudilo, da bi bila mednarodna nogometna tekma v vseh ozirih na ustrejni višini.

SKUPNI TRENING

Včeraj popoldne so si turški in jugoslovanski nogometarji ogledali stadion in imeli lahek kondicijski trening. Igrišče je travnato, toda precej mehko, ker je do včeraj močno deževalo. Igralci in trenerji obeh moštev so malo zaskrbljeni spriču tako mehkega igrišča.

»Tekma na takšnem igrišču bo še bolj utrudljiva,« je dejal trener Čirić.

DRUGA ZVEZNA NOGOMETNA LIGA

Velež — Zenica 5:1 (3:1)

Mostar, 16. okt. — Znoslasta tekma iz V. kola druge zvezne lige med Veležom in Zenico je bila danes odigrana v Mostarju.

Domache moštvo je bilo znatno boljše in je zmagalo z visokim rezultatom 5:1 (3:1). Gole za Velež so dosegli: Zelenika 2, Mujčić 1 in Selimović, za goste pa Tučković.

V drugem polčasu je prišlo do nesportnih izpadov. Pobudnik teh izpadov je bil domači igralec Selimović, ki je telesno napadel Tarabara, zatem pa je Zelenika napadel Čirić. Nekoliko pozneje je sodnik zaradi surove igre izključil igralca Zenice Kaknja.

Se en poraz svetovnega prvaka

Francija — Zahodna Nemčija 3:1 (2:0)

Svetovni nogometni prvak — zahodnonemška reprezentanca — je utrpel včeraj v Hannoverju še drugi poraz. Nemško reprezentanco je na igrišču premagala francoska reprezentanca s 3:1 (2:0). Francozi so vse do 74 minute vodili z rezultatom 3:0. Sele nato se je Nemcem posređilo doseči časten gol.

Po tem porazu je bil to že drugi otožni dan za svetovne prvake. Le težko bi verjeli, da se jim bo v tekmi z angleško reprezentanco posređilo vrnil vso malo ugleda, ki so si ga priborili v Švicji in ga v tako kratkem času izgubili.

Škotska — Wales 1:0 (0:0)

Cardiff, 16. okt. — Škotska nogometna reprezentanca je danes premagala reprezentanco Walesa z rezultatom 1:0 (0:0).

Danes Odred : Zagreb

Danes bo na stadionu Odreda znanimiva nogometna tekma: v prijateljskem sredoanju nastopita moštvi Zagreba — članj I. zvezne lige, in Odreda. Pričetek glavne tekme bo o 15. uri, pričetek predtekm ob 13.30. Vstopnina obiljaina. Predprodaja vstopnic in društveni pisarni na stadionu in dopoldne pred Veleblagovnico Na-Ma pri pošti.

Krim — Železničar

Danes ob 13. uri se bosta v Ljubljani v prvostopenjski tekmi Zahodne slovenske nogometne lige pomerila glavna favorita za prvo mesto Krim iz Ljubljane in Železničar iz Nove Gorice. Moštvi eta v dosedanjih nastopih pokazali izredno formo in sta trenutno na vrhu lestvice.

V predtekmi, ki bo ob 14. uri se bodo pomerili pionirji Krima in Odreda.

Nogometno moštvo Svobode iz Kislova je pred dnevi odigralo dve

VESTI IN DOGODKI

Danes letalski miting v Lescah

Danes priredil Alpski letalski center za Gorenjsko velik letalski miting na Letališču v Lescah. Nastopili bodo motorni letalci na vseh vrstah letal, padalci, jadralci, modelarji iz vse Gorenjske Ljubljane in Maribora. Začetek ob 14. uri. Poleg tega bo na letališču v Lescah republiški zbor modelarjev.

Jugoslovanski balinarji dvanajsti na svetu

Reka, 16. okt. Jugoslovanska reprezentanca v balnaju je osvojila na svetovnem prvenstvu, ki je bilo v Saint Etienneu v Franciji, dvanajsto mesto. Na prvenstvu je sodelovalo 18 ekip. Prvo mesto so osvojili Francozi pred Italijani.

Naša reprezentanca je nastopila v postavi Blišaj, Kuro, Petrović in Jurman. Dvanajsto mesto pomeni za našo balnajarjo uspeh, kajti tokrat so prvi sodelovali na svetovnem prvenstvu.

Še en nastop ruskih atletov v Angliji

Manchester City, 16. okt. V atletskem tekmovalju med reprezentancama Severne Anglije in Moskve v Manchesteru so bili med drugim doseženi tile boljši rezultati:

100 m ovire: Bušančik (Moskva) 14,5; 100 yrdov: Konovalov (Moskva) 9,3; 1 milja: Dsyley 4:11,8; 200 yrdov: Ignatjev 21,9; 800 yrdov: Aylett (severna Anglija) 1:57,7; kladivo: Krivonov 56,60 m; ženske: 100 y: Hrapkina 11,1; 220 y: Hampton (Anglija) 24,9; 1 milja: Otkalenko (Moskva) 5:00,0; daljina: Vinogradova 544 cm; disk: Ponovarjeva (Moskva) 47,17.

Prvenstveni tekmi v okviru celjske nogometne podzveze. Tekma s Partizanom iz Bečić se je končala z rezultatom 3:3. Tekma s Irbvovaljko Svobodo pa prav tako neodločeno 1:1.

DRŽAVNO PRVENSTVO V KOTALKANJU

Skromna udeležba

Ljubljana, 16. oktobra. — Na kotalkališču ob Čufarjevi cesti se je danes začelo državno prvenstvo v umetnem kotalkanju. Hkrati je to tudi zadnji nastop kandidatov za evropsko prvenstvo, ki bo prihodnji teden v Karlsruhe (Nemčija). Na prvenstvu sodeluje samo 12 tekmovalcev iz Ljubljane, medtem ko tekmovalci iz Zagreba, Reke, Pule in Maribora iz neznanih vzrokov niso prišli.

Danes je bilo na sporedu tekmovaljevanje v obveznih likih, jutri pa se bo nadaljevalo v prostem kotalkanju.

Rezultati: Ciančec (4 tekmovalke): Nataša Andreć 95,23, Nevenka Gala 92,55, Barba Liška 89,30, Eva Grünfeld 67,30. Člani (1 tekmovalce): Peter Peršin 86,90.

Mladinci (4 tekmovalke): Micka Brezovnik 44,85, Binca Kristan 43,43, Lobjzka Zalar 42,80, Barba Zagar 40,20.

Mladinci (3 tekmovalci): Primož Škribar 43, Adam Grünfeld 36,23, Rupi Gorše 35,43.

Ustanovljena bo Zveza športov mest

Beograd, 16. okt. Na sestanku predstavnikov Zvez športov iz deseti naših največjih mest, ki je bil danes v Beogradu so sklenili ustanoviti organizacijo z imenom Stalna konferenca zvez športov mest F.R.J. Članstvo v tej organizaciji bo prostovoljno, njene naloge pa bodo med drugim naslednje: dooločevanje skupnega statilaha o vseh vprašanjih, ki se tičejo razvoja športa, skupen nastop pred organi državne uprave, sestava elaboratov in analiza o bistvenih športnih problemih itd. Med najvažnejše sodi problem vzpostavitve gostoljubne podlage za počitilce športa po mestih.

Sestanka so se udeležili predstavniki Reke, Osijeku, Zagreba, Subotice, Novega Sada, Sarajeva, Zrenjanina, Skoplja, Ljubljane in Beograda.

Prva konferenca bo 18. novembra v Sarajevu.

ZENSKO SAHOVSKO PRVENSTVO

Vukovičeva prva?

Rezultati 11. kola ženskega sahovskega prvenstva: Timet — Timofejeva 1:0, ing. Ročić-Delak — Radeković prekinjeno, Čirić — Damjanova 1:0, Osterer — Andrić odloženo zaradi bolezi Osterčeva, Korban — Lazarević 0:1, Bertok — Vuković 0:1. Kazakovca je bila protesta.

Tabela po XI. kolu: Vuković 10,5, Lazarević 9 (-1), Timet 6,5 (-1), Timofejeva 1:0, ing. Ročić-Delak 5 (1, -1), Kazak in Čirić 5, Radeković 4,5 (1,-1), Bertok 4 (-1), Osterer (-2), Damjanova 3 (-1), Andrić 1,5 (-2), Korban 0,5 (-1).

SLAVKO BELAK :

Okrvavljena belina

Beograd 1942. Skrbno urejena garsoniera v ulici Kneza Pavla.

Peter Živkov je za trenutek dvignil glavo z bliazine in pogledal proti oknu. Trenutek je zastopal, da je opazil medlo svetlobo, ki je prihajala skozi stekla in se — za zdaj — razblinjala med nežnim tkanjem zavese v rahlo meglico — sanjski privid v sicertimni sobi. Tanja je bila še vedno tu, poleg njega, in to se mu je zdela čudno, nemogoče — zdaj, ko se je zbudil.

»Spal sem,« je pomislil začudeno. Morda ni bilo dolgo, ali sploh ni bilo spanje. Za trenutek sem se pogreznil v nezavest, v globoko temo.

Bilo mu je, kakor da se je tam, v neklih čudnih globinah, okopal v črnem tokmuna žive vode in se vrnil ves drugačen. Ni vedel, ali je dobro tako ali ne, toda vsekakor ni bilo prijetno. Bolelo ga je. Tako je bilo vse jasno in čisto v njem, kakor v kristalu kremenca. Ne, to ni bilo dobro; kako naj bo dobro, če vzameš občutljivo analitsko tehniko izpod stekla in jo daš za igračo divjakom.

»Kmalu bo jutro,« je rekel. »Ah, ne, ne še tako kmalu,« je rekla Tanja. »Nemara res ne,« je vzdihnil in zaprl oči.

»Nemara res.« Obrnil se je k njej in zakopal obraz v njene goste, topline lase, ki jih je zanj razpletla sinoči in so zdaj kakor črn slap padali preko bliazine in se usipali na njena mehka, okrogla ramena in na prsi. Z roko se je dotaknil njenega obraza. Lica je imela hladna, mehka in hladna, je dih iz njenih polrazprtih ust mu je kakor topel žamet božal dlan. Nato je roka zdrslala preko vratu, preko njenih cvrstih dekliških prsi in obšla ob pasu. Neka zanj nova, dotlej neobčutena slast je bila v tem pobožnem dotiku s telesom, kakor iz roznatega marmorja s poljubi izklesanim, v katerem se je po nekem čudežu začela pretakati kri. Tudi njeno telo je bilo sveže, hladno in toplo obenem.

Za trenutek ga je obšla želja, da bi jo znova pritegnil k sebi in da bi skupaj ubežala iz tega trenutka boleče jasnosti, nazaj v rdeči vrtinec strasti in pozabljenja. Se vedno jo je objemal okrog pasu. Ležala je nepremično, le prsi ji je valovil enakomerni ritem dihanja. S tem ritmom se je v njem rodil dvom:

»Ali si ona želi tega?«

Znova je odprl oči in jo pogledal. Plemeniti profil glave, počivačoje na bliazine tik ob njegovih, je bil jasno začrtan na svetlobi, zapredeni v

zavese. Ne, tudi v njej je ta trenutek vse jasno in čisto in boleče in si morda želi, da bi se kolo časa obrnilo in bi se ponovila ta noč. Toda zdaj, ta trenutek ne moreta ničesar ponoviti ničesar več ukrasti tej noči, ki se nagiba h koncu, ne da bi se dotaknila nečesa velikega in lepega, kar je bilo njuna skupna last.

Z roko je poiskal njeno in njeni prsti so se prepletli v čvrstem stisku, ki je izvažal vse kar sta si imela povedati. Z njegove strani je bila to brezmejna hvalečnost za vse...

Pravzaprav ni točno vedel, za kaj vse. Morda za njuno prvo srečanje istega mrzlega februarskega večera, na sestanku pod Kalemegdanom, za tisto noč, ko sta skupaj stresala listke v ledeno košavo, ki je brila po ulicah, za tedne, ki so sledili, ki so bežali kdove kam, ker nikoli ni vedel, ali hodil po zemlji, ali nekoliko nad njo. Nemara še za to, ker tudi v tem trenutku, ko hodita drug ob drugem, z roko v roki, mislita in čutita enako:

»Kmalu bo jutro, svetlo, brezsmiselno, boleče jutro.«

Najsi je bila svetloba, ki je prihajala skozi okno, še tako bleda, Peter je videl to aprilsko jutro skozi zaprte veke in skozi noč Tanjinih las. Rožnato je vstajalo nad rdečimi strehami mesta, se prelivalo med kvlišku štrlečimi dimniki in križi cerkva, da bi se okopalo v sotočju Save in Donave in preganlo meglo v nedoglednosti banatske in sremske ravnine. Videl je sinjino neba, na katerem južni vetrovi preganjajo igračkaste oblake in pod njimi prebujajoče se mesto s hrupom in zvonjenjem prvih tramvajev, s sivimi vrstami sključenih, ob zidu

hitečih postav delavcev jutranje izmene, z mlakaricami, s posadkami nemških straž, ki se periferije vračajo v kasarne, in s prvimi agenti, smukajočimi se ob vogalih ulic, ljubljenskih in stokrat preklethih ulic stoterih možnosti in presenečenju.

Odprl je oči in slika je izginila. Okno je bilo skoraj za spoznanje svetlejšje, v sobi pa je še vedno ležal mrak, ostanek noči, ki ju je dr-

žala v svojem varnem naročju, v brezčasnosti in brezprostorosti ljubzenskega opoja, kjer so daleč in brezpomembni mesto tam spodaj jutro in ulice in vrste delavcev na poti v to varne in nemške straže in agenti tajne policije.

In vendar — to ni bila več ista noč. Lagala bi si, če bi verjela, da je ista. S svojim prvimi bledim pramenom svetlobe je legla med njiju,

DNEVNE NOVICE

Uprava za ceste LRS, Tehnična sekcija Celje, sporoča, da je cesta II. reda št. 328 (Zasavska cesta) zaradi popravila ceste in mostu v Hraštniku med Zagorjem ob Savi in Hraštnikom za vsak promet zaprta. Promet se preusmeri iz Zagorja preko Trbovelj—Sv. Marka na Hraštnik in obratno. Vozake opozarjamo na previdno vožnjo v odseku ceste Trbovlje—Sv. Marko—Hraštnik.

Dispanzer za žene obveščajo: Od 18. oktobra dalje bo delovala Povečovalnica za noseče žene za področje bivšega IV. rajona v novih prostorih na Tržaški cesti št. 3 (prilije, levo) ob ponedeljkih in sredo od 14.30 do 17.30.

Ljudska univerza v Ljubljani obvešča vse, ki želijo obiskovati tečaj iz matematike in fizike, da odpira Društvo matematikov in fizikov LRS v svojem šolskem letu 1954-55 tečaj iz geometrije, analitične geometrije, algebre in infinitezimalnega računa, verjetnostnega računa in iz fizike z eksperimenti. Vpisovanje bo v sredo, dne 3. novembra od 17-18 v prostorih I. gimnazije, Vegova ulica, Ljubljana. Mesečna ukovina 250 din. Tečaj so namenjeni interesantom — delavcem in tehnikom raznih strok, dijakom in študentom, ki žele izpopolniti svoje znanje iz matematike in fizike.

Razpis služb

Ravnateljstvo šole za umetno obrt razpisuje mesto profesorja za grafiko in pisavo in honorarno mesto za keramično poslikavanje in prostoročno risanje. Prošnje s potrebnimi dokumenti in iz opisom dosedanjega dela v stroki je treba predložiti ravnateljstvu šole najkasneje do vključno dne 1. novembra 1954.

Lastniki koles naj se javijo

Na Tajništvo za notranje zadeve Ljubljana mesto so naslednji predmeti, katerih lastniki so doslej neznan:

- Moška kolesa: »Partizan« 11630 (947), »Luxor« 55642, »Partizan« 47-16440, »Bianchi« B-43223, »Partizan« 47-24154, »Paris« 407080 z vel. aktivko, »Visla« 4920150, »Curlj« 749606, »Tribuna« 1914, »Standard« OF-9-30, »Partizan« 47-3242, »Partizan« 47-19726, »NAG« Ohehmilz 766373 — tar kolesa brez znamke: C 189770, 1359418, 422525, 279267, 235003, 594027 z aktivko, 26098, 1217421, 1205795, brez številke, zelene barve, s staro aktivko, brez številke, zelene barve, blatnik plavi, brez številke, plave barve, 1795573, 72063, T-2502, 73155, 17065, NM-293607, 6565 (ital. izvor), 718331, 523510, 246.
- Zenska kolesa: 73365, 1412542, 15423 (ital. izvor), E-1401, 11953 (ital. izvor), 16701 (ital. izvor), 749670, brez številke, črne barve, z navadno aluminijasto svetilko.

Moška ogrodja: Brez znamke: 4440, 8502, 795308, 717, »Adlerwerk« brez številke, v srednji osi je prestava.

Zensko ogrodje št. 794827 (brez znamke).

Avto guma poltovornega avtomobila »Bata-Borovo«, velikost 7.50—16, nosilnost 700 kg, tlak 225 atmosfer.

Lastniki gornjih predmetov naj se s potrebnimi dokumenti o lastništvu zglašijo na Tajništvo za notranje zadeve Ljubljana mesto, Prešernova cesta št. 22, soba št. 74. V primeru, da se lastniki v zakonitem roku ne javijo, bodo predmeti izročeni v upravo Narodne imovine.

Poročili so se v Ljubljani: Nameščene Ignacij Zaveri in frizerka Marja Henfelf, orodjar Franc Zvan in delavka Izidora Pičulin, uslužbenec Miroslav Rutar in vlagalka Sonja Dular, kmetovalec Franc Velkavrh in kmetovalka Marija Sever, žel. uslužbenec Stanislav Bedene in iz. pomočnica Zofija Leskovšek, stud. medicne Jakob Vadrjal in stud. med. Alma Cuder, uslužbenec Janez Bruner in medicin. tehnik Deziderija Cirman, upokojenec Alojzij Priteljek in gospodinja Marija Buh, električar Bojan Kofol in sprevodnica ECZ Ana Anžur, zidar Franc Meznarič in delavka Marija Sešerko, čevl. moj. Alojz Znidaršič in nameščena Cirila Ferulj, ključavničar Ernest Stare in boln. strednica Verona Kastelic, elektrotehnik Roman Kavšek in delavka Marija Kužnik, kurjač Vincenci Kosenina in kuh. pom. Frančiška Ulaga, mizar Stanislav Kordež in trg. pom. Milena Konec, mehanik Slavko Medved in frizerka Jožeta Stojis, delavec Alojzij Zabkar in kuh. pom. Antonija Rupert, ključavničar Pavel Jeraj in delavka Marija Cafuta, čevl. pom. Ivan Snoj in trg. pom. Brigita Anžur, sofer Bruno Baravelli in uslužbenka Marija Kastelic, zidar Vincenc Hanc in delavka Marija Balazič, delavec Feliks Nose in delavka Alojzija Skubic, tapetnik Franc Planko in delavka Marija Bizjan, uslužbenec Jožef Veleušek in nameščena Adelja Volarič, delavec Janez Hočevar in delavka Elizabeta Božiček, tisk. delavec Alojz Pavlenič in gospodinja Pavla Glavan, železostrojar Janez Luzner in trg. pom. Angela More, min. Zdenko Vidrih in tov. delavka Frančiška Dobrovoljec, radiotehnik Aleksander Ignjatov in nameščena Marija Zibert, kroj. pom. Franc Starec in torbarka Veronika Smedic, delavec Milan Haster in delavka Sonja Merkuš, tehnik Silvo Vodopivec in friz. pom. Sonja Perušek, mizar, pom. Janez Fister in šivilj. pom. Frančiška Beribak, elektromonter Stanislav Blas in delavka Terezija Šterbenk.

Rezervni oficirji terena »24 talcev« 1930 v ponedeljek, 18. oktobra ob 19.30 v dvorani doma »svetna Cankarja« na Popovski cesti zbor vsar rezervnih oficirjev članov UROJ. — Vabljeni tudi nečlani — rezervni oficirji. Ker je tematika, ki se bo na zboru obravnavala, izredne važnosti, je udeležba za žlane obvezna.

Z dopisnim tečajem se hitro naučite esperanto. Prvo lekcijo pošlje proti priložitvi 50 din Zveza esperantistov Slovenije, Ljubljana, Miklošičeva cesta 7.

Folklorna skupina MKUD Kajuh začne z rednimi vajami za začetnike in redne člane v torek, 19. oktobra ob 19.30 v telovadnici poljske gimnazije. — Za dosedanje člane strogo obvezno. — Iko.

Neobnirano občinstvo obveščajo Uprava SNG, da so pri abonentskih predstavah v Drami in Operi sedeži tudi še v prodaji v vseh redih, predvsem galerijski sedeži, na dan predstave po 12. uri pa tudi še nekaj boljših sedežev, največ v ložah.

Moška kolesa: »Partizan« 11630 (947), »Luxor« 55642, »Partizan« 47-16440, »Bianchi« B-43223, »Partizan« 47-24154, »Paris« 407080 z vel. aktivko, »Visla« 4920150, »Curlj« 749606, »Tribuna« 1914, »Standard« OF-9-30, »Partizan« 47-3242, »Partizan« 47-19726, »NAG« Ohehmilz 766373 — tar kolesa brez znamke: C 189770, 1359418, 422525, 279267, 235003, 594027 z aktivko, 26098, 1217421, 1205795, brez številke, zelene barve, s staro aktivko, brez številke, zelene barve, blatnik plavi, brez številke, plave barve, 1795573, 72063, T-2502, 73155, 17065, NM-293607, 6565 (ital. izvor), 718331, 523510, 246.

Z dopisnim tečajem se hitro naučite esperanto. Prvo lekcijo pošlje proti priložitvi 50 din Zveza esperantistov Slovenije, Ljubljana, Miklošičeva cesta 7.

Folklorna skupina MKUD Kajuh začne z rednimi vajami za začetnike in redne člane v torek, 19. oktobra ob 19.30 v telovadnici poljske gimnazije. — Za dosedanje člane strogo obvezno. — Iko.

Za šport in lepoto samo

Narta SOUVENIR

Ne pozabite: NARTA.

Pametna žena ne šteti za nego svoje glave! JELA kopalna sol je nujen dodatek vsaki kopeli. Dobi se v vseh parfumerijah.

KROMOV PRASEK za čiščenje štedilnikov in posode se zopet dobi. Zahtevajte originalne zavitke.

Za zimo vskladniščen krompir posuj s preparatom KROSAN. Samo 1 kg KROSANA zadostuje za 300 kg krompirja.

SOLSTVO

Glasbena šola Delavsko-prosvetnega društva »Svoboda«, Bežigrad, Farmova ulica 32-1 (v bivši rajonski stavbi), že vedno vpisuje učence v svojo glasbeno šolo vsak dan od 8-9 in od 17-18 do 20. oktobra 1954. V šoli poučujejo poleg ljudskih instrumentov (harmonika, kitarra) tudi klavir in violino, v primeru zadostne prilagoditve pa še vse ostale instrumente. DPD »Svoboda« Bežigrad ima tudi pevski zbor, tamburaški zbor, dramsko sekcijo za odrasle in mladino ter šahovsko sekcijo. Člani, prijatelji DPD »Svoboda«, vpišite svojo mladino v našo glasbeno šolo, prigrisite jo v naš tamburaški zbor, pristopite v naš pevski zbor, vključite se v našo dramsko ali šahovsko sekcijo, pristopite k našemu društvu, da boste kakorkoli prispevali h kulturnemu dvigu delovnega ljudstva. Delavci, delovna inteligenca, v DPD »Svoboda« je vaše mesto. To je vaše društvo, v katerem imate priliko udeleževanja na vseh področjih kulturno-prosvetnega delovanja. Društvo

Umrlj so v Ljubljani

Mohar Marija, gospodinja. Pogreb bo danes ob 15 na Zalah.

Vidovič Ljudmila, gospodinja. Pogreb bo danes ob 15.30 na Zalah.

PREDAVANJA

Slovenska akademija znanosti in umetnosti vabi na javno znanstveno predavanje, ki je namenjeno širšim interesiranim krogom. 21. oktobra ob 18 bo predaval v dvorani SAZU akademik prof. Marjan Kozina. Tema: L. van Beethoven in njegov opus 31. potrebuje tudi organizatorje. Pristopajte in vsak po svojih močeh naj pomaga k hitrejšemu kulturnemu dvigu delovnih ljudi.

GLEDALIŠČA

SLOV. NARODNO GLEDALIŠČE DRAMA

Nedelja, 17. oktobra ob 20: Harris: »Močeca usta«. Izven in za podož. Ponedeljek, 18. oktobra: Zaprt.

Torek, 19. oktobra ob 20: Rostand: »Cyrano de Bergerac«. Abonma E. Sreda, 20. oktobra: Zaprt.

Četrtek, 21. oktobra ob 20: Rostand: »Cyrano de Bergerac«. Abonma H.

OPERA

Nedelja, 17. oktobra ob 19.30: Verdi: »Ples v maskah«. Gostovanje Rud. Francja. Izven.

Ponedeljek, 18. oktobra: Zaprt.

Torek, 19. oktobra ob 19.30: Musorgski: »Soročinski sejma«. Abonma F. Sreda, 20. oktobra ob 19.30: Gounod: »Faust«. Abonma G.

Četrtek, 21. oktobra ob 19.30: Hristič: »Ohridska legenda«. Balet. Abonma K.

Petek, 22. oktobra ob 19.30: Musorgski: »Soročinski sejma«. Abonma U.

Neobnirano občinstvo obveščajo Uprava SNG, da so pri abonentskih predstavah v Drami in Operi sedeži tudi še v prodaji v vseh redih, predvsem galerijski sedeži, na dan predstave po 12. uri pa tudi še nekaj boljših sedežev, največ v ložah.

MESTNO GLEDALIŠČE LJUBLJANA

Gledališča pasaja

Nedelja, 17. oktobra ob 15: Mira Mihelič: »Zlati oktober«. Izven. Popoldanska predstava.

ob 20: Iv. Cankar-dr. F. Smerdu: »Martin Kačur«. Izven.

Sreda, 20. oktobra ob 20: Christopher Fry: »Gospa ne bo zgorela«. Izven. Premiera.

ŠENTJAKOBSKO GLEDALIŠČE

Ljubljana, Mestni dom

Nedelja, 17. oktobra ob 16: J. Spicarm. Pišl: »Naj bo stara al' pa mlada«. Popoldanska predstava.

Izven: ob 20: J. Spicarm. Pišl: »Naj bo stara al' pa mlada«. Večerna predstava. Izven.

DPD SVOBODA — VIC

Nedelja, 17. oktobra ob 20: »Charleyeva tetka«. Repriza.

MESTNO LUTKOVNO GLEDALIŠČE

Rošne lutke

Resljeva cesta 28

Nedelja, 17. oktobra ob 17: Gostovanje v Polensaku; ob 19.30: Gostovanje v Domavi.

Ponedeljek, 18. oktobra ob 8: Gostovanje v Kostanju; ob 10, 12 in 17: Gostovanje v Ljutomeru.

Torek, 19. oktobra ob 8: Gostovanje v Razkrižju; ob 11: Gostovanje v Ivankovcih; ob 14: Gostovanje v Miklavžu pri Ormožu; ob 16.30: Gostovanje v Središču ob Dravi.

Sreda, 20. oktobra ob 10: Gostovanje v Ormožu; ob 14: Gostovanje v Vel. Nedelji; ob 16: Gostovanje v Goriznici.

RADIO LJUBLJANA

Dnevni spored za nedeljo, 17. oktobra

Poročila: 6.05, 7.06, 12.30, 15.00, 19.30 in 22.00.

6.00—8.00 Dobro jutro, dragi poslušalci! (Pester glasbeni spored) — vmes ob 6.30 Pregled tiska — 7.15 Radijske reklame — 7.30 Radijski koledar in prireditve dneva — 8.00 O športu in športnikih: Na telovadnem tečaju učiteljev osnovnih šol — 8.15 Domače pesmi za prijetno nedeljsko jutro — 8.30 Otroška predstava: Niko Kuret: Ostržek II. del — 10.00 Družinski pogovori — 10.10 Dopoldanski simfonični koncert — 11.00 Oddaja za Beneške Slovence — 11.20 Lahek opoldanski glasbeni spored — vmes od 12.00 do 12.10 Pogovor s poslušalci — 12.45 Zabavna glasba, vmes reklame — 13.00 Pol ure za našo vas — 13.30 Zeleni ste — poslušalci! — 15.15 Premos mednarodne nogometne tekme Turčija: Jugoslavija iz Sarajeva — 17.00 Javni vesilj večer (ponovitev) — 19.00 Radijski dnevnik — 19.30 Zabavna glasba, vmes reklame in objave — 20.00 Kaj bo prihodnji teden na sporedu — 20.15 Večerni operni koncert — 21.00 Kulturna kronika — 21.15 V svetlu ritmov in melodij — 22.15—23.00 Misli in pogovori s sodobni glasbi — 23.00 do 24.00 Oddaja za tujino — na valu 327,1 m (Prenos iz Zagreba).

V počastitev

»Svetovnega dneva varčevanja« 31. oktobra 1954 bo

Mestna hranilnica ljubljanska

od 15. oktobra do 15. novembra 1954

dnevno nagradila

z zbranjem enega od vlagateljev v hranilno knjižico s 1000 din.

MARIBORSKE VESTI

Dežurna lekarna: Nedelja, 17. oktobra 1954: lekarna »Studenti«, Gorkega ulica 18.

KINO

PARTIZAN: Švedski film: »Zaradi moje ljubezni«.

POBAREK: Mehški film: »La Red«.

UDREZJE: Ameriški film: »Skrivnost jezera obsoljenca«.

STUDENCI: Francoski film: »Pravna identiteta«.

SLOV. NARODNO GLEDALIŠČE

Nedelja, 17. oktobra ob 20: Smetana: »Prodana nevesta«. Izven.

Umetnostna galerija, Strossmayerjeva ulica 6. — Razstava klasičnega in romantičnega Slovenskem. Razstava je odprta dnevno od 9—16 do 17. oktobra 1954. Prijave za skupinske obiske pošljite na telefon 25-45.

CELJSKE VESTI

MESTNO GLEDALIŠČE CELJE

Nedelja, 17. oktobra ob 15.30: Finžgar-Mikeln: »Pod svobodnim soncem«. Izven.

Vesti iz Kranja

PREŠERNO GLEDALIŠČE KRANJ

Nedelja, 17. oktobra ob 16: S. Howard: »Pokojni Christopher Beans«. Komedija v treh dejanjih. Izven in za podožetje.

VESTI Z JESENIC

MESTNO GLEDALIŠČE JESENICE

Nedelja, 17. oktobra ob 14: Shakespear: »Othello«.

Zveze z vlaki ugodne.

DROBNI OGLASI

GOSPODARSKO POSLOPJE, primereno za velika skladišča ali delavnice v večjem obsegu, z vrtom, stavbnimi parcelami, ob prometni cesti, ugodno prodam. Stančič Matilda, Ptuj, Ponudbe pošlji v upr. listo pod št. 3413.

ZENSKO KOLO, skoraj popolnoma novo, ugodno prodam. Ljubljana, Studentovska ul. 7, prilije. 2121

LAHKA DIRA na peresih, napradja za 3000 din. Ogled: Vidovdanska cesta 4. 3482

TRISOBNO STANOVANJE, komfortno, v Ptuj, zamenjam z dvosobnim komfornim stanovanjem v Ljubljani. Ponudbe pod »Lahko na periferiji« v upravo listo. 5385

KOPALNO KAD prodam. Naslov v upravi listo. 1526

HISO v strogem središču Splita prodam. V njej je trgovina, dvoje poslovnih prostorov in v III. nadstropju majhno stanovanje, zelo primerno za kakršnokoli industrijski predmet. Trgovsko središče. — Informacije v upravi »Ljudske pravice«. 3395

OPOZARJAM VSAKOGAR, da nisem plačnik za event. dolge, katere bi napravila moja žena Anica Koželj roj. Kavčič na moj račun. — Mr. Ph. Ivo Koželj, glavni lekarnar in sedaj farmacevt Mestne lekarnarice na Jesenicah (Gorenjska), Gospodarska cesta 10. 3497

GRAFIČNO PODJETJE

»MLADOST«

CUPRIJA, telefon 70

nujno kupi:

stroj za okrogljenje

šivalni stroj, motorni,

stroj za rezanje lepenke

(križne skarje),

rezalni stroj, avtomat,

širine 100—110 cm.

Ponudbe na gornji naslov.

KINO »TRIGLAV«

Ameriški barvni film

»Viharni zaliv«

Tednik. Predstave ob 16, 18 in 20. Prodaja vstopnic ob 15. ure dalje.

V glavni vlogah James Stewart, Joanne Dru in Dan Duray. Prodaja vstopnic od 10—11 in od 15 dalje.

KINO »UNION«: Mehški film: »En dan življenja«. Tednik. Predstave ob 16, 18 in 20. — Ob 10 matineja ameriškega filma »Vlomilec«. Prodaja vstopnic za matinejo od 9—10, za popoldanske predstave pa samo od 10—11 in od 15 dalje.

KINO »KOMUNA«: Ameriški film: »Beneški list«. Tednik. Predstave ob 16, 18 in 20. Ob 10 matineja istega filma.

KINO »SLOGA«: Ameriški film: »Porocheni — neporočeni«. Tednik. — Predstave ob 16, 18 in 20. Ob 10 matineja istega filma.

Prodaja vstopnic v obeh kinematografih od 9—11 in od 15 dalje.

KINO »SOCA«: Angleški film: »Zlata mrlica«. Tednik. Predstavi ob 16, 18 in 20. Dopoldne ob 10 matineja po znižanih cenah.

KOROŠKA BELA: Angl. film: »Karenska«. Predstavi ob 17 in 19.

CELJE: »UNION«: Ameriški barvni film: »Charleyeva tetka«. Predstave ob 16, 18 in 20. — »DOM«: Avstrijski film: »Jaz in moja žena«. Predstave ob 16.15, 18.15 in 20.15.

KRANJ: »STORŽIČ«: Ameriški barvni film: »Rdeče nebo nad Montano«. Predstave ob 16, 18 in 20. — Prodaja vstopnic od 14 dalje.

Ob 10 matineja ameriškega barvnega filma: »Na Rivier«. Tednik. Prodaja vstopnic za matinejo od 9—10. — »SVOBODA«: Amer. barvni film: »Na rivier«. Predstavi ob 18 in 20. Predstava ob 15 odpade. Prodaja vstopnic uro pred predstavo. — Ob 10 matineja ameriškega barvnega filma: »Rdeče nebo nad Montano«. Prodaja vstopnic od 9 do 10.

KINO GUNCLJE: Ital. film: »Dekleta iz španskega trga«. Tednik. — Predstavi ob 17 in 19. — Prodaja vstopnic uro pred predstavo.

KINO »LITOSTROJ«: Angleški film: PTUJ: Franc. film: »Lepotice noče«.

»Ugrabljeni«. Predstava ob 20. Prodaja vstopnic uro pred predstavo. Danes zadnjkrat.

JESENICE: »RADIO«: Nemški film: »Stari grešnik«. Predstave ob 16, 18 in 20. Dopoldne ob 10 matineja po znižanih cenah. — »FLAVZA«: Francoski film: »Sovražnik države št. 1«. Predstave ob 16, 18 in 20. Dopoldne ob 10 matineja po znižanih cenah.

KOROŠKA BELA: Angl. film: »Karenska«. Predstavi ob 17 in 19.

CELJE: »UNION«: Ameriški barvni film: »Charleyeva tetka«. Predstave ob 16, 18 in 20. — »DOM«: Avstrijski film: »Jaz in moja žena«. Predstave ob 16.15, 18.15 in 20.15.

KRANJ: »STORŽIČ«: Ameriški barvni film: »Rdeče nebo nad Montano«. Predstave ob 16, 18 in 20. — Prodaja vstopnic od 14 dalje.

Ob 10 matineja ameriškega barvnega filma: »Na Rivier«. Tednik. Prodaja vstopnic za matinejo od 9—10. — »SVOBODA«: Amer. barvni film: »Na rivier«. Predstavi ob 18 in 20. Predstava ob 15 odpade. Prodaja vstopnic uro pred predstavo. — Ob 10 matineja ameriškega barvnega filma: »Rdeče nebo nad Montano«. Prodaja vstopnic od 9 do 10.

KINO GUNCLJE: Ital. film: »Dekleta iz španskega trga«. Tednik. — Predstavi ob 17 in 19. — Prodaja vstopnic uro pred predstavo.

KINO »LITOSTROJ«: Angleški film: PTUJ: Franc. film: »Lepotice noče«.

KINO »ŠIŠKA«

Premiera angleškega filma

»VLOMILEC«

in tednik. Predstave ob 16, 18 in 20. Prodaja vstopnic od 15 dalje.

RAZPIS

DRŽAVNI SEKRETARIAT ZA SPLOŠNO UPRAVO IN PRORAČUN LRS

razpisuje mesto

OBIŠČITE

mednarodni
„III. teden usnja in obutve“

KI BO OD 7.—14. NOVEMBRA 1954 V ZAGREBU
NA ZAGREBSKEM VELESEJMU
25% POPUSTA NA ŽELEZNICI IN LETALIH
VSE INFORMACIJE PO TELEFONU ŠT. 32-107 IN 24-144
Z-71

MLINARJI!

Mlinsko-tehnične potrebščine — mlinska sita, svilena in žimnata — žično tkanino — usnjene in gumijaste pogonske jermene — šivalne jermene — vosk za jermene, klej za jermene — mlinske kamne, naravne in umetne — gurte, peharčke in vijake — omela, metle in ročna omela — mlinske klepce, kronske in sekirice — sukanec, motvoz, vreče — flanelo in filter tkanino — ščetke za planska sejala — vozičke za vreče z gumijastimi kolesi — mlinske trijerje, mlinske stroje — nudi po zmernih cenah

TRGOVSKO
PODJETJE

»MLINAR«

Ljubljana, Resljeva cesta 16, telefon 31-526

LJUDSKA REPUBLIKA HRVATSKA
SVET ZA LJUDSKO ZDRAVJE IN SOCIALNO POLITIKO
Z A G R E B

Popravek pri natečaju

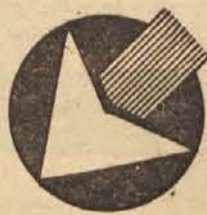
za bolnišnico pljučne tuberkuloze z 200 posteljami
v Petrinji:

Severovzhodna meja terena za situiranje bolnišnice se
pomika do slojnice 103 (višinske kote).

RAFINERIJA NAFTE

BOSANSKI BROD

kupi

2 vertikalni polosovinski črpalki

zmogljivosti 250 litrov na sek., višina
dviganja 7 m (za odpadno vodo) — in

vertikalno polosovinsko črpalko

zmogljivosti 100 litrov na sek., višina
dviganja 7 m (za fekalije).

PONUDBE Z NAVEDBO CENE IN OSTALIH POGOJEV
JE TREBA POSLATI NA GORNJI NASLOV.

KUPIMO

dobro ohranjeno stručnico

dolžine od 1000 do 2000 mm, največji premer 400 mm,

skobelni stroj

z delovno dolžino 350—400 mm

Ponudbe poslati na »INSTALACIJA«, LJUBLJANA,
Slomškova ulica 4

FAKULTETA ZA AGRONOMIJO, GOZDARSTVO IN
VETERINARSTVO V LJUBLJANI

razpisuje naslednja službena mesta:

na gozdarskem oddelku:

docenta, izrednega ali rednega profesorja

za »Mehanično predelavo lesa«,

docenta, izrednega ali rednega profesorja

za »Organizacijo gozdnega in lesnega gospodarstva«,

asistente

za »Urejanje gozdov in dendrometrijo«,

za »Izkoriščanje gozdov«,

za »Varstvo gozdov«,

za »Gozdne komunikacije«,

za »Urejanje hudourniških področij«,

za »Anatomijo in tehnologijo lesa«,

za »Ekonomiko gozdarstva in lesne industrije«,

za »Gozdarsko pedologijo«,

na agronomskem oddelku:

asistenta

za »Agronomsko pedologijo«.

Asistenti morajo biti inženirji gozdarstva oziroma agro-

nomije in morajo obvladati vsaj en tuj jezik.

Rok za vlaganje prošnje je 14 dni po objavi v Uradnem

listu LRS. Prošnje je treba oddati na Fakulteti za agro-

nomijo, gozdarstvo in veterinarstvo, Ljubljana, Krekov trg 1.

Oglašujte v »Ljudski pravici«!

DRŽAVNI SEKRETARIAT ZA GOSPODARSTVO LRS

razpisuje

NATEČAJ

za naslednja delovna mesta:

1 mesto gradbenega inženirja

z večletno prakso — za gradbeno inšpekcijo

2 mesti gradbenega inženirja

s krajšo prakso — ali

2 mesti gradbenega tehnika

z večletno prakso — za gradbeno inšpekcijo

3 mesta gozdarskega inženirja

z večletno prakso — za gozdarsko inšpekcijo

1 mesto inženirja-metalurga

z večletno prakso — za rudarsko inšpekcijo

1 mesto inženirja-agronoma

z večletno prakso — za kmetijsko inšpekcijo

2 mesti pravnikarja finančne stroke

z večletno prakso v finančni stroki — za službo dohod-

kov in finančno inšpekcijo

1 mesto pravnikarja zunanjetrgovinske stroke

z večletno prakso v deviznem poslovanju — za devizno

inšpekcijo

6 mest finančnega inšpektorja

Pogoj strokovna izobrazba, predpisana s pravilnikom o

strokovni izobrazbi finančnih inšpektorjev (Uradni list

FLRJ št. 2-54). V poštev pridejo tudi začetniki s fakul-

tetno izobrazbo

2 mesti deviznega inšpektorja

z večletno prakso v deviznem poslovanju — za devizno

inšpekcijo

4 mesta administrativnih moči

z znanjem strojepisja in stenografije. Prednost imajo z

znanjem tujih jezikov

PONUDBE Z ZIVLJENJEPISOM IN S PODATKI O DOSE-

DANJI ZAPOSILITVI JE TREBA POSLATI NAJKASNEJE

DO 30. OKTOBRA 1954

ISKRA

tovarna za elektrotehniko in fino mehaniko

KRANJ

RAZPISUJE

javni natečaj

za izdelavo idejnega projekta za novo
upravno poslojpe podjetja

Pravico udeležbe imajo vsa projektantska podjetja,
kakor tudi privatni projektanti. Rok prijave je 25. oktober

1954, rok izvršitve projekta pa 31. december 1954.

Interna komisija v podjetju bo izbrala štiri načrte, ki

jih bo smatrala za najboljše, in podelila naslednje štiri

nagrade:

1. nagrada	120.000 din
2. nagrada	90.000 din
3. nagrada	60.000 din
4. nagrada	40.000 din

Nagrajeni načrti postanejo last podjetja. Podjetje si
pridržuje pravico odkupiti tudi ostale načrte, ki bi delno
ustrezali.

Vse informacije in gradbeni program so na razpolago
v podjetju.

»15. september«

TOVARNA CEMENTA IN SALONITA

Anhovo

takoj sprejme:

rudarskega inženirja

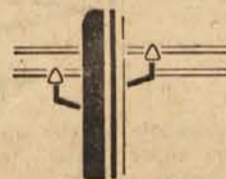
z najmanj 10-letno prakso v industriji gradbenega
materiala — ali

rudarskega tehnika

z najmanj 15-letno prakso v industriji gradbenega
materiala.

Plača po tarifnem pravilniku podjetja.

Ponudbe z opisom dosežanega službovanja je treba
poslati na upravo podjetja.

ELEKTROPROJEKT —
LJUBLJANA

razpisuje mesta za:

3 tehnike gradbene stroke

3 tehnike elektrotehnične stroke

Plača po tarifnem pravilniku.

Ponudbe naslovite na: Elektroprojekt, Ljubljana,
Hajdrihova ulica 2/III.

Obrtno gospodarsko podjetje

»Cvetličarne«

LJUBLJANA, WOLFOVA ULICA 10

s svojimi poslovalnicami:

»ORHIDEJA« — Cankarjeva 4 (pasaža nebotičnika),
telefon 20-897

»CVETLICA« — Kardeljeva 1, telefon 22-337

»CVET« — Wolfova 10, telefon 20-513

»ROZA« — Nazorjeva 3 (Franciščanska), telefon 23-194

»MIRTA« — Čopova 34

»ZVONCEK« — Tromostovje

obvešča kupce,

da sprejema naročila za »Dan mrtvih« do vključno 28. t. m.
Aranžmaji, žalni venci itd. iz svežega in umetnega cvetja
po najnižjih cenah.

Visoko strokovna izdelava, velika zaloga cvetja in dru-

gih predmetov.

Priporoča se kolektiv »CVETLIČARNE«.

TRGOVINSKA ZBORNICA ZA LRS V LJUBLJANI

razpisuje

natečaj

za sestavo treh učnih knjig za vajenske šole
trgovinske stroke

in sicer za predmet blagozanstvo, trgovsko računstvo in
higiena hrane.

Blagozanstvo naj obsega okrog 20 tiskovnih pol. Naj-
boljše delo bo odkupljeno z 8000 din za tiskovno polo, drugo
najboljše delo se nagradi z 40.000 din in tretje s 25.000 din.

Trgovsko računovodstvo naj obsega okrog 15 tiskovnih

pol, a odkupi in honorira se enako kakor blagozanstvo.

Higiena hrane naj obsega 5—8 tiskovnih pol. Najboljše

delo bo odkupljeno s 5000 din za tiskovno polo, drugo naj-

boljše delo se nagradi z 20.000 din in tretje s 15.000 din.

Rok za predložitev rokopisov je 31. marec 1955.

Vse ostale podrobnosti so na razpolago pri odboru za

založništvo Zbornice.

V SRŠENJEM GNEZDU

PO PRIPOVEDOVANJU TOŠE POPOVSKEGA

Pretvarjanje pred ljudmi, s policije še ni bilo vse, še teže je bilo za Janko, kadar je moral nastopiti v vlogi policijskega agenta pred patrioti in komunisti, ki jih je policija zasledovala in preganjala. Izogniti se temu ni bilo mogoče, da ga ne bi osumili in mu preprečili delo na policiji.

Nekoč je moral Janko z dvema policijskima agentoma preiskati stanovanje dr. M., ki so ga osumili, da je član Partije. Potrkali so na vratih stanovanja in dr. M. jih je nič dobrega sluteč vprašal:

— Gospodje žele?

— Preiskali bomo vaše stanovanje. Tu je policijski nalog, je rekel Janko in pozorno pogledal doktorja.

— Le zakaj, ne razumem zakaj, se je čutil dr. M. Kakšne razloge imate?

Hotel je ostati miren, toda Janko je takoj opazil, da komaj prikriva notranjo razburjenost. Najbrž ima skrit material, je pomislil Janko. Kako naj zdaj prepreči, da ga ne bi ona dva agenta odkrila.

— Razkažite nam prostore, zapove Janko in stopi prvi v stanovanje. Na hitro odpre ena izmed vrat in ugotovi, da je tu delovna soba. Pogleda doktorja in opazi strah v njegovih očeh. Tu bo skrit material.

Grob vrh gore

Švicarski pilot Hermann Geiger je nedavno izpolnil eno najbolj čudnih želja, kar jih pozna zgodovina letalstva. S športnim letalom se je spustil na 3.260 m visoki Dent du Midi v jugozahodni Švici, da bi blizu vrha položil v grob zemeljske ostanke angleške alpinistke Markus Wright. Ta vneta alpinistka je v oporoki določila, naj jo pokopljejo čim bliže vrhu omenjene gore, za katero je bila posebno navdušena. Geiger je izpolnil njevo zadnjo željo. Spremljal ga je njen mož in skupaj sta izkopala v sneg jamo ter položila v njo žaro s pokojničnim pepelom, nad njo pa postavila kamnitno piramido.

— Preiščite ostale prostore, jaz bom tega, ukaže svojim spremljevalcem.

Dr. M. ni zdržal v delovni sobi, preveč je bil razburjen v pričakovanju, kaj bo. Sel je z obema agentoma drugam, tja, kjer ni bilo skritega materiala.

Janko je površno pregledoval po sobi, odprl zdaj ta, zdaj oni predal, pobrskal po mapah in v eni izmed njih zagledal izvod »Proleterja«, glasila CK KPJ.

— Nesrečni človek, je pomislil, kako površno spravlja stvari.

Tedaj začuje korake po hodniku. Brž zapre predal. Na vratih se pojavi doktor. Ni strpel drugje, sem ga je vlekel, da bi dognal, kako se bo izteklo. In kar je tukaj opazil, ga je še bolj začudilo. Policijski uradnik je pravkar zaprl predal, v katerem je bil »Proleter«, tega se je doktor zelo dobro zavedal. Zaprl je

bil predal in molčal — kaj je s tem policistom?

Njuna pogleda sta se srečala. Tudi Janko se je bojeval sam v sebi: ali naj doktorja pokara, da bo drugič bolje skrjal take reči, ali naj o vsem molči, pa naj si doktor potem razlaga, kakor si hoče. Bolje bo molčati, kaj se ve...

— Ničesar nisva našla, sta sporočila agenta.

Janko se je obrnil in šel proti vratom, pri katerih je stal dr. M., zdaj prej začuden kot preplašen. Janko mu je ostro pogledal v oči. Iznemada ga je udaril v obraz. In šel mimo njega.

le govorilo, da ga je ta čudni agent udaril zaradi neprevidnosti s partijskim materialom.

Bilo je v letu 1941, po okupaciji, ko je nekega jutra pri Janku v pisarni zvonil telefon. Klical ga je Božidar Bečarevič, zloglasni šef četrtega (protikomunističnega) oddelka posebne policije.

— Pridj brž k meni, Janko, imam važno nalogo zate.

V Bečarevičevi sobi sta bila dva gestapovska oficirja. Bečarevič ju je predstavil in dejal:

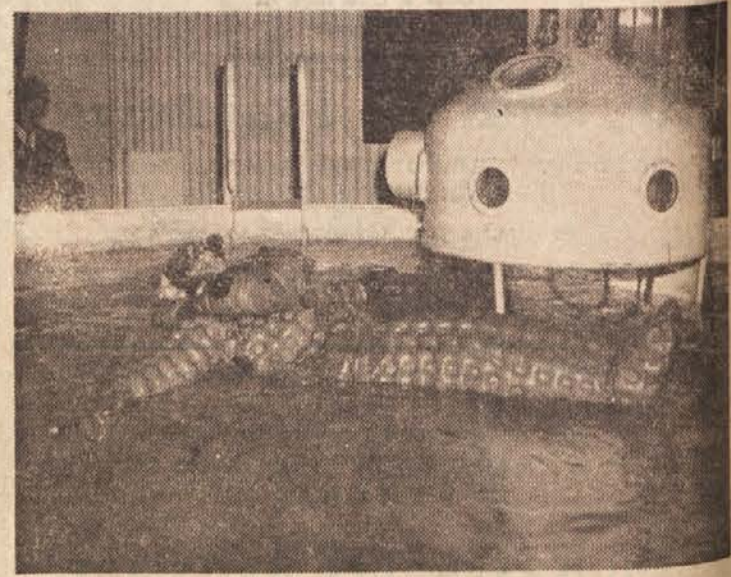
— Skupaj moramo izvesti košljivo posel, Sedi, Janko.

Nemca sta pazljivo ogledovala Janka.

— Je res zanesljiv človek? je nemško vprašal eden izmed gestapovcev.

— Brez skrbi, je zatrjeval Bečarevič. Sodi med naše najbolj zanesljive ljudi, Kartoteko vodi. Ne bojte se zanj.

(Nadaljevanje prihodnjic)

Poveljstvo angleške mornarice je te dni prvič javno prikazovalo najmoderneje metode, s katerimi se lahko rešijo člani podmorniških posadk. Preizkuse so delali v 50 m globokem bazenu. Novi reševalni sistem omogoča mornarjem, da pridejo iz potopljenih podmornic na površino celi in zdravi in sicer brez dihalnih naprav. — Na sliki: Podmorničar je prišel na površino, oblečen je v posebno obleko, napolnjeno s toplim zrakom, ki ga varuje pred mrazom v morskih globinah

ŽRTEV LOVA ZA REKORDI

Tragična smrt Francozinje Paulette Weber, ki se je 230-krat dvignila z balonom

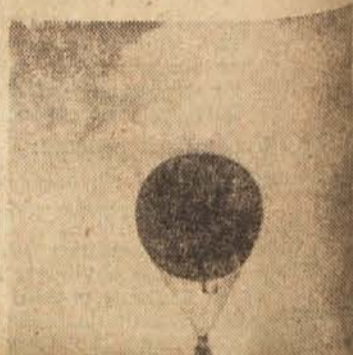
Vzhodno od Jütlanda so daneski ribiči prejšnji ponedeljek opazili na Severnem morju plavajoč balon. Mislili so, da gre za meteorološki poskusni balon in hoteli so ga potegniti iz vode. Kmalu pa so opazili, da je k balonu pritrjena gondola, ki pa je bila pod vodo. Ko so jo potegnili iz vode, so našli v njej žensko truplo. Gre za 54-letno Francozinjo Paulette Weber iz Priza, ki se je že prej večkrat

z balonom dvignila v zračne višave. V gondoli so našli potni list nekoga moškega in zapesno uro. Zato so ribiči domnevali, da je menažer podjetne Francozinje padel iz gondole.

Paulette Weber je postala žrtev lova za rekordi. Pred dobrim letom je dosegla svetovni rekord v poletu z balonom za ženske. Kmalu pa je njen rekord prekosila Rusinja Kondratjeva, ki je letela z balonom 22 ur in 30 minut. Zdaj je hotela Francozinja Rusinji rekord iztrgati.

Webrova se je dvignila z balonom že 230 krat. Zadnjikrat se je dvignila prejšnjo nedeljo v francoskem mestu Peronne, da bi dosegla nov rekord. Svetovali so ji, naj leti od Calaisa nad Anglijo, če veter ne bi spremenil smeri. Brž pa ko bi balon zaneslo proti Dunquerqueu, naj bi se spustila na tla. Ker pa še nikjer niso opazili njenega balona na tleh, so mislili, da plava

nekje nad Anglijo. Sele pozneje so zvedeli, da je v nedeljo zvečer plul nad Dunquerqueom. Veter ga je potiskal na morje proti Danskim. Webrova je bila sama v gondoli. Pred startom ji je dal menažer svojo denarnico s potnim listom, denarjem in zapesno uro, ker je bila svojo uro in denar pozabila. Webrova je imela v Parizu modni salon.

Najvišji stolp

V Oklahoma Cityju so dogradili 480 m visok oddajni stolp ameriške televizijske oddajne postaje KWTW. To je najvišja stavba na svetu. Stolp je kakih 30 m višji od najvišjega nebotičnika Empire State Building v New Yorku. Oddajna postaja bo imela zdaj zelo veliko področje, na katerem bodo ljudje razločno videli slike na televizijskih aparatih.

more v takšnih primerih ničesar storiti.

Ne bilo bi mi tako hudo, ko bi stanovala pri dobro vzgojenih ljudeh. To pa sploh niso ljudje. To pravi tudi moj mož.

To vidi človek v vsem. Kar pogledamo stopnišče. Domenili sva se, da ga bova pometali menjaje. No, rada bi doživela, da bi ga pometla vsaj enkrat!

In če je pospravila kuhinjo, se lahko takoj znova lotim dela. Razen tega me zmeraj prežene iz nje. Ne morete pa si misliti, koliko časa prebijem v kuhinji! Komaj postavim jed na kuhalnik, že spet odhitim iz kuhinje. In zmeraj leže po kotih umazane cunje. Sami bi morali videti, kako kuha. Toda v to se ne vmešavam...

Največje zlo zanj pa je otrok. Naš Peterček se niti ganiti ne sme. Ves dan sedi ponižno pri oknu, mene bi tako veselilo, če bi lahko skakal po vrtu. Komaj pa pade gumb od našega pridnega Peterčka, že je pod nami ogenj v strehi.

In zdaj spet ta ostudna rožica, saj ni konca ne kraja. Tako se mu čim dan za dnem...

A. F. C. Brosens

UCINKOVIT ELIKSIR

Neki mazač je z velikim uspehom prodajal eliksir, o katerem je trdil, da človeku zelo podaljša življenje. »Kar poglejte mene, je dejal okrog sebe stoječim nejevolnim kmetom, saj vidite, da sem zdrava in krepka, pa živim že nad 300 let.«

»Kaj je res že tako star?« je vprašal neki kmetič, »katero leto spremljevalca, komaj dobrih 20 let starega janta.«

»Tega vam pa ne morem zaupati povedati, ker sodejsem, z njim sel: 150 let,« je odgovoril jant.

ZA DOBRO VOLJO

»Kako da se pišče Gologranc, tvoja mati pa Zavrtnik?«

»Ker se je moja mati drugič poročila, jaz pa ne.«

(Iz holandsčine)

Gospa de Jong (spodaj) pripoveduje sosedu, ki jo je prišla obiskat: »Takooo velika, sijajna roža! Slučajno sem pogledala skozi okno in opazila tega otroka, kako puli takooo lepo dalijo. Saj sami veste, kako pazimo na ta vrt. Stopila sem torej iz hiše in dejala (čisto prijzno, seveda): »Tega ne bi smel storiti, Peterček, to ni lepo.«

Tedaj pa se je začel ta paglavec dretl. In že je pridrvela njegova mati in mi rekla prezirljivo: »Videti je, da niste imeli otrok.«

Jaz pa sem odgovorila: »Svojega otroka bi pač lahko poučili, da je treba na tuje rože paziti.«

Tedaj pa je nenadoma bruhnilo iz nje. Ne i rada ponovila, kaj vse mi je rekla. Bila sem vsa iz sebe. In sami veste, kaj se zgodi z menoj v takšnih primerih. Kar sapa mi zapre, da ne spravim iz sebe niti besede. Samo molčim lahko.

Spodaj in zgoraj

ko, takšna sem. Tedaj vse prenesem in na vse molčim.

»Proti grobosti je človek brez moči, pravim zmeraj možu. Mož pa mi pravi: Moraš se braniti, če te kdo napade.«

Toda jaz sem pač takšna. Z dostojnimi ljudmi bi kaj lahko živele pod isto streho. S takšnimi pa nikakor ne! To sploh niso ljudje, pravim zmeraj možu.

In stopnišče! Kar poslušajte. Saj veste, da sva se bili domenili, da ga bo pometala en teden ona, drugi teden pa jaz. No, in če ga je pometla enkrat, je to mnogo.

Kar se pa tiče kuhinje, mi lahko verjame, da lahko začnem znova, brž ko je ona pospravila. Tu stoji polno vedro, tam leži umazana cunja...

In kaj kuha! Saj se ne vmešavam v to, toda slučajno včas vidim, kaj kuha. Le kako more njen mož kaj takšnega trpeti!

Največje zlo pa je njen otrok. Ves božji dan štorklja nad mojo glavo, ko da nekdo razbija nad me-

noj z železnim drogom. In zdaj spet te dalije, saj ni konca ne kraja. Tako se mučim dan za dnem...

Gospa de Vries (zgoraj) pripoveduje sosedu, ki jo je prišla obiskat: »Takooo majhna roža! Slučajno sem pogledala skozi okno in opazila Peterčka s takooo majhno dal' v roki. Takoj sem pomislila: »Že spet bo tulila. In glej, že je prihitela na vrt, se zakadila v otroka in ga zgrabila za roko. Otrok je zatusil in že sem bila pri njem.«

Dejala sem čisto prijzno: »Ah, kolikšna škoda, gospa de Jong, kajne!« Da, na moč me je mikalo, da bi ji rekla: »Videti je, da niste imeli otrok!« Tedaj pa je bruhnilo iz nje. Morali bi jo bili slišati! Sram me je bilo vpričo sosedov. In s: mi veste, kaj se zgodi z menoj v takšnih primerih. Kar sapa mi zapre, da ne spravim iz sebe niti besede. Samo molčim lahko, takšna sem. »Proti grobosti je človek brez moči, pravim zmeraj svojemu možu, če je človek dobro vzgojen, ne

JURE

NAPISAL BRODAR, RISAL JEZERNIK

9. Tedaj se je prenil v ospredje kuhar, ki je prihitel gledat, kaj se dogaja. »Dajte smrkavca meni!« se je oglasil. »V kuhinji bi ga krvavo potreboval.« S pripravljavanjem hrane je imel belogardistični kuhar vedno sitnosti. Njemu samemu delo ni dišalo, drugim pa še manj. Komendant jo premeril Jureta in kuharja. »Pravi!« je odločil. »Pa ga vzemi.« Jure, ki je medtem ves čas mrzlično preudarjal, kako naj zbeži, si je vidno oddahnil.

10. Kuhar je odvedel Jureta v kuhinjo in mu kratko razložil njegove nove dolžnosti. »Tako, zdaj pa pohiti!« je zaključil razlago in mu potisnil v roke vedro za vodo. »Prinesi vode in ne pozabi da bi te bili že ustrelili, če bi ne bilo mene!« leno se je protegnil in gledal za odhajajočim fantom. Odslej se mu ne bo treba več pripraviti, kdo bo nosil vodo, cepil drva, lupil krompir in drgnil sajasto posodo...

11. Drugi dan je prišel iz trga mlad belogardistični kaplan, ki je bil dodeljen novi postojanki za vojaškega kurata. Pravzaprav je bil kaj malo podoben kaplanu. Oblečen je bil v sivozeleno uniformo in za pasom je imel pištolo. Njegov obraz je bil bled in njegov pogled hladen in preračunljiv. Belogardisti so ga poznali: trga. O njem se je šušljalo, da so praznili njegovi zaslugi zaprl več belogardističnih oficirjev, ki jih potem ni nihče več videl. Vstajali so in ga pozdravljali.

12. »Kako je, bratje?« jih je nagovoril prišel. Med širokim rezanjem so mu belogardisti stiskali roko. Tudi kurat je pokazal zobe, hoteč si nadeti blag dušnopastirski nasmešek, ki pa so mu ni kdovekaj posročili. »Kako se drži?« je vprašal. »Enega smo predvčerajšnjim pihnilu!« je poročal nekdo. Kurat je pohvalno pokimal: »Sem slišal, da!« Potem je odšel v hišo, kjer sta komandantom sedla za mizo in se začela pogovarjati.